

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Marcos jíme'en í Jesuciríistu'u

*Juan pu tihuá'a'ixaate'e a'ujna a'u ti caí é'e ti'ití
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ Yee pu éeni'icí'e a'utéjche í niuucari ti jíme'en rá'axa a'íjna í Jesús í Ciríistu'u ti ajta yaujra'an pírici í Dios.

² Ayee pu te'uyú'uxaca'a í ja'ati ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Isaías. Ayee pu tira'uyú'uxaca'a ayén tijín:

Yee pu Dios ti'ixa a'íjna jíme'e

ti án yá'ujra í ipuari japua ayén tijín:

“Me'ecui xaa ne'u, nu'uri ja'atí huata'ítí
tí'ij amuacáí huataseíjre'en pecáí mú'ee.

A'í pu a'íñn pú'een ti amuacáí tihua'utá'ixaate'esin
í teite mej nu'u mua'ijchú'eve'e.”

³ Ajta nu'u í Dios ayén tijín:

“A'íjna í ti amuacáí tihua'utá'ixaate'esin,
a'íñn pu nu'u u e'ejíhuá a'ame já'ahua'a itzitá.”

Ayen tijín: “Naa xu rí'í huaújruuren mú'een,
a'íñn a'íñn pu yé uvé'enejsin í tavástara'a.

Caxu ra'antánaamuan í juyáara'an jetze.”

⁴ A'íjna í ti nu'u amuacáí huataseíjre'esin, a'íñn pu a'íñn pú'een a'íjna í Juan í ti huá'amuai'ihuacare'e. Aa pu a'utéveeca'a a'u ti caí ti'ití é'e já'ahua'aca'a. Ayee pu tihuá'a'ixaate'eca'a ti ayén tiú'ujxe'eve'e mej seicíé tiú'umua'ati mej mi miyen huárini a'ij ti ye'í tí'ijxe'eve'e í Dios. Tí'ij jí a'íñn huá'amuai'ihuan

í Juan ti ij Dios tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í jemin.

⁵ Matí'ij mi naíjmi'i e'iré'ene a'u ti a'utéveeca'a í Juan. A'uu mú e'eráci'ica'a tíj na'a a'u ti huatacá'a a'ujna chuéjra'a japua ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Judea, majta a'íime í mej a'uun a'uchéjme a'ujna chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Jerusalén. A'uu pu e'ejtémecan u Judea. Jíme'en mu'u raataxájtaca'a í mej jín auteájturaa í Dios jemi, aj pu i a'íjna í Juan huá'umuai'ihuaca'a í játe'ana jetze ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Jordán.

⁶ Ajta Juan, ayée pu é'ene'e ti'itéchejca'a cíxuri jime'e ti itzíjhua ti'itíj cameeyu'u ju'uxa'a ti pú'een. Ajta navij típuaasica'a. A'íi pu jín avá'ují'icie'eca'a. Ajta huátuna'ise pu cua'acare'e, ajta searate 'itizítá mej huáxuaavi.

⁷ Ayee pu tihuá'ihua'ixáate'e tíjín:

—Seij pu yé'é vé'eme aúche'e. Jaítze'e pu hui ve'ecán jín ti'itéjvee a'íjna necaí'inee. A'íj pu jín caí'naavíjte'e ineetzi nej ti'itíjín ti'itevé'e ná'ara'ani ti cálieen jín seijre'e jemin a'íjna ti yé'é vé'eme, capu xaa ne'u naavíjte'e ineetzi nej ni yejta'í'ipí'in í ca'acaira'an.

⁸ Ayee nu xaa ne'u neri amuáamuai'ihuaca'a jaj jime'e. Mí ajtá'i a'íin, seij pu huata'íti ti hu-ateá'turan mú'ejmi jemi. Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios pu uteá'asin mi a'amua tzajta'a.

*Tí'ij Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)*

⁹ Yee pu tiuju'uríj a'ájna tí'ij huá'amuai'ihuaca'a í Juan. Tí'ij jí i á e'iré'ene í Jesús. A'uu pu e'erá'jraa u Nazarét, chajta'a ti e'ejtémecan a'ujna já'ahua'a

Galilea. Aj pu i a'íi Juan ráamuai'ihuaca'a í Jesús u játe'ana jetze ti ayén téja'arájtehuaa tijín Jordán.

¹⁰ Jíme'en pu'u Jesús a'itáaraa á jaata'a, aj pu i raaseíj ti antaújcu í ta japua ti a'utéjmuua. Ajta á'iyen Xiéjniu'ucare'ara'an huaseíj í Dios ti e'icáme'eca'a. Yee pu seijre'eca'a tíj cucui'i. Aj pu'i mu'úutze'en japua a'ujyeíjxi.

¹¹ Ajta á'iyen niuucari huánamuajri'i ti uj e'icánamuajre u ta japua. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Niyauj pej pírici í nej muaxe'eve'e. Jé'ecan pej rí'i tinaatá'aca.

Tí'ij a'íin tiyaaru'u tiu'utése ti ij raatémua'itín a'íjna í Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Tí'ij jí a'íin Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ca'anéri jín ya'uví'iti í Jesús áa já'ahua'a itzitá a'u ti caí ti'ití e'eré'evee.

¹³ A'ujna itzitá, ayée pu u é'etee sei máxcira'i japan tamuáamuata'a xica. A'uu pu a'utéveeca'a a'u mej ti'itén a'ucí'ica mej simuáruuni. Tí'ij jí a'íin í tiyaaru'u ti'ihuaújtesi'ijre ti 'ij ca'aníjra'a raatá'an a'íjna í Jesús tí'ij ti'itíj jín auté'itzen í Dios jemi. Aru capu ayén teja'uré'ene. A'íi mú raatévai í Jesús í mej títetateí u ta japua í Dios jemi.

Jesús pu a'utéjche ti tiu'umuári'en a'íjna u Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Tí'ij aiteánami'ihuaca'a í Juan, aj pu'i Jesús u a'utanéj u Galilea. A'íi pu hua'utá'ixa jíme'en a'íjna ti jín Dios tiraa'íjca í Juan, a'íjna í Dios ti te'áijta nain japua í chaanaca.

¹⁵ Ayen tijín:

—Pu'uri araúrate ti a'ájna teja'uré'enejsin ti tiu'uta'aíjta í Dios naíjmi'íci'e chaanaca japua. Setá'aj hui seicié huárini, setá'aj siyen seicié tiú'umua'ati se'íjna jime'e a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Setá'aj seajta rá'antzaahuate'en í niuucari ti jín Dios amua'irájtuaani.

Jesús pu hua'utajé a'ímej í mej ruhua'itépe'eca'a í mej muáacua

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Tí'ijtá'i í Jesus a'ujna e'ejtème'ecaa a'ujna vejlí'i a'u ti e'eve'e'ástime í jaj ti ayén téja'arájtehuaa tíjn Galilea. Aj pu'i a'ímej huaseíj í Simón, ajta í Andrés ti juutzeájra'an pú'een í Simón. A'íj mú xiéjmu'a'ari áuuhua'anaa á jaata'a. Ayee mú tí'ijri'irejca'a a'íjme í mej hua'ité huavívi'i.

¹⁷ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa í Jesús tíjn:

—Mú se'utáuruyi'i ineetzi jemi setá'aj nej jamuan á'ujjuhua'ane'en. Nee nu tejá'amua'aten sej si caí ché'e siyen hua'ité tí'ivivi'ira'a, sino a'ímej xu'u si ca'aníjra'a hua'utá'asin í teite mej mi neetzi ná'antzaahuate'en.

¹⁸ Aj mú mi raatapuá'ajtaca'a. Mat'íj mi á téjaupíi í xiéjmu'a'ari me'ájna. Mat'íj mi a'ucíj jamuan í Jesús.

¹⁹ Aj pu ijtá'i á'ayee a'uré'ene. Ti'iquí seij huaseíj í ja'ati ti ayén ántehuaa tíjn Jacobo. Yaujra'an í Zebedeo. A'íj pu ajta raaseíj a'íjna í Juan, í ti juutzeájra'an pú'een í Jacobo. A'uu mú baarcu jetze e'eráate'eca. Majta rí'i tí'iruurejca'a í xiéjmu'a'ari ti tí'isiujtza'ani.

²⁰ Ajta á'iyen Jesús hua'utajé. Aj mú mi raata-puá'ajtaca'a í mej xiéjmu'a'ari rí'í t'í'iruurejca'a. Aa mu'u yaúurie í rutáata í baarcu jetze, ajta ti jemin t'í'imuarí'eca'a. Mat'í'ij mi Jesús jamuan a'ucíj.

Jíme'en í teáata'a ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a

(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mú mi me'uun chajta'a a'uteájrupi, ti ayén téja'arájtehuaa tijín Capernaúm. T'í'ij te'ará'a a'atzaj ti pua'a e'ire'enén a'íjna xicájra'a jetze í mej jetzen rusé'upihua'a, aj pu'i Jesús teyujta'a a'uteájrupi. A'uu pu tihua'uhuamuá'ate.

²² A'íjna í Jesús, capu chá'ana'a na'a tihua'amua'atehua'a matíj í seica í mej majta a'uun tihua'amua'atehua'a í mej té'eyu'uxaca, sino ayée pu tíj seij ti ti'itéjvee ti'itíj jíme'e ti ve'ée. A'íj mú jín a'íj te'utaseíj mat'í'ij ráanamujri'i.

²³ Ajta pu seij a'utéveeca'a u teyujta'a, tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a. A'íj pu pua'a teja'uxáataye'icaa a'íjna í tiyaaru'u.

²⁴ Ayen tijín:

—Aa qui carai jé'ecan, ¿a'iné hui ti'itíj peté'umua'aree itejmi jemi, Jesús pej piyen ántehuaa tijín í pej Nazarét é'eme'ecan? ¿Ni piyen mú a'uvé'emej pej ta'antipuá'ajte'en? Némuamu'ate ja'atí pej hui pírici. A'uu pej a'uvé'emej Dios jemi, í pej yaujra'an pú'een.

²⁵ Aj pu'i Jesús ra'ajté'axi í tiyaaru'u. Ayen tijín:

—Pecáj yee ti'itíj xajta. Huirájra'a mi tevi jetze. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁶ Aj a'íin í tiyaaru'u raatéca'atzíjxi í tevi ca'anín jíme'e. T'í'ij jí huajíjhuaca'a a'íjna í tiyaaru'u ti

tzajta'an seijre'eca'a a'íjna í tevi. Aj pu'i huirájraa í tevi jetze.

²⁷ Aj a'ij te'utaseíj a'íime í mej e'etiújseire'eca'a. Jé'ecan mú tiúj'ixaate'eca'a seij ajta seij. Miyen tíjín:

—¿Tí'itájni pú'een ti jéjcuacan jín tí'itéjvee? ¿A'uquí é'eme'ecan? Xíee ti cuj tí'itéjvee tí'itíj jíme'e ti ve'ée. Amí pu tihuá'aijte'e í tiyáaru'use. Majta me'ín rá'atzaahuat'e a'ij ti ye'í tihua'utá'ixaate'esin. —Yee mú tiúj'ixaate'eca'a í teite.

²⁸ Majta mú á'iyen nain japua ráamua'areeri'i tíj na'a u Galilea a'ij ti tí'ití jín huaríj í Jesús.

*Jesús pu tiráahuua í mu'uneára'an a'íjna í Simón
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)*

²⁹ Aj mú mi huiráaci u teyujta'a. Mat'íj mi me'uun a'ará'a Simón ti é'eche, ajta í Andrés. Majta a'íime í Jacobo, ajta í Juan, a'í mú huá'a jamuan á'ujujhua'ane'e.

³⁰ A'í pu án já'ujca'atii í mu'uneára'an í Simón. A'í pu tí'icui'icaa. Pístaca'a. Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa í Jesús tíjín:

—Tí'icui'i.

³¹ Aj pu'i ajteáxiireca'a í jemin a'íjna í Jesús. T'íj i rajví'i muájca'are'ara'an jetze. T'íj jí ra'ajjáj. Aj pu'i ca'anacan huarúj. Ajta á'iyen a'íjn ti tí'icui'ica'a tihua'umí.

*Jesús pu tihuá'uhuaa jeíhua í mej tí'icucui'ica'a
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)*

³² Chumua'an, tíj ari u e'eteárutij í xíca, naíjmi'icaa mú cur'é'evi'itixi í mej tí'icucui'i, majta í mej tiyaaru'u huá'a tzajta'a seijre'e.

33 Naíimi'i mú e'etiújseire'eca'a á pua'acié ta'iténinei, matij mena'a mej me'uun e'echéjme'e, majta u á'ahua'ayee.

34 A'íi tihuá'uhuaa mu'iicáca í mej tí'icucui'ica'a. Capu seica na'a í cu'ini'ira'a. Tí'ij i Jesús hua'utamuári í tiyaaru'u í mej seijre'eca'a seica í teite tzajta'a. Jesús pu ajta caí hua'atá'acare'e a'ímej í tiyaaru'u mej tiu'utaxáj, a'iné méjmua'atejca'a ja'atí ti pú'eene'e.

*Jesús pu tihua'utá'ixaa í teite u Galilea
(Lc. 4:42-44)*

35 Tapuá'arijme'eca, tí'ij auj huachuíjxa, Jesús pu ájchee. Aj pu'i mú a'ij huárupi. Aa pu a'ará'a já'ahua'a itzitá, a'utí caí tí'ití e'eré'eeve. A'uu pu huatéeniu í Dios jemi.

36 Ajta í Simón, ajta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íi mú ra'avé'ehuau í Jesús.

37 Matí'ij ráateu, aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Naíjmi'i mú muahuauhuau.

38 Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa í Jesús tíjín:

—Che'eré, tiché'e á'ucine a'uun tí huatacá'a í seica chajta'ara'a jetze. A'uu nu neajta hua'utá'ixaate'esin í niuucari tí jín Dios hua'irátuaasin. Ayee nu een jín u e'erájraa u Capernaúm. —Ayee pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

39 Tí'ijí hua'atáyujta'a tíhua'ihuá'ixaa nainjapua tíj na'a u Galilea. Ajta a'ímej í tiyáaru'use, Jesús pu hua'utamuári í mej huá'a tzajta'a ú'useijre'eca'a í teite.

*Jesús pu seij tiú'uhuaa seij tí lepra tineájxi í jetzen
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)*

40 Tí'ij jí seíj ajteáxiireca'a í Jesús jemi. Tí'icui'ica'a a'íjna í ja'ati. Xána'avi'ire'eca'a a'íjna jime'e í cuí'ini'ira'a jime'e ti tineáxí í huá'ire'ara'an jetze tí'ij huatépete í huá'ire'ara'an. Ayeé mú ratamuá'amua tíjín lepra. Tí'ij i a'íin títunutaca'a. Rájhuaviiri'i í Jesús ti tiráahuaate'en. Ayeé pu tiraata'ixaa tíjín:

—Tí pua'a mua'aráanajche, pej tináahuaate'en.
—Yee pu tiu'utaxájtaca'a í ja'ati ti títunutaca'a.

41 Aj pu'i Jesús huataújxiemiste a'íjna jemi tí'ij raaseíj. Tí'ij jí ra'ajtamuariej. Ayen tíjín:

—Na'aráanajche pej huarún.

42 Ayeé pu teja'uré'ene. Jíme'en pu'u raataxájtaca'a í Jesús, tiraacá'ari'iri'i í ti jín tí'icui'ica'a. Aj pu'i huarúj.

43 Tí'ij i a'íin Jesús jeíhua ra'íjca ti nu'u caí raxájta a'ij ti ti'ití huaríj. Aj pu'i á'uraa í Jesús.

44 Aru amuacaí pu ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Casi'i, pecáj ja'atí í'ixaate'e ni cáj caj, sino aricu, u pá'ume'en jamuan í ti tí'ivaire'e teyujta'a, tá'aj muaaseíj, pajta tiu'utámuai'ivejta a'ij ti tiu'uxájtaca'a í Moisés teecan. A'íi mú jín ramua'aréeren mej tí'ivaire'e teyujta'a tíjín pepu'uri huarúj.

45 Mí ajta a'íjna í tevi, tí'ij á'uraa, a'íi pu a'utéjche ti raataxáj jeíhua a'ij ti ti'ití huaríj. Nainjapua pu hua'uré'ixaa seíj ajta seíj. A'íj pu jín caí ché'e huatári'iristareca'a ti Jesús a'uteárute í chajta'a, sino itzitá pu'u jí huáyel'icaa a'utí caí ti'ití e'eré'eevee. Aru ja'anáj ti na'a, a'íi mú teite'é'eci'ica'a a'utí a'ij'é'ene'e í Jesús. A'uu mú e'eráci'ica'a a'u ti na'a mej huachéjme.

2

Jesús pu seij tiú'uhuaa seij ti ciyáaxara'aca'a
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Teuumé'eca hua'apua xicaj, huaíca xicaj, aj-tahua'a pu a'ín Jesús a'uteájrupi u Capernaúm. Matí'ij mi ráamua'areeri'i í teite tijín: “Ú pu nu'u já'ahua'a e'irájca ruche.”

² Aj mú mi ca'anacan tiújseij jeíhua í teite, matíj mena'a caí ché'e tité'uve u chi'ita. Camu majta á'avejrica'a ta'iténinei. Ajta a'ín í Jesús, u pu ánu'uhuatéveeca'a u chi'ita. A'íi pu ti-huá'a'ixaate'eca'a a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios.

³ A'íi mú ja'atí a'uré'eneijte í Jesús jemi seij ti tí'icui'i. Ciyáaxara'acaa nainjapua í ja'atí. Memuáacua mú mé ráachuisime'e.

⁴ Aru capu huatári'iristareca'a mej ru'uteárujte'en u téte'e a'utí Jesús ánu'uhuatéveeca'a, a'iné temua'a mú tí'itemu'iicaa í teite. A'íj mú jín, anticíj án imuá í chi'ij japua, matí'ij mi ra'anáacu í chi'ij. Aj mú mi ru'ucájtuaa í ti tí'icui'i a'utí ánu'uhuatéveeca'a í Jesús.

⁵ Aj pu'i hua'useíj, ajta ayén tiu'umuá'aj tijín: “Meté'atzaahuate'e, micu.” A'íj pu jín ayén tiraata'ixaa í ti tí'icui'i tijín:

—Niyauj, pu'uri hui timuaatá'uuni'iri'i í Dios í pej jín auteájturaa í jemin.

⁶⁻⁷ Majta á vejli'i seica me'uun e'irá'uu í mej té'eyu'uxaca í ruye'irá jime'e. Matí'ij me'íjna huánamuajri'i a'ij ti tiu'utaxájtaca'a í Jesús, matí'ij mi miyen tiu'umuá'aj í ru tzajta'a tijín: “¿A'iquí een jín ayén ti'ixa amíjna mi tevi? A'íj pu pua'a, xaa ne'u, ti'ixa. Capu hui a'íjna jín antiújmua'aree

amíjna ti seij tiu'utá'uuni'i í ti jín auteájturaa í Dios jemi. A'íi pu'u í Dios antiújmua'aree ti ayén seij tiu'utá'uuni'i.” Yee mú té'umua'atzejca'a a'íime í mej té'eyu'uxaca í ruye'irá jime'e.

⁸ Ajta a'íin Jesús, a'íi pu ru tzajta'a rú'umua'areereca'a a'ij mej ye'í tí'imua'atzejca'a í ru tzajta'a. Tí'ij i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'íné een jín siyen té'umua'atze í ru tzajta'a?

⁹ ¿Tí'itájni caí muári'eri? ¿Ni qui nej niyen tiraata'ixaate'en í ti ciyáaxara'a yee: “Pu'uri timuaatá'uuni'iri'i í pej jín auteájturaa í Dios jemi”, na'ari yee: “Ájchesi, patá'aj rá'anchueni muá'utaatzi; pajta yee á'ura'ani”?

¹⁰⁻¹¹ Ayee nu xaa ne'u rini tíj í nevástara'a, í ti jí'i Dios, setá'aj ráamua'aree, i nej neajta teáata'a jetze airáane, neajta nu ne'íjna jín antínmua'aree íiyen chaanaca japua nej ni tihua'utá'uuni'i í mej jín ateáturaaveca í Dios jemi. —Yee pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

Aj pu'i ayén tiraata'ixaa í ti ciyáaxara'a tijín:

—Ayee nu tí'imua'ixaate'e. Ájchesi, pajta rá'anchueeni muá'utaatzi. Aricu a'u pej é'leche.

¹² Ajta á'iyen a'íin ti tí'icui'ica'a, a'íi pu ájchee. Rá'ajchui í rú'utaatzi. Tí'ij i á'uraa, meti'iseíiraca'a í teite. A'íj mú jín naími'i a'ij te'utaseíj. R'íi mú tiraatá'a í Dios. Miyen tijín:

—Catu ja'anáj tí'itáj huaseíj tetíj íjii. Yee mú tiu'utaxájtaca'a í teite.

Jesús pu raatajé í Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Tí'ij jí ajtahua'a Jesús a'uun á'ume a'u ti e'leve'e'ástime í jaj. Aa mú a'uré'enineica'a

naími'i í teite jemin í Jesús. Ajta a'ñin Jesús, a'ñi pu huá'a'ixaate'eca'a í niucari ti jín Dios hua'irájtuaani.

14 Aj pu'i ayée a'uré'ene. Tí'ij jí a'uun í Leví huaseíj, í ti i'i yaujra'an a'íjna í Alfeo. A'uu pu anú'ujcatii chí'ita mej tzajta'an tí'iteji'ivi í mej tí'iti'ícica. Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Patá'aj nee jamuan á'uche'ecane'en.

Aj pu'i a'ñin ájchee í Leví. Tí'ij jí á'ume jamuan.

15 Tí'ij jí ayén tiuju'uríj matí'ij a'ará'a í Leví ti é'eche. Jesús pu a'ímej jamuan tí'icua'acaa í mej a'ij pua'a tí'teteite. A'ñi mú a'ñin pírici í mej huá'ajijve'e í mej tí'iti'ícica, majta í mej caí x'epi'ín rijca. A'ñi mú tí'icua'acaa meesa japua jamuan í Jesús, majta seica í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Naíjmi'i mú tí'icua'acaa a'iné memuiicáa í mej á'ujujhua'ane'e í Jesús jamuan.

16 Majta seica á'a vejli'i cñneca'a. A'ñi mú a'ñin pú'een í mej tiú'ujmua'ate a'ij ti tiu'uxájtaca'a í Moisés teecan. Jehua mú nu'u raxí'leve'e í ruye'irá. Ayee mú ánte'arua a'ñime tijín fariseo. A'ñi mú miyen tiu'uséj ja'atén mej jamuan tí'icua'acaa í Jesús. Aj mú mi miyen a'ímej tiu'utá'ixaa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tijín:

—¿A'iné een jín a'ñin á'amamaestru tí'icua'aca, ajta ye'eca huá'a jamuan í mej tí'iteji'ivi, ajta huá'a jamuan í mej caí x'epi'ín rici? Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'ñime í mej tiú'ujmua'ate yú'uxare'ara'an jetze í Moisés, a'ñime í mej huá'a jetze ajtème'ecantaca'a í fariseo.

17 Tí'ij a'ñin huá'unamuajri'i í Jesús, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu tí'een jíme'en í teite í mej me'uun a'uré'enine'li jemin í ti ya'anaca. Capu ruxe'eve'e mej me'ín a'uré'enine'lica'an í jemin a'íime í mej rí'en, sino a'íi mú xaa a'uré'enine'li í ti ya'anaca jemi í mej tí'icucui'i. Ayee pu che'atá na'a een ineetzi jemi. Canu ne'íjna jín yevé'eme nej ne'íjme huatá'inen í mej miyen tiú'ujseijrata yee mej xí'epi'in rici, sino a'ímej nu jemi yé vé'eme í mej miyen tirú'umua'aree í ru tzajta'a mej caí xí'epi'in rici.

A'íi mú raata'íhua'uri'i í Jesús jíme'en í mej rú'itzi'ivi

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Tí'ij jí ayén tiuju'uríj. A'íi mú rú'itzi'ive'eca'a í mej Juan jamuan á'ujujhua'ane'e, majta í fariseo. Mat'íj mi seica e'iré'ene í Jesús jemi. Ayee mú tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'íné een jín maúriitzi'ivij í mej Juan jamuan á'ujujhua'an, majta a'íime í fariseo? Mi majta, í mej mú'eetzi jamuan á'ujujhua'an, camu miyen rici. —Yee mú tiraata'ixaa.

¹⁹ Aj pu'li Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atí huaténeiche, aj pu'li a'ímej huatá'ineesin í mej rá'ajaahuate'e mej mi tiú'uyesten. Aj pu'li a'ín tihuá'amin. ¿Ni qui rí'irí mej rú'itzi'ive'eca ti pua'a huá'a jamuan auj tí'iyeste í ja'ati? Capu xaa ne'u.

²⁰ Aru jee, aj pu teja'uré'enejsin í xica í mej jetzen rá'aví'itin í ja'ati. Aj mú xaa me'ín í mej rá'ajaahuate'e ru'ítzi'ive'en a'íné capu ché'e huá'a jamuan a'utéjvee í mej rá'ajaahuate'e. A'íné inee, naúche'e nu yé huatéjvee, camu ru'ítzi'ive'en í mej ná'ajaahuate'e.

21 'Niche'e seij amuaatá'ixaate'en í chuijtari. Tí pua'a ja'atí a'íjna huaújcu'une'epe'en í cǎxuri tí mí'ime'ecan, capu a'íjna jamuan rucú'une'epe'en í cǎxuri jime'e tí caí xí ja'anáj já'usini'i. Huatétzu'uta a'íjna í cǎxuri tí jéjcuá t'íj huatéja'usini'ihua. T'íj í rasiújtza'anan í tí mí'ime'ecan. Aj pu'i a'íjna tí anásiujtza'ani, jaítze'e pu ve'etí anásiujtza'ani a'ame.

22 'Ajta, capu tí'tí vaire'e tí pua'a ja'atí ru'ucájtú'ani navij limeetajra'a tzajta'a tí racua'iríihuajme nahuáj í mej mauchén ráataahuaca'a. Tí pua'a miyen ráaruuren a'íjna í nahuáj tí jéjcuá, a'í pu huatéve'eri, ajta ra'anasiújtza'ana í navij tí racua'iríihuajme. T'íj jí a'uvaíjtzi í navij, ajta í nahuáj. A'íj pu jín ayén tíú'ujxe'eve'e tí ru'ucájtú'ani í navij tzajta'a tí jéjcuá a'íjna í nahuáj tí ajta jéjcuá.

A'í mú rú'ijtzaanaxí í teuuri ja'anáj mat'íj ruse'upi a'íime í mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'e (Mt. 12:1-8, Lc. 6:1-5)

23 T'íj jí ayén tiuju'uríj. A'íjna xicájra'a jetze mej rusé'upihua'a, a'úu pu aumé'ecaa já'ita'a í vi'lira'a japua í Jesús. Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íime mú autéjhuii mej rú'ijtzaanaxí'ín tí'tí teuuri jatze'e a'iné jeíhua mú tiejcuca'a. A'uu mú a'atajú'uca'a meru'ijtzá'ana.

24 Majta me'ín í fariseo, mat'íj hua'useíj mej miyen ríjca'a, aj mú mí miyen tiraata'ixaa í Jesús. Míyen tíjín:

—Casi'i, ¿a'iné een jín miyen rici a'íime í mej mú'etzi jamuan á'ujujhua'an? Capu hui a'íj

tí'iri'iri ti ja'ati ayén rijca a'íjna í xicájra'a jetze mej jetzen ruse'upi.

²⁵ Aj pu'i hua'utá'ixa í Jesús. Ayen tijín:

—Niche'e a'atzu tejamuá'ixaate'en. ¿Ni secaí mú'een ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze a'ij ti ye'í huaríj í David teecan tí'ij huatá'icuataca'a, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e? Tí'ij nu'u ti'itéveeca'a í Abiatar teecan a'íjna jime'e ti tihuá'aijte'e í mej tí'ivaire'eca'a teyujta'a, a'úu pu a'uteájrupi í David. Ajta a'ín í pan í mej Dios huatámuaí'ivejte u teyujta'a, a'íí mu'u nu'u racua'aca í mej tí'ivaire'e a'ujna teyujta'a. Capu máa ja'atí racua'aca.

²⁶ 'Mí ajta a'ín í David, a'ii pu caí teyujta'a tí'ivaire'eca'a. Capu a'ij ti'ití huaríj. A'íí pu nu'u ráacua a'íjna í pan í mej Dios huatámuaí'ivejte. Ajta tihua'umí í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Capu a'atzu auteájturaa í David teecan í Dios jemi. —Ayee pu tihua'utá'ixaa í Jesús.

²⁷⁻²⁸ Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa. Ayen tijín:

—A'íjna xicájra'a jetze í mej jetzen ruse'upi, ayée pu Dios tiraaxí'epi'intare tí'ij hua'utévaire'en í teite. Capu ayée na'a ayén tiraaxí'epi'intare í Dios mej mí araúrasten mena'a a'íjna xicájra'a í mej jetzen ruse'upi. A'íj nu jín, inee i nej neajta teáata'a jetze airáane, ayée nu een jín antínmua'aree neajta ne'íjna xicájra'a jetze matí'ij ruse'upi.

3

Jíme'en a'íjna í ja'ati ti ciyáaxara'aca'a í í ru-muájca'a jetze

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Tí'ij jí ajtahua'a a'uteájrupi teyujta'a í Jesús. Seíj pu únu'uhuatéveeca'a. Tí'icui'i a'íjna, ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze.

² Majta mú me'ín unu'uhuaté'uuca'a í fariseo. A'íi mú rá'eeve'eca'a í Jesús, aísí ti pua'a a'ín caí tiráahuaate'en í ti tí'icui'i. Aj pu ajtahua'a pítí'irijca í xicájra'a í mej jetzen ruse'upi. A'íi mú fariseo rumua'atzíte'eca'a í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en.

³ Aj pu'i Jesús ayén tiraata'ixaa í ti ciyáaxara'a í rumuájca'a jetze, tijín:

—Ájchesi. Huatéechaxi íiye já'ita'a. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁴ Ajta á'iyyen hua'utá'ixa í seica. Ayen tijín:

—¿Tí'itáni í'iri'iri ti ja'ati ayén huárini tí'ij a'ájna teja'uré'enen, a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi? ¿Ni ayén tiraavíjte'e ti ja'ati ayén huárini í ti xí'epi'ín jín seijre'e, na'ari í ti tiraacuí'inte'en? Ajta, ¿ni qui í'i xí'epi'ín nej niyyen huárini a'íjna xicájra'a jetze mej jetzen ruse'upi nej ni iráarujte'en nemíjna mi ja'ati tí'ij caí huámi'ini, na'ari nej ni raatá'an ti huámi'ini? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

Mí majta me'ín í seica, camu a'ij tiu'utaxájtaca'a a'íime.

⁵ Aj pu'i Jesús hua'useíirajraa. Acaujtzáahuate'e yee cumu tíj niu'ucami'i. Ajta huataújxiemiste huá'a jemi a'iné camu raxí'eeve'eca'a mej ráanamua. Aj pu'i a'ín ayén tiu'utá'ixaa a'íjna ti tí'icui'i tijín:

—Huatátzealara mi á'amujca'a.

Aj pu'i a'ín í teáata'a, raatátzeaaraca'a í rumuájca'a. Jíme'en pu'u raatátzeaaraca'a, aj pu'i huarúj í ja'ati í rumuájca'a jetze.

⁶ Aj mú mi huiráaci a'íime í fariseo. Matí'ij mi autéjhuii mej raaxí'epi'íntare'en seica jamuan a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica í Jesús. A'íime í seica, a'íi mú a'ín pú'een í mej á'ujuhua'an jamuan í tajtuhuan ti ve'ée. Ayee pu ántehuaa a'íjna tíjín Heródes.

Jeíhua mú teite ajteáxi'reca'a a'u ti e'eve'e'ástime í jaj

⁷ Tí'ij jí á'uraa í Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti e'eve'e'ástime í jaj. Majta mú jamuan a'ucíj í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Jeíhua mú majta teite a'ucíj jamuan í mej me'uun a'uchéjme'ecaa u Galilea.

⁸ Matí'ij ráamua'areeri'i a'ij ti ti'ití huáruu í Jesús, ti ayén jaítze'e raayí'itihua'a caí máa ja'atí, jeíhua mú majta me'uun a'aráci'ica'a a'ujna u Judea, majta a'ujna u Jerusalén. A'uu mú majta a'aráci'ica'a u Idumea. Majta seica mej a'uchéjme'ecaa u Tiro, majta u Sidón. Seica mú majta a'itací'ica'a utavén pújme'en í Jordán.

⁹⁻¹⁰ A'iné pu'uri tihuá'uhua'ate'eca'a jeíhua í mej tí'icucui'ica'a, jeíhua mú í mej tí'icúcuí'ijme ajteáxi'reca'a a'u ti a'utéveeca'a í Jesús. Mua'itávatzijxi a'ájna vejli'i jemin. Jeíhua mú ra'ajtamíjhua'a a'íjna í Jesús. A'íj pu jín a'ín hua'uta'aíj mej jamuan á'ujuhua'ane'e mej baarcu ráahuaviitze'en ti jetzen atéyeijxi'in mej mi caí ratzínajye'ícan í teite.

¹¹ Majta me'ín tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a sei-jre'eca'a, matí'ij raasej í Jesús, aj mú mi títunutaxi vejli'i jemin. Ayee mú titeejíhuaca'a tíjín:

—Mú'ee pej hui i'i yaujra'an í Dios. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime.

¹² Aru Jesús, t'íij hua'ajté'axi, aj pu'i ayén tíhua'uta'aíj mej caí miyen rijca, mej raxájta ja'atí ti pírici.

Jesús pu hua'avé'ejajpuaxi a'íimej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'i án a'ujnéj í jirí jetze, a'iné pu'uri rú'umua'areereca'a a'achú mej pua'amé í ti tíhua'uta'aíjte'esin. Aj pu'i hua'utajé. Mat'íij mi á ve'eré'ene í ti hua'avé'ejajpuaxi.

¹⁴ Tamuáamuata'a japuan hua'apua mú a'ará'axcan í ti hua'avé'ejajpuaxi. Aj pu'i a'ín tíhua'u'íjca a'íjna jime'e mej á'ujjuhua'ane'en jamuan, majta hua'utá'ixaate'en í teite í Dios jetze me'ecan.

¹⁵ A'íi pu ajta huau'íjca a'íjna jime'e mej antiújmua'areere mej mi miyen tíhua'uhuaate'en í mej tí'icucui'i, ajta mej majta hua'utamúárite'en í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite.

¹⁶ A'ii mú a'ín pú'een í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Jesús pu a'ín huatajé í Simón. T'íij jí ayén raatamuá'a tíjín Pedro.

¹⁷ Ajta pu a'ín í Jacobo, ajta juutzeájra'an í Juan. A'ii mú me'ín pírici yaújmua'ame'en í Zebedeo. T'íij jí a'íjna í Jesús ayén hua'utamúá'a í runiuuca jime'e tíjín Boanerges. Ayee pu huataújmua'a a'íjna tíjín Yaújmua'ame'en í mej Ténjiiuve.

¹⁸ Seica pu ajta huatajé. A'ii mú a'ín pú'een í Andrés, ajta a'ín í Felipe, ajta í ja'ati ti ayén ántehuaa tíjín Bartolomé, ajtahua'a seij í Mateo, ajta í Tomás,

ajta a'íjna í Santiago, í ti yaujra'an pú'een a'íjna í Alfeo, ajta í ja'ati ti ayén ántehuaa tijín Tadeo. A'íj pu ajta huatajé a'íjna í Simón í ti á'uche'ecane'e huá'a jamuan mej miyen huataújmu'a tijín cananista.

¹⁹ A'íj pu ajta huatajé í Judás ti ayén te'entímu'utaca tijín Iscariotes. A'íjna í Judás, a'íj pu a'íjn pú'een ti avíitzi jín hua'utátuire a'íjna í Jesús.

*A'íj mú Jesús jetze te'ujpuá'ajte ti a'íjn tiyaaru'uca'aníjra'a raatá'acare'e ti ayén huárini
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Tí'ij jí á'uraa í Jesús. Aj pu'i chil'ita á'a a'uteájrupi, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Majtahua'a mú jeíhua ajteáxiireca'a í teite, ca ché'e huatári'iristareca'a mej tiú'ucua'ani a'íjna jime'e mej jeíhua teite.

²¹ Aj mú mi ráamua'areeri'i í ihuáamua'ame'en í Jesús a'u ti a'íjn a'ij é'ene'e. Aj mú mi a'uré'ene mej mi rá'anvi'itin. Ayee mú een jín huaríj a'íjna jime'e ti nu'u huateújtimua'iri'i í Jesús.

²² Majta me'ín í mej té'eyu'uxaca teyujta'a, í mej me'uun e'eráaci u Jerusalén, ayée mú tí'ixajtaca'a a'íjme. Mijen tijín:

—Beelzebú pu hui jetze araujca'ane amíjna m'i tevi. Beelzebú í ti tihuá'ajte'e naíjmi'ica í tiyáaru'use, a'íjna Beelzebú pu ca'aníjra'a ratá'aca amíjna ti hua'utamuarite'en í tiyáaru'use. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a a'íjme.

²³ Ajta a'íjn í Jesús, a'íj pu hua'utajé a'íjme í mej té'eyu'uxaca mej mi ráanamua í niuucari ti jín tihuá'amua'aten. Ayen tijín:

—¿A'iné tí'iri'iri ti Satanás rusej hua'utamúárite'en í ruteítetemua'a? Capu a'ij tí'iri'iri.

²⁴ Ayej che'atá na'a, ti pua'a chajta'ara'a já'ita'a ma'utáçine, ti pua'a miyen huárini, aj mú mi tiújne'usi'ite'esin. Matí'ij a'utáçine já'ita'a a'íjna í chajta'ara'a, capu ché'e á'ateere.

²⁵ Ajta, ti pua'a teítetemua'ame'en í ja'ati, miyen che'atá mena'a já'ita'a a'utáçine, camu ché'e á'ateere í teítetemua'ame'en a'ájna a'u ti é'eche í ja'ati.

²⁶ 'Ayej che'atá na'a, ti pua'a Satanás ayén huárini a'utí é'eche, ti pua'a a'ín hua'uténe'usi'ite'en í ruteítetemua'a, a'í pu ajta caí ché'e á'ateere, sino a'í pu te'entipúa'ajte'esin.

²⁷ 'Sej nu neajtahua'a huataxájta í niuucari. Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e ti tiraanáhua'í ti'á'ara'an ti á é'eche í ti ruca'ané, amuacaí pu ruxe'eve'e ti ra'atéji'ici'en í ti ruca'ané. Aj pu xaa ri'irí ti uteárute a'u ti é'eche tí'ij tiraanáhua'í.

²⁸ 'Ayej xaa ne'u ti'ayajna, a'ímej jime'e í teteca, ri'irí ti tihua'utá'uuni'í naíjmi'ica í mej jín auteájturaa í Dios jemi, ajta naíjmi'ica í mej a'ij pua'a tí'ixaxa'a.

²⁹ Aru, ti pua'a ja'atí a'ij pua'a tí'ixajta a'íjna jetze í Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, capu xaa ne'u ja'anáj tiraatá'uuni'ira a'íjna. A'í pu ru'ité'aa a'ame tí na'a rusén jime'e. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

³⁰ Aye pu Jesús tihuaú'ixaa a'íjna jime'e mej miyen tí'ixajtaca'a ti nu'u tiyaaru'u tzajta'an sei-jre'eca'a, mej mi miyen tiráamua'aree ti a'ín Jesús a'íjna jetze aráujca'anejca'a í Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, tí'ij ayén huárini ti'itíj jime'e.

A'íime í mej pú'een í náànajra'an í Jesús, majta í ihuáamua'ame'en

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Ajta a'íin náànajra'an, majta a'íime í júutzimua'ame'en, a'íi mú u a'ará'a. Aa mú a'utéhuiixi mena'a pua'acié. Aj mú mi raatachú'eve.

³² Majta me'ín í mej huiiráte'eca'a jamuan í Jesús, a'íi mú raatá'ixaa, miyen tijín:

—Mé mú a'uté'uu pua'acié anaanaj, majta á'ajuutzimua'a. Mémuahuahuau, micu. —Ayee mú tiraata'ixaa.

³³ Aj pu'i ayén tiu'utaniú í Jesús. Ayen tijín:

—¿A'ataani me'ín pú'een í mej nináàna nusu ne'ihuaamua'a? —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

³⁴ T'íij jí hua'useíirajraa í teite í mej a'itecaíjme'eca í jemin. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ii mú a'íin pú'een í mej nináàna, majta í nejúutzimua'a.

³⁵ A'achú mej pua'amé miyen tirá'aste a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios, a'ii mú a'íin pú'een í mej nináàna, majta a'íime í nejúutzimua'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

T'íij jí á'uraa.

4

Jíme'en a'íjna í ja'atí ti nu'u teja'uhuáste

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Aj pu'i Jesús aj a'ucáane a'u ti e'eve'e'ástime í jaj t'íij ajtahua'a tihuá'umua'aten. Aj mú mi jeíhua ajteáxiireca'a í teite a'u ti a'utéveeca'a. Temua'a mú tí'itemu'iicaa í teite. A'íj pu jín ateájraa í baarcu

jetze ti jaata'a e'ecáve'eca'a. Majta me'ín í teite, áa mú a'ucaíjme'ecaa ja'apuaíri japua.

²⁻³ Jéihua pu tihua'a'ixaate'eca'a a'íjna jime'e í chuijtari. Ayee pu tihuaú'ixaa seij jime'e í niuucari.

Ayen tijín:

—Xaanamuajri'i mú'een. Ja'atí ti nu'u tí'ihuastehua'a, u pu á'ume ti tejé'ehuaste'e.

⁴ Aa pu aumé'ecaa ratáhua'anáa í imue'eri. Seica pu juye jetze a'uvatzíjraa. Aj mú mi pina'ase júte'e imuá ave'ecáane, meraaré'eje'ipi.

⁵ 'Ajta nu'u seica huavatzíjraa tetej tzajta'a a'u ti caí jeíhua chuej á'uca. Yee pu'i teja'uré'ene, a'iné capu huatétee í chuej ti tzajta'an iru'ucárutixi'ín í jíine'ara'an, ca'anacan pu huaré'epístaca'a í chuej. Aj pu'i ca'anacan ajneájxi í imue'eri.

⁶ Ajta tí'ij u e'iré'ene í xicaj, tí'ijí huaré'ehuaa xicaj jime'e í ti tiu'unéj. A'iné capu ajtanána'ajme'eca'a, a'íj pu jín huaré'ehuaa.

⁷ 'Ajta seica í imue'eri, a'úu pu a'uvatzíjraa a'u ti tzicare'e a'uvéjme'ecaa. Tí'ij a'ín tzicare'e huavaújse, tí'ijí a'ín tzicare'e ra'avá'ana a'íjna ti tiu'unéj. A'íj pu jín caí huácireca'a.

⁸ 'Aru seica pu nu'u a'uun a'uvatzíjraa a'u ti a'ur'en í chuej. A'íi pu huanéj. Tí'ij huavaújse, aj pu'i temua'a tiú'ucireca'a. Seica í imue'eri, ayée pu caté'etejme'ecaa í cuuxa'a jetze seij ti ajtanéj í 'iciri a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a í jatzi. Ajta seica ayén caté'etejme'ecaa a'achú cumu huaícate. Ajta seica, anxíte pu caté'etejme'ecaa seij ajta seij. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a í Jesús.

⁹ Ajta ayén tihuaú'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atí rarí'irejmi'i, ché'le a'ín huaruitiejte'en temua'a naa.

*A'iné een chuijtari jín tihuá'u'itiiri'i
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)*

¹⁰ Matí'ij mi a'ucáj í teite. Aru camu naíjmi'i. A pu a'uteájturaa í Jesús, majta seica í mej naími'i á'ujuhua'ane'e huá'a jamuan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i a'ij ti huataújmua'a a'íjna í niuucari ti raaxájtaca'a.

¹¹ Ajta a'ín Jesús, ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Mú'ejmi pu Dios tiú'ixaa e'ehuaruitiécan jime'e a'íjna í ti huateú'avaataca'a í Dios jemi a'iquí tí'isejre'e a'ame a'íjna xicájra'a jetze tí'ij Dios tí'ita'aítie'e a'ame íiyen chaanaca japua. Aru amímej mej mé a'uté'uu pua'acié pua'acié, nain pu tihuá'itiiran chuijtari jime'e.

¹² Ayee pu tihuá'aruure. Tí'ij tihuau'ixaate'e í niuucari jetze, seica mú miyen tiú'umua'ati tijín: “Cu xíee teyaú'itie iteen.” Ajta matí'ij ranamua-jran, miyen tijín: “Tu'iteájnamua iteen.” Aru capu xaa ne'u. Camu yaú'itie, camu majta tana-muaj. Dios pu tihuá'itiiri chuijtari jime'e mej mi caí yaú'itieé muá'ara'ani, mej mi caí ráanamua, a'iné camu xaa ne'u raxí'eve'e mej seicié tirájteuni a'ij mej ye'í huárini, tí'ij a'ín caí tihua'utá'uuni'i í mej jín auteájturaa í Dios jemi.

*A'ij ti huataújmua'a a'íjna í niuucari ti jíme'en
raxa a'íjna í ja'ati ti teja'uhuáste
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)*

¹³ Ajta Jesús pu ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni tzaa secáí yaú'itiée xa'araa a'íjna í niuucari? Tí pua'a secáí yaú'itiée xa'araa, ¿a'iné tí'iri'iri sej si siyen yaú'itiée xá'ara'ani í seica í niuucari? Nu'uri íjii amuaatá'ixaate'esin amitiéere'ecan jime'e a'ij ti huataújmu'a í niuucari ti jime'en raxa a'íjna í ja'ati ti nu'u tí'ihuastehua'a imue'eri jime'e.

14 'A'íjna í imue'eri ti huasti'i, ayée pu seijre'e t'ij í ja'ati ti á e'etéche'ecane'e huá'a'ixaate'e í niúucare'ara'an jime'e ti Dios jemi a'uvé'emej.

15 Ajta seica í teite, yee mú e'en cumu í imue'eri ti a'uun a'uvat'íjraa juye jetze. A'íí mú naa tí'ijnamua í niúucare'ara'an ti raaxájtaca'a í ja'ati. Aru, mat'íj ráanamujri'i, a'íí pu tiyaaru'u hua'irá'a'ari'iracare'e í niuucari í mej rú'umua'areereca'a í ru tzajta'a.

16 Majta seica, yee mú e'en t'ij a'íjna í imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a í tetej tzajta'a. Amuacáí pu hua'aránajcheca'a í niuucari í mej ráanamujri'i.

17 Aru cumu cáí jeíhua ajtanáana'ajme, a'íj mú jín rajpuaítzi muá'aye'i me'íjna jime'e mej seica huá'axieehuasti í niuucari, na'ari ti pua'a seica a'ij pua'a mehuá'aruure, c'ij mu'u té'eviicua'i. Ca'anacan mú mé rúujisin.

18 'Majta seica í teite, ayée mú 'een t'ij í imue'eri ti huahuásti'ihuaca'a a'u ti a'utzícare'eme. A'íí mú ranamua í niuucari.

19 Aru jeíhua pu huá'a jetze ruxe'eve'e a'ij mej rujímu'a'a mena'a tirájteuve íiyen chaanaca japua tej japan seijre'e. Ayee mú huaújmu'a'amua mej tí'ituaave'en. Majta miyen tí'inecua'atze mej chíjteani pú'eene'en. A'iné tí'ij pí na'a mú miyen tí'imua'atze a'iné ayée mú tí'ixe'eve'e, capu ché'e

té'uve í huá'a tzajta'a mej japuan tiú'umua'ati í niuucari. A'íj pu jín caí ché'e ri'irí ti hua'utévaire'en í niuucari í huá'a tzajta'a.

²⁰ 'Majta seica, ayée mú 'een cumu a'íjna í imue'eri ti huavatzíjraa japuan í chuej ti a'urí'en. A'íi mú xaa ranamua í niuucari, majta í ru tzajta'a raateátuaasin í rumua'atzíira'a jime'e. Ayee pu 'een tíj 'een í imue'eri ti huáçireca'a jeíhua. Seica mú tiu'utévaire'esin jeíhua. Seica mú tiu'utévaire'esin cumu í imue'eri ti huáçireca'a a'achú cumu seité japuan tamuáamuata'a ti caté'etejme, sej ajta sej. Majta seica cumu í ti huáçireca'a a'achú cumu huaícate ti caté'etejme, majta seica miyen 'een cumu í ti huáçireca'a a'achú cumu anxíte, sej ajta sej.

Jíme'en í lámpara ti a'ímuá a'atáneeri'icij
(Lc. 8:16-18)

²¹ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿A'iné tejamuá'मितiejte'e mú'ejmi? Tí pua'a ja'atí yé vé'eme'en, lámpara ti tíjájna, ¿a'uné jetze yá'aruuren a'íjna í lámpara? ¿Ni sicu'uj jetze ru'utéeyeijtza, na'ari utaatzi jete ye'iráchajtza? Capu xaa ne'u áa ya'uté'avaata, sino án pu jéjre'e ya'ujchajtza, án ímuá tí'ij a'ímuá a'atáneeri'icij.

²² Tí'ití ti a'ij tí'aviitzi'i, capu ayén éene'en a'ame tíj na'a rusén jíme'e, sino huataújseijrata á jéjre'e. Na'ari tí'ití ti a'ij avíitzi jín tí'ímuari'ihua, aj pu'í muá'areeri'ihuan.

²³ Mú'een, mí sej rarí'irejve, xáanamujri'i.
—Ayee pu tihua'ú'ixaa í Jesús.

²⁴ Ajta ayén tihua'ú'ixaa tíjín:

—Rí'i xu'u tiráanamua i sej tí'inamua. A'achú sej caj tí'ijnamua í niuucari, ayée pu che'atá na'a Dios tejámuaatá'asin mú'ejmi sej si jaítze'e yaú'itiée xá'ara'ani. Ajta a'ín, aúche'e pu jaítze'e tejámuaatá'asin i sej ranamua.

²⁵ Ayee pu té'eme. Tí'í pua'a ja'atí rí'i tí'ijnamuajrave'en, Dios pu raatá'asin ti jaítze'e yaú'itiée á'ara'ani. Ajta, ti pua'a ja'atí caí rí'i tí'ijnamuajrave'en, Dios pu rá'ari'ira a'achú ti caj ari tiyaú'itiée já'araa.

Jíme'en í imue'eri ti huavaújse'en

²⁶ Ajta ayén tijín:

—Ayee pu tí'irineca matí'ij miyen rijca a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Yee mu'u huatámu'iireca tíj huavaújse'en í imue'eri ti ja'ati raahuáste. A'íjna í ja'ati ratáhua'anáa pu aumé'ecaa í imue'eri.

²⁷ Tí'ij jí huatácutzi a'íjna í ja'ati. Aj pu ijtá'i í'ijistin, tí'ijtá'i ájchesin. A'ateeri ti huaté'a a'ame. Aj pu'i ajnéjsin, tí'ij i vaujse'en. Aru a'íjna í ja'ati, a'í pu caí ramua'aree a'ij ti ye'í te'ejnéj í imue'eri.

²⁸ A'íjna í chuej pu hui rusej rí'i raruuren ti huavaújse'en í imue'eri. Amuacá pu ajnéjsin í huáacixa'a. Aj pu'i í huíjmuaiyu. Tí'í pua'a ari huijmuaiyuren, tí'ijí ajtanéjsin ti jetzen caté'ete a'ame í jatzi.

²⁹ Tí'ij a'ín huáca'anáan í jatzi, aj mú mi u yá'atzaanan. Pu'uri íjii teja'uré'ene a'ájna xicájra'a jetze mej jetzen tí'itza'anaca.

Jíme'en í mostaasa ti rajatze'e

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a í Jesús tijín:

—¿A'iné ye'í t'í'iri'iri tej ti tiyen raataxáj a'ij ti ye'í tejé'ajta í Dios? ¿Ti'itájqui niuucarijra'a ruxe'eve'e tej raataxáj a'ij ti ye'í t'í'irineca Dios ti é'eseijre'e?

³¹ Ayee pu 'een cumu ti'ití tu'upi ti ayén ántehuaa tijín mostaasa. Ayee pu 'een ti jaítze'e cálieen cáí máàj seica jatzíjra'a ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua.

³² T'í'ij huasti'ihua a'íjna í jatzi, aj pu'i vaujse'en. T'í'ij huavaújse'en, jaítze'e pu uratí'tí'ij á'aye'i cáí í pi'ista ti yen seijre'e íiyen chaanaca japua. Temua'a pu ti'ipua'pua'amee í cíye'ara'an. Ajta í xamua'ira'an, temua'a pu te'antajíya'ume. A'íj pu jín ri'irí mej pina'ase jetzen tihuaúritu'ate'en ti huácien tzajta'a. —Ayee pu tihau'ixa í Jesús.

*A'ij ti ye'í Jesús tihua'u'ití'iri'i niuucari jime'e
(Mt. 13:34-35)*

³³ Ayee pu tihua'amua'atehua'a í niúucare'ara'an jime'e ti Dios jemi é'eme'ecan. Jeihua pu tihua'a'ixa'atehua'a niuucari jime'e a'achú mej caj té'eviicua'iraca'a mej ráanamua.

³⁴ Ti'ití ti a'ij ti tihua'a'ixa'atehua'a í teite, Jesús pu ayén tihua'a'ixa'atehua'a niuucari jime'e ti cáí e'ehuáuritiirici. Aru a'íj pu tihua'a'ixa'atehua'a a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e a'ij ti huataújmua'a naíjmi'i í niuucari amití'éere'ecan jime'e.

*Jesús pu raatépua'ajte í eeca, ajta í jaj ti vivejme'e
tiújta'ahua'a*

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'íjna xicájra'a jetze, t'í'ij ari téchumua'arijme'e, Jesús pu hua'utá'ixa a'ímej í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayen tijín:

—Tiché'e antáçine után pújme'en.

³⁶ Matí'ij mi á huajauhuá'axi í teite. Aj mú mi yá'utii í Jesús jetzen í baarcu a'uun ti a'utéveeca'a. Majta seica a'ucíj seij jetze í baarcu.

³⁷ Aj pu'i huatá'eecareca'a temua'a ca'anín jime'e. Japuutzari pu temua'a té'uxijve'e. Ajta vivejmé'en tiújta'ahua'a í jaj. Tí'ij i ateáçire'axi í baarcu jetze. Pu'uri tñ avé'ejistijme'e í jaj.

³⁸ Ajta a'ñn Jesús, a'úu pu é'ecujcaa cízata'an pújme'en í baarcu. Timu'utzi pu huamé'ecaa. Aj mú mi raajíste. Miyen tijín:

—Maeestru, ¿ni caí á jetze ruxe'eve'e tej teri tñ cui'ini?

³⁹ Aj pu 'i ca'anacan ájchee í Jesus. Tí'ij jí raatépua'ajte í eeca. Ajta ayén tiraata'ixaa í jaj, tijín:

—Pecaj ché'e sihuájna. Xaatapuá'ajta. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

Aj pu'i huateápua'areca'a í eeca. Ajta a'uréujé'iyerecaj í jaj temua'a naa.

⁴⁰ Aj pu ijtá'i Jesús hua'utá'ixa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, ayén tijín:

—¿A'iné een jín huápi'i setiu'utátziin? ¿A'iné een jín secaí té'atzaahuate'e? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁴¹ Temua'a mú mi jeíhua tiu'utátziin. Majta miyen tiúj'ixaate'eca'a me'íjna jime'e mej tiu'utátziin. Miyen tijín:

—¿Ti'itájni tévira'a pú'een? Amí pu hui ti-huá'ajte'e í eeca, ajta í jaj. Naími'i mú rá'astijre'e. —Yee mú tiúj'ixaate'eca'a.

5

A'ijna í ja'ati ti Gadara é'eme'ecan
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mú mi antací antavén pújme'en. Ayee pu téja'arájtehuuaa tijín Gadara.

² Aj pu'i Jesús a'itáraa í baarcu jetze. Tí'ij jí á'iyen seij ave'eré'ene tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a. A'uu pu huirájraa a'ijna í ja'ati a'u mej mi'ichite e'evé'enaamuaca.

³ A'uu pu é'echejca'a a'ijna í ja'ati. Jé'ecan pu simuárun. Capu ri'iríistaca'a ti ja'ati ra'amuáj'ici'en caujnari jime'e, ni alaambre jime'e.

⁴ Mu'íi mú raatatése. Mara'amuáj'ici'ihua'a muájca'are'ara'an jetze, majta íicájra'an jetze alaambre jime'e. Aru a'ín, tí'ij pí na'a pu tijtzá'ana'a cílieene'en, ajta méjca'í iyaúhua'axijsin. Capu huatári'iristareca'a ti ja'ati a'ij ráaruuren ti raamuá'acante'en.

⁵ Nain tújca'ari tzajta'a, ajta nain tíca'ari tzajta'a, a'íi pu á'uche'ecane'e, anjiíhua a'ájna jirí jetze. Ajta a'ájna a'u mej mi'ichite e'evé'enaamuaca, á pu ij ayén hua'uteátu'asixi tetej jime'e.

⁶ Tí'ij raasej í Jesús, á'iyen púu a'utatéj. Aj pu'i títunutaca'a a'ájna vejli'i a'utí a'utéveeca'a í Jesús.

⁷ Ajta huájíhuaca'a ca'anín jime'e. Ayen tiraata'ixaa tijín:

—¿A'iné ti'itíj peteáruuren neetzi jemi, Jesús í pej i'i yaujra'an í Dios ti nainjapua tí'aijta? A'ij nu muahuavii í Dios jemi pej caí puaíjtzi neetá'acare'en.

⁸ Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'ijna í ja'ati, a'iné ayée pu tiraatá'ixaate'eca'a í Jesús tijín:

—Tiyaaru'u pej tzajta'an seijre'e mi tevi, pej a'ij pua'a mete'uumua'aree, huirá'jra'a mi tevi jetze. —Yee pu tiraata'ixaa í Jesús.

⁹ Ajta ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿A'íné pua'antehuaa mú'ee?

Ajta ayén tiu'utaniú tijín:

—Ayee nu ántehuaa tijín I tej arájsevi vi'ira'a ta'ará'ase. Ayee tu ti'itamuá'amua a'íjna jime'e tej i'i mu'íi. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

¹⁰ Aj pu'i a'íjna í ja'ati jeíhua rájhuaviiri'i í Jesús ti a'ín hua'uta'íte mej á'ucine mé á'ahua'ayee í mej tzajta'an seijre'eca'a.

¹¹ Majta me'ín tuiixute, á vejli'i te'antá'cu'a'atiye'icaa jirí jetze, memu'iicáa í tuiixute a'achú mú ará'axca hua'apua vi'ira'a.

¹² Aj mú mi me'ín tiyáaru'use miyen tirá'jhuaviiri'i tijín:

—Taatá'a itejmi tej a'uteá'ute mi tuiixute tzajta'a.

¹³ Tí'ij jí a'ín hua'utá'a. Matí'ij mi huirá'aci me'íjna í tiyáaru'use í mej tzajta'an seijre'eca'a a'íjna í tevi. Aj mú mi tiyáaru'use huatase'ijre í tuiixute tzajta'a. Majta me'ín í tuiixute, muaatauruj a'uun pújme'en u jate'e. Aj mú mi atéevatzí á jaata'a. Matí'ij mi aujamí, naíjmi'i.

¹⁴ Majta me'ín í mej tuiixute cha'íca'a, a'í mú temua'a tiu'utátziin. Matí'ij mi a'ucíj mej hua'utá'ixaate'en mej chajta'a a'uchéjme'e, majta matíj mena'a mej a'uchéjme'e a'ímuá.

Aj mú mi e'iré'ene í teite mej mi ráamua'aree a'ij ti ti'ití huaráj.

15 Matí'ij mi ave'eré'ene a'u ti a'ij é'ene'e í Jesús. Aj mú mi me'ín huasej í tevi í mej tiyáaru'use tzajta'an seijre'eca'a. A pu a'utácatii. Capu ché'e mua'avi'i. Capu ché'e rutímua'i. Pu'uri huarúj a'íjna í tevi. Aj mú mi tiu'utátziin.

16 Majta me'ín í mej raasej a'ij ti ti'itj huarí, nain mú hua'utá'ixa í teite a'ij ti tiráaru í tevi í tiyáaru'use mej tzajta'an seijre'eca'a, a'ij ti ti-huá'uruu í tuiixute.

17 Aj mú mi a'uteájhui í teite mej rahuavii í Jesús ti á'ura'ani u á'ahua'ayee.

18 Tí'ij jí á'uraa í Jesús. A'uun pu ateájraa í baarcu jetze. Tí'ij i a'íjna i ti tzajta'an seijre'eca'a í tiyaaru'u, a'íi pu rájhuaviiri'i ti Jesús raatá'an ti á'ura'ani jamuan.

19 Ajta a'ín í Jesús, capu raatá'a a'íjna í tevi ti á'ura'ani jamuan. Ayee pu tiraata'ixaa tijín:

—Aricu a'u pej é'leche huá'a jamuan a'ihuáamua'a. Patá'aj hua'utá'ixaate'en nain a'ij ti timuáaru í tavástar'a jemi, a'ij ti ye'í r'íi timuájcha'i.

20 Aj pu i iyá'uraa í ja'ati. Ajta á'iyen a'ín a'utéjche ti hua'utá'ixaate'en í mej me'uun a'uchéjme a'ájna ti ayén téja'arájtehuua tijín Tamuáamuata'a ti Chájta'ajme. Nain pu hua'utá'ixa a'ij ti tiú'uruu a'íjna í Jesús. A'u ti na'a r'íi mú tiráanamujraca'a í teite a'iné jéjcua me'ecan í niucari.

*Jíme'en Jairo ti rape'eri, ajta, ajta í 'íta'a ti ra'ajtamuariej í cñxure'ara'an í Jesús
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

21 Aj pu ijtá'i huaré'araa í Jesús í baarcu jetze. Tí'ij ii a'uun a'ará'a a'uun jetze pújme'en vejli'i a'u ti e'leve'e'ástime í jaj. Matí'ij mi ave'eré'ene jeíhua í teite a'u ti a'utéveeca'a í Jesús.

22 Aj pu'i seij a'ará'a ja'atí ti tí'ivaire'eca'a hua'atéyujta'a. Ve'ecán pu jín ti'itéveeca'a. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Jairo. Tiyauj, íitacan. Tí'icui'ica'a a'íjna í yaujra'an. Tí'ij a'ín Jairo raasej í Jesús, aj pu'i títunutaca'a á chuaata'a Jesús ti jé'ejvee.

23 Jeíhua pu rájhuaviiri'i, ayén tijín:

—Niyauj pu á'ame'ere. Mu a'utá'iyi'i patá'aj ra'ajtamuarí'en, tá'aj huarún, tá'aj auj ruuri á'ara'ani. —Ayee pu tiraata'ixaa.

24 Aj pu'i Jesús u á'ume jamuan. Majta jeíhua teite a'ucj huá'a jamuan a'ímej í mej hua'apua. Matí'ij mi ajteáxireca'a í teite. Temua'a mú huápi'i tité'ucataca'a.

25 Ajta huá'a tzajta'a a'utéveeca'a í 'íta'a ti tí'icui'i. Pu'uri a'ateevi'i a'achú cumu tamuáamuata'a japuan hua'apua nine'ira'a ti tí'icui'i a'íjna í 'íta'a. Tí'ij pí na'a pu uvé'emí'iyeca'a. Jeíhua pu xuureca'a.

26 Pu'uri jeíhua huaú'aijtaca'a í mej tí'ihua'ataca jemi. Pu'uri téje'ehuájrie nain tíj na'a tíj caj tí'ituaave'eca'a. Ajtá'i, capu ti'itj a'ij tiraatévai. Mí ajtá'i, ayée pu i éene'e ajtahua'a jaítze'e ti-jcui'ineca'a. A'íj pu jín, rajpuaíjtzica'a jeíhua a'íjna í 'íta'a.

27-28 Tí'ij jí tiú'unamuajri'i a'ij ti ti'itj huáruu í Jesús. Ayen tijín: “A'ij nu jín niyen rini nej ra'ajtamuarí'en cáxure'ara'an jetze, aj nu run.” Yee pu tiu'umuá'aj a'íjna ti tí'icui'i. A'íj pu jín

á aúurupi teite tzajta'a a'íjna í 'íita'a. Tí'ij i á e'iré'ene huarita'an í Jesús. Aj pu'i ra'ajtamuaríej cáixure'ara'an jetze.

²⁹ Jíme'en pu'u ra'ajtamuaríej, aj pu'i huatépuaa ti uvé'exuurica'a. Tí'ij i ayén raatá'a í tzajta'an cumu pu'uri huarúj.

³⁰ Aj pu i ráamua'areeri'i í Jesús í ru tzajta'a ti ja'atí tiú'uhuaa cumu ti caí ché'e racá'anisti'i. Aj pu i píi a'uré'eve, hua'useírajraa í teite. Ayen tijín:

—¿A'ataani na'ajtamuaríej i necáxu jetze?
—Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i.

³¹ Aj mú mi miyen tiraata'ixaa í mej jamuan á'ujjhu'a'ane'e. Miyen tijín:

—Mú'ee pej huá'aseij í teite mej á'acata. ¿A'iné een jín piyen tiu'uta'íhua'u? yee: “¿A'ataani na'ajtamuaríej?” —Yee mú tiraata'ixaa.

³² Mí ajtá'i a'íin Jesús, a'íi pu hua'useírajye'ícaa matíj mena'a tite'anavéejme'eca. Ayee pu a'íin rijcaa tí'ij raaseíj ja'atí ti ra'ajtamuaríej.

³³ Aj pu i a'íin í 'íita'a, temua'a tiu'utátziin. Temua'a pu tiú'ujviveeca'a í ru tzajta'a a'iné rú'umua'areereca'a ti'ití ti a'ij huáruu. Aj pu i ajteáx#reca'a a'u ti a'ij e'en a'íjna í Jesús. Títunutaca'a á vejli'i jemin. Tí'ij jí nain raatá'ixaa a'ij ti ti'ití ráaruu tzáahuati'ira'a jime'e.

³⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Niyauj, peté'antzaahua nej timuáahuaate'enche'e. A'ij pej jín peri huarúj. Aricu, rí'i pej te'amua'astí. Paúche'e pej ri'éene'e pua'amé.

³⁵ Aúche'e pu tí'ixajtaca'a a'íjna matí'ij seica a'ará'a. A'ii mú a'íin pú'een í mej é'eche jamuan í ti

ve'ecán jín ti'itějvee hua'atéyujta'a. Aj mú mi miyen tiraata'ixaa í ya'upuáara'an í temuaij ti tí'icui'i. Miyen tijín:

—Pu'uri huamí'i a'ayauj. ¿A'iné een jín péra'itziite'e mi maestro? —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁶ Mí ajtá'i a'ín Jesús, capu huá'antzaahua a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Ayee pu tiraata'ixaa í ya'upuáara'an tijín:

—Pecaj tí'tziine'e. A'ii pu'u ruxe'eve'e pej té'atzaahuat'e. —Yee pu tiraata'ixaa í Jesús.

³⁷ Aj pu i huaja'uví'tí a'u ti é'eche í ya'upuáara'an. Aru Jesús capu hua'utá'a naíjmi'ica í teite mej á'uju'un jamuan. A'imej pu'u, í Pedro, ajta í Jacobo, ajta a'íjna í Juan, ti i'i juutzeájra'an í Jacobo.

³⁸ Aa mú a'ará'a a'u ti é'eche í ya'upuáara'an í ti huamí'i. Aj mú mi hua'useíj í teite mej chí'ita huiráatei. Jeíhua mú u'uteújyeinijme'e. Maújyeineca'a. Ca'anín mú jín u'uteújyeinijme'e me'íjna jíme'e í ti huamí'i.

³⁹ Aj pu'i chí'ita a'uteájrupi. Tí'ij jí hua'utá'ixa í Jesús. Ayen tijín:

—¿A'iné sej si ca'anín jín jijhua? ¿A'iné sej si ruyein? Capu mi'ichi mi temuaij, sino cutzú pu'u.

⁴⁰ Matí'ij ráanamujri'i a'ij ti ye'í tiu'utaxájtaca'a, aj mú mi ra'utéxieehuataca'a a'iné méjmua'areereca'a ti a'ín pa'arí'i huamí'i. Aj pu'i a'ín hua'uta'aíj mej huiráciine. Aj mú mi huiráaci.

Tí'iquí ya'uví'ti í ya'upuáara'an, ajta í náànajra'an, ajta a'imej í mej á'ujujhua'ane'e jamuan. A'uu mú uteájrupi a'u ti auucá'a í temuaij.

⁴¹ Aj pu'i rajví'i muájca'are'ara'an jetze. Ayee pu tiraatajé runiuuca jime'e tijín:

—Taliita, cuumi.

Taliita, cuumi, ayee pu huataújmu'a tijín: Temuaij, ayée nu tí'imua'ixaate'e, ájchesi.

⁴² Jíme'en pu'u ayén huaríj í Jesús, aj pu i xaa ájchee í temuaij. Tí'ij jí a'utéjche ti á á'uche'ecane'en. Majta me'ín í teite, jé'ecan mú u huateújtzaahuate. Ajta a'ín í pa'ari'i, ayée pu rájcha'íca'a a'achú cumu tamuáamuata'a nine'ira'a japuan hua'apua.

⁴³ Ajta a'ín Jesús, jeíhua pu hua'u'íjca mej caí ja'atíj ixaate'e, ajta mej nu'u tiraamín í temuaij.

6

Jesús ti Nazarét é'eme'ecan (Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ A'uu pu á'uraa í Jesús, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. Matí'ij mi a'ucí a'uun pújme'en a'u ti a'uvé'ese a'íjna í Jesús.

² Tí'ij teja'uré'ene a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi, tí'ijí a'utéjche ti tihuá'umua'aten hua'atéyujta'a. Jeíhua mú teite ráanamujri'i. Jé'ecan mú a'íj te'utaseíj. Ayee mú tí'ira'ihua'uraca'a tijín:

—¿A'uné ya'urí'ire amín niuucarijra'a? ¿Ti'itáani mua'atzíire'ara'an pú'een a'íjna ti raateájtuaa amíjna jemi mi Jesús tej caí xi ja'anáj mé'e yá'unamujri'i?

³ Amí pu yeehui a'ín pú'een í yaujra'an í ti tí'isi'icheca. A'í pu náànajra'an ayén ántehuaa tijín María. A'í mú júutzimua'ame'en pú'een a'íme í

Jacobo, ajta í José, ajta í Judás, ajta a'íjna í Simón. Majta seica í júutzimua'ame'en í mé 'uuca, a'í mú yéchej ta jamuan. —Ayee mú tiúj'ixaate'eca'a.

A'íj mú jín rá'achueere'ecaa me'íjna í Jesús. A'íj mú jín caí raxí'eve'eca'a.

⁴ Ajta, ayée pu Jesús tihua'utá'ixaa tijín:

—Naíimi'i mú rí'i tira'utasej temua'a naa í ti ti'ixa í niuucari ti Dios jemi me'ecan. Mí ajtá'i, í mej huacajme ruche, majta í mej i'ivaujsimua'ame'en, majta í mej jamuan é'eche, camu tén rí'i tira'utasej a'íime.

⁵ Ayee pu'u caí tiu'utári'iristareca'a ti a'ín Jesús ti'tí a'ij huáruuren í mej jín a'ij ra'utasej tíj ari tiú'uruu pua'amecié. Ayee pu'u huaríj; hua'ajtamuarí'exi seica í teite. Tí'ij i xaa tihua'uhuaa.

⁶ A'íj pu'i jín a'ij tira'utasej í tzajta'an mej caí rá'atzaahuate'eca'a. Tí'ij jí á'uraa í Jesús. A'uu pu á'uye'icaa a'ímuá a'u ti a'uchájta'ajmee. Ajta tihua'amua'atejca'a.

Jesús pu tihua'uta'áj a'íime í mej jamuan á'ujjhuane'e mej nu'u tihua'ú'ixaate'e í teite

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Tí'ij jí Jesús pu hua'utajé a'ímej í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Aj pu'i hua'aré'e'itixi hua'apuacajmé'en. Ajta tihua'u'íjca a'íjna jime'e mej mi hua'utamuarite'en í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite.

⁸ Ajta ayén tihua'u'íjca mej caí ti'tí antiá'a í mej jín huateújvaire'en í juye jetze. A'í mu'u nu'u a'achueeni ti'tí itzíj í mej jín raújca'aníhua'a. Capu nu'u a'ij tí'iri'iri mej ti'tíj antiá'a ca'aní na'ari ti'tí ínie'e nusu tumin.

9 Majta, ajtaújca'acaíte'axi'in. Majta seexu'ijmé'en te'ucaujchéete'axi'in sej ajta sej. Capu nu'u a'ij tí'iri'iri mej hua'apuacajmé'en te'entipíi í tiú'ujsiicu'u.

10 Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a hui chi'ita xu'uteárute mé já'ahua'a chajta'a, a'úu xu huateáturaasin tíj na'a a'achú sej á'ateere a'ájna chajta'a.

11 'Ajta ti pua'a mé já'ahua'a mecaí amuaatá'acare'en sej uteárute, na'ari ti pua'a mecaí ranamuajracu í sej tihúa'a'ixaate'en, ayée xu huárini, sej huiráçine se'újna. Sera'atéca'atzixi'in í ruca'acai tí'ij cáaxin í chuej. Ayee xu huárini mej mi ráamua'aree í teite tijín ma'uteájturaa í Dios jemi. Miché'e ráamua'aree mej auteájturaa í Dios jemi a'achú mej pua'amé mej caí á'amuanamuajracuca'a.

'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, a'íjna xicájra'a ti jetzen hua'uxíjte'en í Dios í mej jín auteájturaa í jemin, jeíhua pu puaíjtzi hua'utá'asin. Jaítze'e mú rajpuaíitzi muá'aju'un a'ujna chajta'a mecaí í mej me'uun é'echejca'a a'ujna ti ayén teja'arájtehuaaca'a tijín Sodoma, ajta tijín Gomorra. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

12 Mat'íj mi a'ucíj. Metihuá'ihua'ixaate'e í teite ti nu'u ayén tiú'ujxe'eve'e mej nu'u seicié tiú'umua'ati í ru tzajta'a.

13 Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japan hua'apua ará'ase, a'íi mú jeíhua hua'utamúári í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite. Majta jeíhua tihua'avé'ehuaate'axi aceite jime'e

huá'a mu'úutze'en í mej tí'icucui'i. Naíjmi'ica mú tiú'uhuaate.

Mat'íj raajé'ica me'íjna í Juan ti huá'amua'i'ihuacare'e
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ira'atévi'i, mat'íj ráanamujri'i nain japua, tíj na'a a'uun mej a'uchéjme'ecaa í teite a'ij ti tiú'uruu í Jesús. Ajta a'íjna í tajtuhuan ti ve'éé, a'í pu ajta ráamua'areeri'i. Ayee pu ántehuaaca'a í tajtuhuan tíjín Heródes. Aj pu'i ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Heródes tíjín:

—A'íjna í Juan teecan, í ti huá'amua'i'ihuacare'e, a'í pu hui huatarúj. A'ítáaa a'u mej ye'avá'ana. A'íj pu jín raayí'iti ti ayén tiú'uruuren. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í tajtuhuan.

¹⁵ Majta seica, miyen tíjín:

—A'í pu a'íjn pú'een í Elías í ti a'íjna jín tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan.

Majta seica miyen tíjín:

—A'í pu a'íjn píríci ja'atí ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. Ayee pu che'atá na'a ti'itájvee í Dios jemi matíj í seica í mej mejmí'i miyen tí'ixaxa'ata'a.

¹⁶ Mí ajta a'íjn Heródes, tí'ij ráamua'areeri'i, ayée pu tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—A'í pu a'íjn pú'een a'íjna teecan í Juan í nej raata'aíjtaca'a mej ru'ijveíjche í mu'úura'an. A'í pu hui huatarúj huá'a tzajta'a í mi'ichite. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Heródes.

¹⁷ Aru seíj pu pú'eene'e, 'íita'a ti ayén ántehuaaca'a tíjín Herodías. A'í pu íra'ara'an pu'éene'e í Felipe. Ajta a'íjn Felipe, a'í pu juutzeájra'an pú'eene'e í tajtuhuan í Heródes.

Tí'ij jí Heródes a'ín ancuré'evi'iti a'íjna í 'íita'a, a'ín ti Felipe raatévi'itine'e.

18 Aj pu'i a'ín í Juan ayén tiraata'ixaa a'íjna í Heródes tíjín:

—Capu a'ij tí'iri'iri pej ratévi'itine'en muá'ihuaara'a ti yá'uvi'itine'e. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Juan.

19 Tí'ij jí huataniú'ucaca'a a'íjna í 'íita'a. A'ij pu jín a'ín Heródes, raata'aíjtaca'a mej ra'anján a'íjna í Juan. Majta ra'amuáaj'i'icie alaambre jime'e a'u ti aiteánami'ihuaca'a. Jé'ecan pu rájcha'íire'eca'a a'íjna í 'íita'a. A'í pu jín rájé'icatami'ica'a.

20 Mí ajtá'i a'ín í Heródes, a'í pu ráamua'areeraca'a ti r'í'i tí'itevistaca'a a'íjna í Juan, ajta ti ayén rijca a'ij ti tí'ijxe'eve'eca'a í Dios. Ajta a'í pu tí'imua'ajca a'íjna jemi í Juan. Aúche'e pu ra'aránajcheca'a a'íjna í Heródes ti ráanamua a'ij ti tiu'uxájtaca'a a'íjna í Juan. Capu a'ij í'irini ti caí temua'a tiyaú'itieeca'a a'ij ti tí'ixajtaca'a. A'ij pu jín Heródes caí raatá'acare'e a'íjna í 'íita'a ti raajé'ica.

21 Tí'ij a'ájna te'ará'a í xicáara'an ja'anáj ti me'ecan a'íjna í Heródes, aj pu xaa a'ín 'íita'a rá'amitiejte'eca'a a'ij ti ye'í huárini ti raajé'ica í Juan. Tí'ij jí Heródes, a'íjna ti tí'iyesten ti te'ará'a í xicáara'an ja'anáj ti me'ecan, jeíhua pu teite huatá'inee, xantaaru'u, matíj mena'a huá'a capitanme, majta mej títeté'u'upu'u me'íjna jime'e mej tihuá'ajte'e í teite, majta í mej me'uun a'uchéjme a'ujna Galilea, í mej jeíhua ruxe'eve'e.

22 Aj pu'i yaujra'an a'íjna í Herodías, a'í pu a'uteájrupi u chí'ita a'u mej tejanú'ucua'aca'a.

A'íjna í yaujra'an, 'íita'a pu píríci. Aj pu'i a'íin tiu'utéenei ruseíj huá'a vejlí'ípua. Temua'a pu jeíhua tira'aránajcheca'a a'íjna í Heródes í ti tiu'utéenei, majta a'ímej í mej jamuan tí'icua'acaa. Aj pu'i ayén tiraata'ixaa a'íjna í tajtuhuan tíjín:

—Naatáhuaviiri'i tí'itíj pej a'íj tí'ixe'eve'e. Nemuaatá'asin.

²³ Jeíhua pu te'ataújratziiri'i ruseíj tí ayén tiraatá'an tí'itíj tí raatáhuaviira. Capu nu'u a'íj rini tí pua'a raatáhuavii já'íta'a a'u tí tihuajé'aajte'e.

²⁴ Aj pu'i á'uraa a'íjna í 'íita'a. Tí'íj í ayén tíya'uta'íhua'uri'i a'íjna í runáàna tíjín:

—¿Tí'itájni neraatáhuavii í tajtuhuan? —Yee pu tiraata'íhua'uri'i.

Aj pu í ayén tiu'utaniú a'íjna í náànajra'an tíjín:

—Huatáhuaviiri'i hui í mu'úra'an a'íjna í Juan tí huá'amuai'íhuaca.

²⁵ Aj pu í ajtahua'a ca'anacan uteájrupi a'u tí a'utéveeca'a a'íjna í tajtuhuan tí ve'ée. Aj pu í ayén tiraata'ixaa tíjín:

—Ayee nu tí'ijxe'eve'e pej naata'í'ite'en tuxa'a jetze í mu'úra'an í Juan tí huá'amuai'íhuaca tej tí ramua'areere tíjín pu'uri huamí'i. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í yaujra'an í Herodías.

²⁶ Temua'a pu a'íj pua'a tiraatá'a a'íjna í tajtuhuan tí ruseíj ayén te'ataújratziiri'i tí ayén nu'u huárini a'íj tí tí'ijxe'eve'e a'íjna í 'íita'a í yaujra'an í Herodías. Majta a'íime tí huaú'ínee, a'íí mú majta ráanamujri'i tí'íj raatá'a í runiuuca. A'íj pu jín rutévi'ira'aca'a huá'a jemi a'íjna í tajtuhuan. A'íj pu jín, a'íin ra'ará'aste í runiuuca.

27 Ajta áiyen xantaaru'u huata'áiteca'a ti raajé'icatan, ajta nu'u áiyen ye'ará'i'ite'en í mu'úura'an í Juan.

28 Ajta á'uraa í xantaaru'u. Tí'ij jí a'uun a'ará'a áa ti aiteánami'ihuaca'a a'íjna í Juan. Aj pu'i ru'ijveíjcheca'a í mu'úura'an í Juan. Tí'ij jí ya'ará'i'ite í tuxa'a jetze. Ajta a'íjn í tajtuhuan, a'íjn pu raatá'i'ite a'íjna í yaujra'an í Herodías. Tí'ijtá'i a'íjn raatá'i'ite í runàana.

29 Majta me'ín í mej á'ujujhua'ane'e jamuan í Juan, matí'ij ráamua'areeri'i, aj mú mi a'uré'ene jemin Heródes, meya'utíí a'íjna í mí'ichi. Matí'ij mi ra'avá'ana. Yee pu éeni'ici'en huamí'i a'íjna í Juan.

*Jesús pu tihua'umí í mej anxíj vi'ira'a ará'axca
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

30 Majta me'ín í mej tamuáamuata'a japan hua'apua ará'ase, a'íjn mú tiújseij a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Aj mú mi raatá'ixaa nain a'ij mej ti'ití huáruu, nain a'ij mej ye'í tihua'umuá'ate.

31 Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús tíjín:

—Mú se'utáuruyi'i. Tiché'e huátase'upe'en mé já'ahua'a a'u ti caí ti'ití e'eré'eevee. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

Aru jeíhua mú a'uré'enineica'a í teite a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Majta a'ucí'ica'a jemin mé mu'iití í teite. A'íj pu jín camu huatáci'i'ipejca'a mej tiú'ucua'ani a'íjme í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

32 Aj mú mi a'ucíj rujímua'a baarcu jetze. Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'u ti caí é'e ja'ati.

33 Majta me'ín í teite, a'íjn mú hua'aseíracaa matí'ij a'ucíj. Jeíhua mú raamuá'a í Jesus. A'íj mú

jín ru'icán a'iré'eneajxi a'u ti na'a mej a'uchéjme. A'í mú mi amuacáí a'ará'a a'u ti e'erá'astiiche'e a'íjna í Jesús, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

³⁴ Ajta, t'íj a'ín a'itamé'eca'a í baarcu jetze, jeíhua pu teite huaséjracaa. T'íj jí ii huataújxiemiste t'íj hua'usej. Yee mú titeja'uvátzij cumu cáne'axi ti caí ja'atí huá'a cujta'a huamé'ecaa. A'íj pu'i jín a'utéjche a'íjna í Jesús ti tihua'umua'aten jeíhua.

³⁵ T'íj huateáchumua'areca'a, aj mú mi ave'eré'ene jemin í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Mat'íj mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Pu'uri téchumua'ari. Ajta caí ja'atí ye'eche ayajna vejli'i.

³⁶ Teajta caí ti'itíj tícha'ii mej ráacua'ani mi teite. Patá'aj hua'uré'itixi'in, mej mi a'ucíjxi'in mé já'ahua'a chajta'a, a'u mej a'uchéjme teite mej mi pan huánanan.

³⁷ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús, tijín:

—Mú'een xu tihua'amin rujímua'a sena'a.

Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—¿Ni ri'irí tej á'uju'un tej pan a'uvé'enanán tej ti tihua'umín? Tí pua'a tiyen tí'ituaave'e a'achú ti caj ja'atí tí'ijmua'itici ti pua'a tiu'umuári'en a'achú cumu hua'apua ciento xica jime'e, capu ajta ti'ici'ipée a'ame í tumin tej ti tiyen huárini.

³⁸ Aj pu'i a'ín í Jesús, ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu, xaaré'ixi'ere'e a'achúni caj mé tirájcha'ii í pan.

Mat'íj mi ráamua'areeri'i. Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—A'i pu'u caj tí'ixuaavi. Anxívi í pan. Majta hua'ité, caj mú tí'itehua'apua. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

³⁹ Tí'ij jí hua'uta'aíjtaca'a mej a'ujrá'ase áa ti á'utu'upi mé mu'iití mé'e.

⁴⁰ Aj mú mi a'ujrá'aseca'a, seica anxíte mé arástiméj, majta seica hua'apuate japuan tamuáamuata'a mú arástiméj.

⁴¹ Aj pu'i a'ín í Jesús, ra'ancuré'e'í'ipi'í í pan, ajta a'ímej í hua'ité. Tí'ijta'i ra'antítaaraxi í pan, aj mú mi hua'uré'e'í'ipi'íte í teite. Majta í hua'ité, a'í mú huatámu'iireca'a. Aj pu'i hua'utá'í'ipi'í a'íjna í Jesús í mej jamuan á'ujujhua'ane'e mej mi hua'uré'e'í'ipi'íte'en í teite.

⁴² Naíjmi'i mú tiú'ucuaa í teite. Temua'a mú jeíhua titéju'uxai.

⁴³ Ajta jeíhua pu avá'aturaa í pan, majta í hua'ité. Tamuáamuata'a japuan hua'apua mú te'evé'ejiste tí'ití sic'ri jetze a'íjna jime'e í ti avá'aturaa.

⁴⁴ Majta me'ín í mej tiú'ucuaa í teteca, ayée mú ará'axcaa a'achú cumu anxíj vi'ira'a.

Jesús pu á e'iré'ene í jaj japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Tí'ij jí Jesús pu hua'uta'aíj mej atéciine í baarcu jetze mej antéciine utavén pújme'en, mej nu'u amuáatée e'ará'asti a'ájna Betsáida. Mí ajta a'ín Jesús, a'í pu a'uun a'uteájturaa tí'ij hua'aré'e'ítixi'ín í teite.

⁴⁶ Tí'ij hua'uré'ítixi, aj pu'i á'uraa a'íjna í Jesús. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'u ti á'ujrime tí'ij raatéjhuauni í Díos jemi.

47 Tí'ij huateática'areca'a, áa mú meri a'uju'ucaa já'ita'a í jaj japua, jetzen mua'araat'éee í baarcu. Ajta a'ín í Jesús, a'í pu ruse'ij a'utácatii jiri jetze.

48 Tí'ij jí raase'ij ti huá'amuari'eriste'eca'a mej antáciine jaj japua a'iné á pu e'evé'eecaca'a. Tí'ij tapuá'arijme'eca, a'í pu á e'iré'ene a'ájna vejli'i mej huajú'ucaa baarcu jetze. A'í pu huamé'ecaa í jaj japua. Pu'uri hua'antinájchijme'e.

49-50 Majta me'ín, matí'ij raase'ij, metiu'utátziin. Muaajíhuaca'a naíjmi'i a'iné naíjmi'i mú raase'ij ti huamé'ecaa í jaj japua. Ayee mú tiu'umuá'aj tijín: “Chéjcan pu pú'een.”

Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Xaateújca'ane í ru tzajta'a. Caxu tí'titziine'e. Nee nu ne'ín pírici í Jesús.

51 Aj pu'i ateájraa í baarcu jetze a'u mej a'aráte'eca'a. Tí'ij jí huateápua'areca'a ti huá'eecaca'a. Aj mú mi a'ij te'utase'ij. Tí'ij jí utéevatzi'í huá'a tzajta'a í mej tí'imua'ajca.

52 Jé'ecan mú tí'imua'ajca a'iné camu yaú'itíee muá'araa a'ij ti 'éen jín raay'íiti ti a'ín raatámu'iiren í pan, a'iné rujímua'a mua'anteújnaamua í ru tzajta'a.

Jesús pu tihuá'uhuaa a'ímej í mej tí'icucui'icaa a'ujna u Genesaret

(Mt. 14:34-36)

53 Matí'ij mi antac'ij jaj japua. A'uu mú mi a'ará'a a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Genesaret. Aa ti e'eve'e'ástime í jaj, áa mú ra'ijtápe í baarcu.

54 Jíme'en mu'u aitac'ij í baarcu jetze, á'iyen mú raamuá'a a'íjna í Jesús í teite.

⁵⁵ A'íj mú mi jín ca'anacan meruaachijmé'e, á mé ve'eré'ene í jemin. Matí'ij mi autéjhuii mej huá'ajseire'en utaatzi japua í mej tí'icucui'i a'ájna a'u mej yé'emua'areereca'a ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús.

⁵⁶ Ajta a'u ti na'a ti a'uré'enineica'a raancho tza-jta'a ti huachájta'ajme na'ari ti chajta'a ti vivéjme, a'u ti na'a ne'u, mehua'uráatzajye'ícaa caaye jetze. Aj mú mi rájhuaviiri'i a'íjna ti hua'utá'an mej ra'ajtamuári'en cǎxure'ara'an jetze, a'íjna jetze ti uvíjpi'i í sícu'ure'ara'an tí'ij a'achú mej pua'amé ra'ajtamuári'en, mej mi huarún. Ayee pu'u xaa ne'u tiú'uruu a'ájna u Genesaret.

7

A'íjna í ti 'uráchueemuara'a í teáata'a í ru tzajta'a (Mt. 15:1-20)

¹⁻² Matí'ij mi me'ín í fariseo, jamuan majta seica í mej té'eyu'uxaca teyujta'a mej mi me'íjna huaruitiejte'en a'ij mej ye'í rǎj muá'aye'i, a'úu mú e'eráaci u Jerusalén, majta me'uun a'ará'a a'utí a'utéveeca'a í Jesús mej mi rájjaahuate. Matí'ij mi hua'useíj a'ímej í mej Jesús jamuan á'ujjhua'ane'e mej caí amuaújmuajtea'axi mej tiú'ucuaa a'ij mej tí'ijrǎ'irejca'a í mej Israél jetze ajtémecan.

³⁻⁴ Majta a'íime í mej Israél jetze ajtémecan, í mej majta miyen ánte'arua tijín fariseo, a'íi mú rá'atzaahuate'e í ruvaújsimua'a teecan tí'iye'ira. Ayee mú che'atá mena'a rijca najmli'i í mej Israél jetze ajtémecan.

Capu tí'iseicaj na'a í tihuá'aye'ira í mej jín amuaújmuaijte'axi'ín. Tí pua'a ja'atí tiú'ucua'ani, amuacáí pu nu'u ruxe'eve'e ti a'ín ja'atí jeíhua amuaújmuaijte'en, na'ari caí, ayée mu'u tí'ixaxa'a tíjín xána'avisi'i pu seijre'e a'íjna í ja'ati í taye'irá jemi. Ajta, ti pua'a ja'atí teja'uvé'enanán a'ujna a'u mej tejá'atua a'í pu caí tí'icua'ani ti pua'a caí amuacáí amuaújmuaijte'en.

Ajta ti'imu'í ti ayén jín te'avá'ujmua'aree í ruvaújsimua'a teeca tihuá'aye'ira. Ayee mú rijca: metí'ija'usica í vaasu í mej jín ye'eca. A'íj mú majta tí'ija'usica í ti'ití xa'ari, majta í casueela.

⁵ Matí'ij mi me'ín fariseo, majta a'íime í mej té'eyu'uxaca teyujta'a, a'íj mú miyen tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús tíjín:

—¿A'íné 'éen jín mecaí rá'aste í tavaújsimua'a teeca tí'iyé'ira í mej ajamuan á'ujjuhua'an? Ayee mu'u rici mej xána'avisi'i tí'icua'a í rumuájca'a jime'e. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime í fariseo.

⁶ Tí'ij jí ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús tíjín:

—Temua'a pu tejámuaavíjte'e í ti ayén ajmí'i tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías teecan, a'íjna ti tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'í pu ra'uyú'uxaca'a temua'a a'ij sej 'een mi sej caí huataújci'ípuácan jín tihuá'ajjte'e í teite sino ayée xu tiú'ujseijrata í teite jemi sej nain jín rá'astijre'e. Ayee pu ra'uyú'uxaca'a a'íjna tíjín:

Rí'i mú tineeteátu'araca

ti pua'a metí'ixajta ineetzi jime'e.

Mí ajtá'i, mu'uri ajtacíj ineetzi jemi

rumua'atzíira'a jime'e.

⁷ Capu ti'itíj vaire'e

ti pua'a metiu'uteánajche ineetzi jemi.

Ayee mú ti'ihuá'amua'atehua tijín:

“Dios pu raateájtuaa i taye'irá itejmi jemi.”

Mí ajtá'i caí, capu,

rujímua'a mena'a mú rájteu í ru tzajta'a.

Yee pu hui ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Isaías teecan.

8 'Ayee xu'u ríci. Mú'een sej seri ya'uhuá'axi a'ij ti ajmí'i tiu'uta'aíjtaca'a í Dios, sej si siyen huárini a'ij mej tí'ijxe'eve'e í teite. A'í pu amua'aráanjche í tihuá'aye'ira, ti ayén tiú'ujxe'eve'e ti xa'ari tiu'ujá'usin na'ari ti tiu'ujá'usin í vaasu í sej jín ye'eca. Jeíhua pu ajta tiú'ujxe'eve'e ti ayén tí'een. Ayee pu ne'u.

9 'Temua'a xu seri ya'uhuá'axi a'ij ti tiu'uta'aíjtaca'a í Dios, setá'aj ra'ará'asten í hua'aye'ira í teite.

10 Ayee pu tí'een, a'iné ayej tiraataxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan, tijín: “Patá'aj rá'atzaahuat'e a'atáàta, ajta a'anáàna.” Ajta ayén tijín: “Setá'aj raajé'ica a'íjna í ja'ati ti a'ij pua'a tí'ixaxa'a í rutáàta jemi na'ari í runáàna jemi.”

11 'Mí seajta mú'een, ayée xu tiratá'aca ti ja'ati ayén tihua'utá'ixaate'en í ruvaújsimua'a í runiuuca jime'e tijín Corbán. (Ayee pu huataújmua'a a'íjna í niuucari tijín muai'ivéjri pu píríci.) Ajta ayén tijín: “Naíjmi'i, a'achú nej caj tí'ijcha'íi, a'íj nu neri raatámua'ívejte í Dios. A'íj nu jín necaí ché'e tí'ijcha'íi í nej jín amuaatévaire'en.”

12 Tí pua'a hui ja'atí ayén tihua'utá'ixaate'en tijín: “Corbán”, ca xu ché'e raatá'acare'en ti a'ín hua'utévaire'en í ruvaújsimua'a.

13 A'íj xu jín, siyen á tirúurieeni í ti jín tiu'uta'aíjtaca'a í Dios a'íjna jime'e í á'amua'aye'ira

sej seica huatátu'ire'en. Jeíhua xu siyen tí'ijrí'ire. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁴ Tí'ij jí ajtahua'a hua'utajé í teite. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa. Tijín:

—Mú'een xu ráanamua naíjmi'i, sej si yaú'itiée xá'ara'ani:

¹⁵ Tí'ití ti a'ij í ti tí'licua'iri'i, ti pua'a ja'atí ráacua'ani, capu a'atzu raxana'ave'e. Capu raxana'ave'e a'iné mé pua'acié pu me'ecan. Mí ajta í ti tzajta'an me'ecan, a'í pu xaa raxana'ave'e.

¹⁶ Mú'een xu rarí'irejve, rí'i xu tiráanamua.

¹⁷ Tí'ij caí ché'e mé'e a'atíjca'a, aj pu i a'ín a'uteájrupi u chí'ita. Aj mú mi miyen tiraata'íhua'urí'i a'ij ti huataújmu'a a'íjna í niuucari ti jíme'en a'íjna ti nu'u raxana'ave'e í ja'ati.

¹⁸⁻¹⁹ Aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿Ni tzaa secaí seajta yaú'itiée xa'araa? ¿Ni tzaa secaí yaú'itie se'íjna? Tí pua'a ja'atí tí'ití huácua'ani ti tí'licua'iri'i, a'íjna ti ráacua'ani, mé pua'acié pu é'eme'ecan. Aj pu i ucáruti í jucáara'an jetze. Ajta áiyen huiráame í chuitireáara'an jetze. A'íj pu jín caí raxana'ave'e a'iné capu rájrupi í tzajta'an, í xiéjniu'ucare'ara'an jetze. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Ajta ayén tihua'utá'ixaa ti i'i rí'en naíjmi'i tíj na'a ti tí'licua'iri'i.

²⁰ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'íjna ti tzajta'an airáninei, amí pu xaa raxana'ave'e í tevi.

²¹ A'uu pu huiráaye'i í tzajta'an í tevi naíjmi'i í mua'atzíira'a ti a'ij pua'a e'en, ti ajta ca'aníjra'a ratá'aca í tevi tí'ij a'ij pua'a tiú'umua'ati, tí'ij

tiú'ujxana'acira'aten seij jamuan ti caí ratévi'itin, na'ari 'íita'a ayén huaújxana'acira'aten seij jamuan ti caí cína'ara'an pú'een.

'A'uu pu hui tzajta'an ajta huiráaye'i í mua'atzíira'a ti ca'aníjra'a ratá'aca í tevi ti tiu'unáhua'an na'ari ti tiu'ujé'ica na'ari ti ché'e na'a tiú'uxana'acira'aten huá'a jamuan í ti'iríi.

22-23 'Ajta a'úu pu huiráaye'i í tzajta'an a'íjna ti ca'aníjra'a ratá'aca ti ja'ati ti ayén ti'tí'í'ijmuaire'e í ti tí'ijcha'íi í seij na'arí ti ja'ati a'ij pua'a rijca, nusu ti seij huácuanamuan. Ayee pu che'atá na'a een ti pua'a ja'atí ayén a'ij pua'a tiú'ujepe'eve'en, na'ari ti pua'a ja'atí seij ánhueere'en, nusu ti pua'a ja'atí a'ij pua'a tiu'utájeeve, na'ari á'ujtzaahuate'e, ca'ín a'ín ayén rici í ti caí x'í'epi'ín. Naíjmi'i tíj na'a ti ayén een, a'úu pu huiráaye'i í tzajta'an í tevi. Ayee nu hui tejá'amua'ixaaate'e, a'í pu xaa a'ín pú'een í ti ru'uráhueemuare'e í tevi í ru tzajta'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

*'Íita'a ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan, ti ajta rá'antzaahua í Jesús
(Mt. 15:21-28)*

24 Aj pu i Jesús á'uraa a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuuaa tíjín Tiro, amájna vejli'i u Sidón. A pu já'ahua'a chi'ita a'uteájrupi, a'iné capu raxí'eve'eca'a ti ja'ati ráamua'aree ti a'uun a'utéveeca'a. Mí'ajtá'i caí, capu huatári'iristareca'a ti huateuravajtáa.

25-26 Capu xaa ne'u, a'iné seij pu ca'anacan ráamua'areeri'i. 'Íita'a pu pu'eene'e a'íjna ti seij chuéjra'a japua é'eme'ecan. Seij pu tévira'a

pu'eene'e. Ayee mú hua'atamuá'amua tijín Sirofenicia, í mej nu'u chiicate pú'een.

Ajta a'íin í 'íita'a, a'íi pu tiyáujca'a, íitacan ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'e. Aj pu i e'iré'ene a'íjna í náànajra'an. Títunutaca'a a'ájna vejli'i a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Aj pu i ayén tirájhuaviiri'i ti ru'irámuarite'en í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e í yaujra'an.

²⁷ Aj pu i ayén seij niuucari jín tiraata'ixaa a'íjna í Jesús, ayén tijín:

—Miche'e amuacaí tiú'ucua'ani mi ti'iríi. Capu ayén tiraavíjte'e ti hua'a'í'ipui'i í pan tí'ij chiicate huata'í'ipi'ite'en.

²⁸ Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í 'íita'a tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, nevástara'a. Aru casi'i, ti pua'a me'ín ti'iríi ra'acáhua'anan ti te'ení í pan í meesa japua, ¿ni qui mecaí racua'ani í chiicate í mej meesa jete e'irá'uu? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í 'íita'a.

²⁹ Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Ayej xaa ne'u tiraavíjte'e patíj peri tiraataxájtaca'a. Patá'aj á'ura'ani. Pu'uri huirájraa í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a muá'ayauj.

³⁰ Aj pu i á'uraa a'íjna í 'íita'a. Tí'ij jí a'ará'a í ruche. Tí'ij a'íin raasej a'íjna í ruyauj, ti án a'ujcá'a utaatzi japua. Aj pu i a'íin 'íita'a ráamua'areeri'i ti ari huirájraa í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a.

Jesús pu seij tiú'uhuaa ti caí huiteájnaua, ti ajta caí té'anri'ire

³¹ Ajtahua'a pu huirájraa a'íjna í Jesús a'ájna já'ahua'a Tiro. Aj pu i u a'uré'ene a'ájna já'ahua'a Sidón. A'uu pu já'ita'a a'atanéj a'ájna já'ahua'a

ti ayén téja'arájtehuaa tijín Tamuáamuata'a ti Chájta'ajme. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'ájna jaj ti jéjmuaa, í mej miyen ratamuá'amua tijín Galilea.

³² Aj mú mi seij a'arájtí ti tí'icuí'i. Capu huiteájnamua a'íjna í ja'atí. Ajta capu té'anri'íre. Aj mú mi rájhuaviiri'i a'íjna í Jesús, ti ra'ajtamuari'en í ti tí'icuí'i tí'ij tiráahuaate'en.

³³ Aj pu i a'atzu a'ímuá ra'iráavi'ítí a'ájna teite tzajta'a. Tí'ij jí a'ín Jesús, í ruxité urújte'axí'i í naxaita'a í ti tí'icuí'i. Tí'ij jí ajta a'ín á chuaata'a á é'ejtzi'tze. Aj pu'i ra'antiméijri'i neanureáara'an jetze a'íjna jíme'e í ru'íjci'e.

³⁴ Tí'ij jí júte'e á'ujneereca'a. Ajta ucayáatíraa. Aj pu'i ayén tiu'utaxájtaca'a í runiuuca jíme'e tijín:

—¡Efata! —Yee pu tiu'utaxájtaca'a. (A'íjna i niu-ucari, ayée pu huataújmua'a tijín: “Te'antácuuna.” Ayee pu huataújmua'a a'íjna tijín: “Efata.”)

³⁵ Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús, aj pu i a'ín huarúj í ti tí'icuí'ica'a. Pu'uri xaa a'ájna huitenamuáara'a já'araa. Ajta, ari té'anri'írejca'a. Capu ché'e cá'achira'aca'a í neanureáara'an.

³⁶ Ajta Jesús raatá'ijmíijri'i ti caí ja'atí huata'íxaate'en.

Mí majta, camu miyen huaríj. A'achú ti caj ayén tíhua'uta'aíte'enche'e, ayée mú che'atá caj tíhua'uta'ixáate'enche'e í seica.

³⁷ Matí'ij mi temua'a a'ij te'utaseíj í teite. Miyen tijín:

—Rí'i pu tí'ijri'íre a'íjna í Jesús nain jíme'e. A'í pu hui raayí'ítí ti tíhuá'uhuaate'en mej mi huitenamuáara'a muá'ara'ani, ajta mej mi te'anri'íréé muá'ara'ani í mej caí té'anri'íréjme. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

8

Jesús pu tihua'umí a'ñme í mej muáacua vi'ira ará'axcaa

(Mt. 15:32-39)

¹ Tí'ij á'aja'a a'uun a'utéveeca'a a'ujna Galilea í Jesús, jeíhua mú teite tiújseij. Camu ti'itíj tícha'ñca'a mej ráacua'ani. Tí'ij jí a'ñn Jesús hua'utajé a'ñme í mej jamuan á'ujuhua'ane'e.

² Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Neánxieemiste'e amñme jemi mi teite, a'iné pu'uri huaíca xica teuumé mej á'ujuhua'an nee jamuan. Camu majta ti'itíj tícha'ñ í mej ráacua'ani.

³ Seica mú imuá curé'ecijxi. A'íj pu jín ti pua'a ne-hua'uré'itixi'ñ í ruche mecaí xi tiu'ucuá'an, camu te'utáviicua'ira í juye japua.

⁴ Matí'ij mi miyen tiraata'íhua'uri'i, tijín:

—¿A'iné tí'iri'iri pej tihua'umín ayajna a'u ti caí ja'atí'é'eche? —Ayee mú tiraata'íhua'uri'i.

⁵ Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'achúni pua'améca xa'í'ipi'isin í pan?

Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Arahua'apuáca. —Yee mú tiraata'ixaa a'ñme.

⁶ Aj pu i raata'aíjtaca'a mej a'ujrá'asen í teite á chuaata'a. Tí'ij jí raatí'ipi'í í pan júte'e a'íjna í Jesús. Aj pu i rí'í tiraatá'a í Dios jemi, ajta ra'antítaaraxi. A'íj pu i hua'uré'e'í'ipi'ite í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Majta me'ñ, a'ñme mú hua'uré'e'í'ipi'ite í teite.

⁷ Majta mú, seica huájcha'ñca'a í hua'ité. Ajta pu raatáhuau í Dios jemi. Tí'ij jí hua'uta'aj mej hua'uré'ata'are'en.

⁸ Naíjmi'i mú tiú'ucuaa. Majta temua'a titéju'uxai. Ajta avá'aturaa í pan ti ra'antítaaraxi.

Sicíri mú jetze ra'avé'ejiste'axi a'íjna ti avá'aturaa. Aráhua'apua sicí pu te'ará'a.

⁹ Majta me'ín í teite í mej tiú'ucuaa, muaará'aseca'a cumu muáacua vi'ira'a.

Aj pu i a'ín Jesús hua'aré'e'itixi í teite.

¹⁰ Tí'ij jí ateájraa baarcu jetze, majta í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Matí'ij mi a'ucíj. A'uu mú a'ará'a a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Dalmanuta.

A'í í fariseo mej tirájhuaviiri'i ti a'ín Jesús ti-hua'utaseíjrate'en í mej jín a'ij te'utaseíjra (Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Matí'ij mi fariseo á e'iré'ene, majta á'iyen autéjhuii mej tí'ira'ihua'un me'íjna í Jesús. Meraatatése mej ca'aníjra'a raatá'an ti ij a'ín auté'itzen. Meraatáhuaviiri'i ti hua'utaseíjrate'en í mej jín a'ij te'utaseíj mej nu'u mi jín ráamua'aree a'íjna ti jetzen aráu'jca'ane a'íjna í Jesús, ti pua'a a'uun pa'uvé'emej a'íjna jemi ti júte'e é'eseijre'e ti ij ayén huá'irini.

¹² Aj pu i a'ín caí ché'e a'ij te'anri'irée já'araa. Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—¿A'iné een jín ménehuavii a'ímej teitejra'a nej ti'ití hua'utaseíjrate'en í mej jín ráamua'aree a'u ti é'eme'ecan í nej jín tí'imijhuaca?

Ajta ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Aye nu xaa ne'u tejá'amua'ixaate'e mú'ejmi, canu ti'itíj amuaataseíjrate'esin.

¹³ Aj pu i huajauhuá'axi í teite. Tí'ij jí ajtahua'a ateájraa í baarcu jetze. Aj mú mi a'ucíj utavén pújme'en pújme'en.

Jíme'en hua'aniuuca í fariseo í mej jín huá'acuanamua í teite
(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Majta me'ín í mej á'ujujhua'ane'e jamuan í Jesús, a'íí mú ya'uhuá'axí mej ya'ara'í'ipín í pan mej ráacua'ani. Seij mu'u caj tiu'í'isime'e a'íjna í baarcu jetze.

¹⁵ Aj pu i ayén tíhua'uta'áj tijín:

—Xaanamuajri'i mú'een. Rí'í xu'u se'íjna jime'e í fariseo mej rajnájchi í pan jetze tí'ij huacú'usta, seajta se'íjna jime'e mej majta rajnájchi í mej Heródes jamuan á'ujujhua'ane'e.

¹⁶ Mat'í'ij mi autéjhuii mej ti'itiúrixaate'en í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Miyen tijín:

—Yee pu a'íjna jín tiu'utaxájtaca'a a'iné catu pan tícha'íí.

¹⁷ Aj pu i ráamua'areeri'i a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a. Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné een jín siyen tí'ixa yee sejcaí pan tícha'íí? ¿Ni tzaa secaí xí yaú'itiéé, ca'ín secaí xí tihuáuritíejte? ¿Ni caí ti'ití a'amua jetze tásiseiiri?

¹⁸ ¿Ni tzaa secaí tí'iseij, ca'ín secaí tí'inamua? ¿Ni secaí ramua'aree?

¹⁹ ¿A'achúni pua'an sicíri avá'aturaa í pan tí te'avá'aturaa netí'ij hua'uré'e'í'ipí'í í mej anxíj vil'ira'a ará'axcaa í teite a'íjna jime'e tí anxívi ará'axcaa í pan? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—Tamuáamuata'a japuan hua'apua pu avá'aturaa.

²⁰ Aj pu i a'ín Jesús, ayén ajtahua'a tihua'uta'í'hua'uri'i tijín:

—Ajta ¿a'achúni pua'an sicíri sété'leve'ejíste'axi se'íjna mé tí'ive'aa ta'aráhua'apua ti ará'axcaa netí'ij tihua'umí í mej muáacua ví'ira'a ará'axcaa?

Aj mú mi miyen titeetaniú tijín:

—Arahua'apua sicíri.

²¹ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—¿Ni tzaa secaí xi yaú'itiée, mú'een?

Jesús pu tiráhuuaa seij ti arácuunica'a a'ujna u Betsaída

²² Matí'ijta mi me'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Betsaída. Matí'ij mi seij je'iré'eneijte ti arácuunica'a. Aj mú mi rájhuaviiri'i a'íjna í Jesús ti ra'ajtamuarí'en.

²³ Tí'ij jí a'íin Jesús rajví'i muájca'are'ara'an jetze a'íjna í ti arácun. Ya'uvi'ití á pua'acíe imuá a'ujna a'u ti é'echajta'a. A'í pu ru'íjci'e ra'arámeijraxi á jí'iseáara'an jetze. Ajta ra'avé'emuariej. Tí'ij jí raata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni hui peri mé úunee?

²⁴ Aj pu i a'íin í ta'arácun, antanéerejye'icaa, ayén tijín:

—Ahuui, teteca nu seij. Ci xiee ciyej mena'a pú'een mej mú á'ujujhua'an. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í ti arácun.

²⁵ Ajta a'íin Jesús, ajtahua'a pu ra'aráamuarie á jí'iseáara'an jetze í ta'arácun. Ajtahua'a pu r'íi meteúuneereca'a. Pu'uri xaa a'ájna icu huarúj. Naíjmi'i pu tí'iseíjraca'a temua'a naa.

²⁶ Aj pu i a'íin Jesús raata'íteca'a a'íjna ti arácuunica'a ti nu'u á'ura'ani í ruche. Ajta ayén tiraata'ixaa tijín:

—Pecaj uteáru'ipiche'en u chajta'a. Ni pecáj pajta ja'atí ixaate'e a'íjna jime'e a'ij nej timuáahuaa.

Pedro pu raataxájtaca'a ti nu'u Jesús a'íin pú'een í ti Dios án ya'ujoyeíjtza í ipuari japua
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Tí'ij ayén tiuju'uríj, aj pu'i Jesús, majta í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, a'úu mú a'ará'a a'u ti a'uchájta'ajmee, a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjín Cesarea de Filipo. Juye jetze mú aujú'ucaa. Tí'ij i ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e tíjín:

—¿A'iquí metí'ixa í teite yee a'atani nej pírici inee?

²⁸ Aj mú mi miyen tiu'utaxájtaca'a tíjín:

—Seica mú miyen ti'ixa tíjín mú'ee pej pe'ín pírici a'íjna í Juan ti huá'amuaí'ihuaca'a, majta seica miyen tíjín pej a'íin pírici í Elías. Majta seica, miyen ti'ixa tíjín pej nu'u a'íin píj'irici seij í ti ti'itéjvee í Dios jemi. —Yee mú tiraata'ixaa.

²⁹ Tí'ijta'i a'íin ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—Ari mú'een, ¿a'iné tejamuá'amitiejte'e a'atani nej pú'een inee?

Tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro, tíjín:

—Mú'ee pej a'íin píj'irici a'íjna í mej miyen rata-muá'amua tíjín í Ciríistu'u, í ti Dios án ya'ujoyeíjtza í ipuari japua. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

Jesús pu raataxájtaca'a ti nu'u huámi'ini
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³⁰ Aj pu i a'íin hua'utá'ijmíjri'i mej caí ja'atí ixaate'e.

³¹ Tí'ij jí a'utéjche ti tihuá'umua'aten. Ayee pu tihua'utá'ixaa ti a'ín rusej, í ti ajta teáata'a jetze airáane, a'í pu nu'u jeíhua rajpuaíjtzi a'ame. Ajta ti nu'u ayén ruxe'eve'e a'ame mej caí raxí'eve'e muá'aju'un í mej Israél jetze ajtémecan, majta í mej ve'ecán jín títetateí u teyujta'a, majta a'íime í mej té'eyu'uxaca. Naíjmi'i mú nu'u caí raxí'eve'e muá'aju'un. Ajta ayén tihua'utá'ixaa mej nu'u raajé'icatan. Tí'ij nu'u huamí'ín, aj pu ijtá'i huatarújsin huaíca xicaj tzajta'a.

³² Temua'a pu tihuaú'ixaa e'ehauritiéecan jime'e.

Ajta a'ín í Pedro, a'í pu ra'iráavi'iti ayée. Aj pu'i tiraatixáate'ajraa ti nu'u caí ayén tí'itaú'a'acare'en.

³³ Mí ajta a'ín Jesús, a'í pu ruhuárita'a ca'acheecajraa. Hua'useírajraa a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Aj pu i a'ín í Pedro tité'axi. Ayen tijín:

—Aricu. Ajtára'a ineetzi jemi, mi pej piyen tí'ixaxa'a tíj a'íjna í tiyaaru'u. Mú'ee pej caí piyen tí'imua'atze a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios sino a'ij mej tí'ijxe'eve'e í teite.

³⁴ Tí'ij jí Jesús hua'utajé a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e, ajta í teite. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e ti ne jamuan á'uche'ecane'en, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti caí ché'e ayén rijca a'ij ti rusej tí'ijxe'eve'e. Mí ajta, ti pua'a ja'atí á'uche'ecane'en ne jamuan, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti rajpuaíjtzi á'ara'ani ruxí'evi'ira'a jime'e. Ajta ti pua'a a'ín huámí'ini, capu a'ij í'irini.

35 'Ayee nu tejámuaatá'ixaate'esin. Tí pua'a ja'atí tiú'ujtesil'ire'e ti caí huámi'ini, aúche'e pu mi'ini a'íjna í ja'ati. A'ij pu á'ujisin í ruxéjniu'uca ti auj ruuri. Mí ajta, ti pua'a ja'atí huámi'ini a'íjna jime'e ti á'uche'ecane'en neetzi jamuan, na'ari a'íjna jime'e í niúucare'ara'an í Dios, a'í pu ajtahua'a huatarújsin. Ajtahua'a pu rateuni í ruxéjniu'uca ti auj ruuri.

36 'Ajta, ti pua'a ja'atí tiu'umuá'itín naíjmi'i tíj na'a ti íiyen tí'iseijre'e chaanaca japua, ¿a'iquí tiraatéval'ire a'íjna ti raamuá'iti ti pua'a a'íjn yá'urieeni í ruxéjniu'uca ti auj ruuri? Capu tí'ití a'ij tiraatéval'ire, ¿ni caí?

37 ¿Ni caí a'ij tí'iri'iri ti huaújnanai í ruxéjniu'uca ti ari yá'urie a'íjna jime'e í ti tí'ijcha'íca'a? Capu a'atzu a'ij tí'iri'iri, icu.

38 'Ayee nu neajta tejá'amua'ixaate'e. A'íjna i teitejra'a, jehua mú auteájturaa í Dios jemi. Ayee mú e'en í Dios jemi matíj a'íime í mej tiú'ujxana'acira'ate 'íita'a jamuan.

'Tí pua'a setí'itevi'ira'a se'íjna jime'e mej ráamua'aree í teite sej ne jamuan á'ujjuhua'an, na'ari mej ráamua'aree ti a'amuaráanajche i nenuuca, ti pua'a siyen tí'itevi'ira'a huá'a jemi, aj nu neajta inee i nej neajta teáata'a jetze airáne, nee nu niyen che'atá nena'a tí'itevi'ira'a na'ame mú'ejmi jemi. Netí'itevi'ira'a nu na'ame mú'ejmi jemi a'íjna xicájra'a jetze netí'ij neajtahua'a yatanéjsin íiyen chaanaca japua. Ve'ecán nu jín tí'itevéé na'ame jemin í Dios ti niyá'upua a'ájna netí'ij yatanéjsin huá'a jamuan í mej tí'ivaire'e ta japua í Dios jemi.

9

Tí'ij Jesús seicié huataújsejrataca'a huá'a jemi í mej huaíca

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Seica í mej yé huaté'uu ayajna, a'íí mú caí xi cui'ini a'ajta mena'a caí amuacaí raasej tí'ij yatanéjsin í Dios tí'ij tiu'uta'ájta íiyen chaanaca japua a'íjna jime'e í rumuári'eri'ire'ara'an.

² Teuumé'eca a'achú cumu arájsevi xica, aj pu'i a'ín Jesús án a'ujnéj jirí japua. A'ímej pu a'uví'ití a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta í seij, a'íjna í Juan.

Ajta á'iyen seicié huaújrúu a'íjna í Jesús, á mú a'unéjne'eric'a'a.

³ Tatzari pu jín seijre'eca'a a'íjna. Temua'a pu tiu'utécuainareca'a í c'ixure'ara'an. Yee pu éene'e seijre'eca'a tíj seeri. Íiyen chaanaca japua capu má'a ja'atí ti raayí'ití ti c'ixuri tiu'ujá'usin tí'ij ayén ti'licuáinavi'i á'ara'ani.

⁴ Majta a'ímej huasej a'íjna í Elías ti ajmí'i tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan, majta me'íjna í Moisés teecan. A'í mú tí'ixajtaca'a me'íjna jamuan í Jesús.

⁵ Aj pu i a'ín Pedro, ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús. Ayen tíjín:

—Maeestru, xí'epi'ín pu naa tej yé huaté'uu tiyajna. Tiché'e huaícaca huátaahuaa inaamua. Seij ti mú'eetzi huáci'ití, ajta seij a'íjna í Moisés, ajta seij a'íjna í Elías. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

⁶ A'iné a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e í Jesús metiu'utátziin huápi'i. Ajta a'íin Pedro, capu a'ij rá'amitiejte'eca'a a'ij ti ye'í tiu'utaxáj.

⁷ T'íij jí jaitiri e'ecávi'irixi huá'a japua. Huá'a tzajta'a pu rájrupi. Aj mú mi ráanamujri'i ti ja'ati ayén tiu'utaxájtaca'a, tijín:

—A'i pu Niyauj pírici í nej rachú'eve'e. Xáanamujri'i se'ijna. —Ayee pu tiu'utánamujre.

⁸ Mat'íij huanéereajraa nain japua, capu ché'e é'e a'atíjca'a. A'í pu'u a'utéveeca'a huá'a jamuan a'íjna í Jesús. Aj mú mi a'ucíj.

⁹ Mat'íij e'iicáju'ucca, a'í pu tihua'u'íjca a'íjna jime'e mej caí ja'atí ixaate'e a'ij mej tiu'uséij, a'iné seica mú nu'u raajé'icatan a'íjna ti ajta teáata'a jetze ajtème'ecan. T'íij nu'u huam'íin, aj pu nu'u ijtá'i huatarújsin. Aj pu nu'u i huatári'iristari mej raataxáj.

¹⁰ A'íj mú jín, avíitzi'i jín tí'ixajtaca'a a'ij mej tiu'uséij. Ayee mú tiú'urihua'uraca'a a'ij ti huataújmua'a a'íjna ti nu'u ajtahua'a nu'u huatarún í ti mi'ini.

¹¹ Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i í Jesús tijín:

—A'íime í mej té'eyu'uxaca, ¿a'iné een jín miyen tí'ixaxa'a ti amuacá yé nu'u uvé'enejsin a'íjna í Elías?

¹² Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeej xaa ne'u ti'ayajna. A'íjna Elías amuacá pu a'íin yé uvé'enejsin. A'í pu nain ti'ijéjcuare'en. Neajta inee, niché'e a'atzu tejámuaata'íhua'u. ¿A'iné té'axa í yu'uxari jetze a'íjna jime'e i nej neajta teáata'a jetze airáane? Ayee pu té'axa nej nu'u jeíhua rajpuaíjtzi na'ame. Majta nu'u na'axiéehuari'ira muá'aju'un.

13' Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Pu'uri yé uvé'ene a'íjna í Elías. Pu'uri ayén te'araúrate a'ij ti ye'í té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna yu'uxari jetze. Seica mú miyen a'ij pua'a ráaruuren a'ij mej ye'í tí'ijxe'eve'e. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Ajta á'uraa a'íime jamuan, a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta a'íjna í Juan.

Jesús pu tiráhuuaa í pa'ari'i ti tiyaaru'u tzajta'an seijre'eca'a

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Matí'ij u e'iré'ene a'u mé é'aj é'ene'e í seica í mej Jesús jamuan á'ujuhua'ane'e, matí'ij mi hua'usej mej jeíhua e'etiújseire'eca'a í teite huá'a jamuan me'íjna í seica. A'íime mú majta huasej í mej té'eyu'uxaca teyujta'a. A'í mú miyen tiú'urihua'uraca'a. Majta mú t'n níniu'ucacuca'a.

15 Majta me'ín í teite, matí'ij raasej a'íjna í Jesús, jeíhua mú huataújtemua'ave. Matí'ij mi a'uruáachejraa jemin mej mi raatateújte'en.

16 Tí'ij jí a'ín ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿Tí'tájni jín setiú'urihua'u?

17 Aj pu i sej ti a'utéveeca'a huá'a tzajta'a, a'í pu ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Maeestru, yee nu ravé'evi'iti í niyauj, tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'e. A'íjna í tiyaaru'u, a'í pu caí ratá'aca ti huatániuni.

18 A'iné ja'anáj ti na'a ti a'ín tiyaaru'u rájviivi'i, ajta á ya'arájriesin á chuaata'a. Ajta jeíhua áijaamixcuel'ire'e á'aye'i a'íjna í pa'ari'i. Ajta ancuré'ujci'imee í rutamej jime'e. Ajta huatéciyaaxari nain japua í ru tzajta'a. Nu'uri hua'utáhuaviiri'i í mej mú'etzi jamuan

á'ujuhua'an mej raatamuárite'en me'íjna í tiyaaru'u. Mí majta me'ín, camu raayí'itihua'a muá'araa. —Yee pu tiraata'ixaa a'íjna í ja'ati.

19 Aj pu'i ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús, tijín:

—¿Ni tzaa secaí raayí'iti mú'een? ¿Ni secaí xíi té'atzaahuaté'e? ¿A'achúni pua'an nine'ira'a ruxe'eve'e nej a'amua jime'e huáviicua'ire'en sej si huaruitje'te'en? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Aj pu i ayén tíhua'uta'aíjte tijín:

—Mé se'evé'evi'itichi mi pa'ari'i.

20 Aj mú mi áa ye'evé'evi'iti. Ajta a'ín í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a í pa'ari'i, tí'ij a'ín huase'ij í Jesús, a'í pu raatéca'atzixi í pa'ari'i. Aj pu i aitáve á chuaata'a. Tí'ij jí pí tava'íztixí, áijjaamixcue'ire'e.

21 Aj pu i Jesús ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í táàtajra'an í pa'ari'i tijín:

—¿A'achúni ari á'atee ti ayén tí'iruure?

Ajta a'ín táàtajra'an, ayén tiu'utaniú tijín:

—Tíj na'a ti pá'ari'istaca'a.

22 Ajta a'íjna í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a, jeíhua pu hui án yá'ujípuaa taij tzajta'a, ajta á jaata'a tí'ij raajé'ica. Tí pua'a peraayí'itihua'an pej tiráhuuáate'en, tá'ancu'uvajxi'i, pajta taatévaire'en. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna táàtajra'an.

23 Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Naíjmi'i pu tí'iri'iri jemin í ti té'atzaahuaté'e.

24 Aj pu i a'ín táàtajra'an í pa'ari'i ayén tí'ihuaújyeineca'a tijín:

—Neté'atzaahuaté'e inee. Naatévaire'e neatá'aj jaítze'e té'antzaahuaté'en. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

25 Aj mú mi ajteáxiireca'a jeíhua í teite meru-aachijmé'e. Tí'ij a'ín Jesús hua'useíj, aj pu'í ra'ajté'axi í tiyaaru'u ti pa'ari'i tzajta'a seijre'eca'a. Ayen tijín:

—Mú'ee tiyaaru'u, pej caí huíteájnamua, pej caí atániuuve, ayée nu tí'imua'ajte'e, pej raatátuaani mi pa'ari'i. Pecaj ché'e tzajta'an uteáru'ipiche'en.

26 Aj pu i huajíjhuaca'a a'íjna í tiyaaru'u. Temua'a pu tiraatéca'atzijxi a'íjna í pa'ari'i ca'anín jime'e. Aj pu'í huirájraa í tzajta'an. Ajta a'ín í pa'ari'i, áa pu'u auca'ití já'araa. Xiee ti cuj huamí'i. A'ij mú jín miyen tí'imua'atzejca'a í teite ti nu'u huamí'i.

27 Mí ajtá'i caí capu. Jesús pu ra'ajví'i muájca'are'ara'an jetze. Aj pu'í ra'ajjáj. Tí'ij jí huatéechaxi a'íjna í pa'ari'i. Aj mú mi a'ucíjxi naíjmi'i.

28 Tí'ij jí Jesús chi'ita uteájrupi, majta í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Matí'ij mi avíitzi jín tira'íhua'uri'i a'íjna í Jesús, miyen tijín:

—¿A'iné een jín tecaí raayí'itihua'a ta'araa tej tiyen tiraatamuárite'en a'íjna í tiyaaru'u ti tzajta'an seijre'eca'a?

29 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Se'ej raatamuárite'en se'íjna tiyaaru'ujra'a, ayée pu tiú'ujxe'eve'e sej raatéjhuauni í Dios jemi, seajta rú'itzi'ive'e.

Jesús pu ajtahua'a raataxájtaca'a ti nu'u huámí'ini (Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30-31 Matí'ij mi a'ucíj. A'uu mú a'ará'a a'ájna já'ahua'a u Galilea. Ajta a'ín í Jesús, a'í pu tihua'amua'atehua'a avíitzi jime'e í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Ayee pu a'íjna jín huaríj a'iné

capu raxí'eve'eca'a mej ráamua'aree í teite a'u ti a'ij jee'in. Ayee pu tihuá'a'ixaate'eca'a ti nu'u ja'atí jíme'en tiu'utátuiire'esin a'íjna ti ajta teáata'a jetze airáane a'íime jemi í teteca. Aj mú nu'u mi raajé'icatan. Aru huaíca xíca jetze pu huatarújsin, ruuri pu nu'u ajtahua'a a'ame.

³² Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'en, camu yaú'itíéé muá'araa a'ij ti tihuá'a'ixaate'eca'a. Majta tí'itziíne'eca'a. Camu á'ujca'anejca'a mej raatáhuavii ti hua'utá'ixaate'en temua'a naa e'ehauritíéecan jime'e. Mat'íj mi a'ucíj.

*Jíme'en í ja'ati ti nu'u jaítze'e ruxe'eve'e í Dios jemi
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)*

³³ A'uu mú a'ará'a já'ahua'a chajta'a ti ayén téja'arájtehuaa tíjn Capernaúm. Mat'íj mi chí'ta a'uteájrupi. Aj pu í Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjn:

—¿Tí'itájni a'ij setiú'urihua'uraca'a a'ájna juye jetze?

³⁴ Camu huataniú, a'iné metí'itevi'lira'aca'a a'íjna jime'e mej tiú'urihua'uraca'a me'íjna jime'e tíjn a'atani jaítze'e ruxe'eve'e a'ame.

³⁵ Aj pu í a'ujyeíjxi a'íjna í Jesús. T'íj jí hua'utajé í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ayee pu tihua'utá'ixaa tíjn:

—Tí pua'a ja'atí ayén tira'aráanajche ti a'ín pu'éene'en ti jaítze'e ve'ecán jín tí'itéveeca'a, a'í pu ruxe'eve'e ti a'ín pu'éene'en ti jaítze'e cílieene'ecan jín tí'itéveeca'a. Ruxe'eve'e ti hua'utévaire'en naíjmi'ica í teite.

³⁶ Aj pu i pa'ari'i aj auví'iti. A já'ita'a ya'utára a'u mej e'eré'etei í seica. Aj pu i ra'avé'evii í mu'úutze'en. Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

³⁷ —Ayee pu tí'een, ja'atí ti na'a ti pa'ari'i jamuan huayé'ixi'in, ajta ráacha'iin neetzi jetze me'ecan sej í pa'ari'i tíj a'íjna, a'íjna tévira'a ajta pu necha'ij ineetzi. Ajta a'íin í tévira'a, capu ineetzi na'a ancuré'evi'iti sino ajta pu ra'ancuré'evi'iti í Dios, í ti neja'uta'íteca'a nej yé tanén.

Jíme'en a'íjna ti caí ta jemin niuu, a'í pu nu'u ajta téjmi jetze ajtéme'ecan

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Ajta a'íjna í Juan, a'í pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Maestru, sej tu huase'ij ti huá'amuarite'eca'a aniúucajtze'en jíme'e í tiyaaru'u í mej huá'a tzajta'a seijre'eca'a í teite. A'iné capu á'uche'ecane'e ta jamuan, a'íj tu jín raatá'ijmijri'i ti caí ayén rijca. —Yee pu tiraata'ixaa a'íjna í Juan.

³⁹ Aj pu i a'íin Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Caxu siyen tí'ira'ijmijra. Tí pua'a ja'atí ayén rijca í mej jín a'ij tira'utase'ijra, a'íjna í ja'atí pu xaa á'uche'ecane'e a'ame ne jamuan. Ajta a'íin, capu ja'anáj a'ij pua'a ti'inexáata a'ame.

⁴⁰ Tí pua'a a'íjna í ja'atí caí ta jemi niuu, a'í pu xaa tavaire'e itejmi.

⁴¹ Ayee nu xaa ne'u tejá'amua'ixaate'e, ja'atí ti na'a, ti pua'a a'íin cíj caj tejamuaatá'an í jaj sej huayé'en a'íjna jíme'e sej ne jamuan á'ujuhua'an, Dios pu xaa tiraatanájchite'esin a'íjna í ja'atí.

*Jíme'en í ti caj a'ñ japua cájveti ti pua'a auté'itzen
í Dios jemi*

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Ajta ayén tijín:

—Na'ari pua'a ja'atí ti na'a, ti pua'a a'ñn í ja'ati a'ij pua'a tiru'utériira í pa'ari'i ti cálieen, ti ajta ná'atzaahuat'e ineetzi tíj a'íjna, jé'ecan pu puaíjtzí tíchesin a'íjna í ja'ati japua. Capu ayén tirajpuaíjtzí á'ame'enche'e a'íjna í ja'ati ti pua'a amuacáí mú ra'acávi'ire'en í tetej se'uníjra'a ti ve'éee, majta á'iyen ra'ateájríeeni á jaata'a.

⁴³ 'Matí'ij auteáturan í Dios jemi, seica mú miyen ru jetze te'ujpuá'ajte'e. Ayee nu tí'imua'ixaate'e, ti pua'a piyen jetzen tiru'ujpuá'ajte'en í amuájca'a pe'íjna jíme'e í pej jín auteájturaa í Dios jemi, ayée pej huárini. Para'antiveíjche í amuájca'a, pej pí seij pana'a jín a'uteáturan í amuájca'a a'ájna ti é'eseijre'e í Dios, a'ájna pej e'erúuri pua'amé jemin. Na'ari pecáj piyen huárini, hua'apuaca pej jín a'uteáruti í á'amujca'a a'ájna já'ahua'a a'u pej antipué'ari, a'u ti caí é'eri'iri ti ra'ujé'ica í taij.

⁴⁴ A'uu mej caí é'ecui'ini í chu'inute í mej muaatéci'imee muá'aju'un. Capu ajta ja'anáj á'amí'ini í taij.

⁴⁵⁻⁴⁶ 'Na'ari ti pua'a piyen mua'a jetze tiru'ujpuá'ajte'en pe'íjna jíme'e í muá'ñca í pej auteájturaa í Dios jemi, a'ñ pu ajta muaatéva'ire pej ra'ataveíjche pemíjna muá'ñca. Jé'ecan pu muaatéva'ire pej mú'ee a'uteáturan seij jíme'e í a'ñca a'ájna ti é'eseijre'e í Dios. Na'ari ti pua'a pecáj piyen huárini, amée pepu'u a'umé a'u ti Dios áa muajá'ujisin a'u ti á'ataa. Capu timuaatéva'ire pej hua'apuaca jín á'ume'en a'ujna a'u ti caí ja'anáj

é'eri'iri pej ra'ujé'ica í taij, a'ájna a'u mej caí ja'anáj é'ecui'ini í chu'inute í mej muaatéci'imee. Capu ajta ja'anáj á'amí'ini í taij.

⁴⁷⁻⁴⁸ 'Na'ari ti pua'a mú'ee á jetze paru'ujpuá'ajte'en mua'a jí'i pe'íjna jime'e í pej jín auteájturaa í Dios jemi, aitátichi. Jé'ecan pu timuaatéva'ire pej pi piyen a'uteároute seij jime'e mua'a jí'i a'ájna chajta'a a'u ti te'ájta í Dios. Mí ajta, capu ti'ití a'ij timuaatéva'ire pej hua'apuaca áji'isijmé'e pe'uun a'uteároute ti pua'a piyen éene'en a'í pu muajá'ujisin a'ujna ti á'ataa, a'u mej caí ja'anáj é'ecui'ini í chu'inute mej muaatéci'imee, ajta capu ja'anáj á'amí'ini í taij.

⁴⁹ 'Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Naími'i xu rjpuajtzi xá'aju'un, mú'een, mi sej ne jamuan á'ujujhua'an sej si siyen titeeteáturen temua'a naa í ru tzajta'a.

⁵⁰ Ayeé pu tí'ivaire'e a'íjna í unaj ti ti'ití tícacaren. Mí ajta, ti pua'a huateáru'una a'íjna í unaj tí'ij rajxí'ini í ta'ancacá, a'iné auj tí'iri'iri tí'ij ajtahua'a ancacáa á'ara'ani. Capu ché'e a'ij tí'iri'iri. A'íjna i niuucari i nej já'amua'ixaate'e, ayée pu che'atá tí'ivaire'e mú'ejmi tzajta'a tǎj í unaj. Ché'e a'ín amúajcacaren a'amua tzajta'a ti ij rí'i amúáaruuren. Rí'i xu'u tité'ujmuajte í ru tzajta'a. Rí'i xu'u seajta e'ehuaújmua'araa rujímua'a sena'a.

10

Jíme'en í mej huataújtuaa í mej naími'i á'ujujhua'ane'e

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu huirájraa a'ujna u Capernaúm. Tí'ij jí a'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a Jerusalén. Ayu pu pújme'en á'uche'ecane'e a'u ti í játe'ana ayée huataújmu'a'a tijín í Jordán. Majtahua'a mú tiújseij í teite a'u ti a'utéveeca'a í Jesús. Ajta a'íi pu á'iyen a'utéjche ti tihua'umua'aten a'ij ti ari tí'ijri'irejca'a.

² Aj mú mi seica e'iré'ene. Fariseo mú pírici a'íime. A'íi mú tí'itese'eca'a mej miyen ca'aníjra'a tiraatá'an ti ij auté'itzen a'íjna í Jesús. A'íj mú jín miyen tiraata'íhua'uri'i ti pua'a nu'u a'íin ayén tí'itá'aca ti ja'atí mé rúurieni í ru'íj.

³ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿Tí'itáani amuaata'aíj a'íjna í Moisés teecan?

⁴ Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tijín:

—A'í pu hui Moisés tiu'utá'a ti cuapée raat-apíjte'en í ti jín ja'atí mé rúurieni í ru'íj. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

⁵ Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ij xu pua'a tirájteu í ru tzajta'a. Moisés pu tiu'utá'a ti ja'atí mé rúurieni í ru'íj. A'í pu xaa ayén cuapée tiraatapíjte'en aru capu ayén tiraatá'a ruxí'evi'ira'a jime'e. A'ii pu'u een jín ayén huaríj a'íjna a'iné ayée xu tí'ijxe'eva'eca'a sena'a rujímua'a.

⁶ 'Mí ajta, tí'ij Dios raatétaahuaca'a í chaanaca te japuan yen seijre'e, “a'íi pu nu'u a'íime huátaahuaca'a í teáata'a jamuan í 'íita'a.”

⁷ “A'íj pu jín a'íin teáata'a mé huauhuá'axijsin í ruvaújsimua'a. Ru'íj pu nu'u jamuan a'utevéé a'ame.

⁸ Matí'ij mi miyen éene'e muá'aju'un í mej hua'apua, cumu seij pu'u í tevi.” Camu ché'e hua'apua, sino seij pu'u.

⁹ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Dios pu ayén tiraataxájtaca'a ti se'ij na'a í tevi. A'íj pu jín, capu ayén tiraavíjte'e sej siyen mé tihuaúuhua'anan í ru'íjta'amua'a, cuapée sehua'utapíite'en í rucína'astemua'a. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Tí'ij jí á'uraa, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e.

¹⁰ Matí'ijtáhua'a mi chi'ita a'a'uteájrupi, matáhua'a mú miyen tiraata'íhua'uri'i a'íjna jime'e í cuapée ti jín ja'atí ru'íj mé úrieeni.

¹¹ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Tí pua'a ja'atí ru'íj mé úrieeni, a'íj pu tí'ijxana'acira'a ti pua'a á'iyen sej te'encuré'evi'iti í 'íita'a. A'íj pu jín auteáturaasin jemin í ru'íj í ti mé rúujisin.

¹² Na'ari ti pua'a 'íita'a rucín mé úrieeni, a'íj pu ajta tí'ijxana'acira'a ti pua'a ajta á'iyen sej antéenaxca í teáata'a. A'íj pu ajta auteáturaasin jemin í rucín í ti mé rúujisin.

*Jesús pu rí'í hua'uteájtuaa í tí'irí
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)*

¹³ Matí'ij mi tí'irí ayauví'itíche í Jesús tí'ij hua'ajtamuarí'en. Aj mú mi me'ín í mej Jesús jamuan á'ujjuhua'ane'e, a'íj mú hua'utá'ijmíjri'i í tí'irí mej nu'u caí huaja'uvé'evi'itíjcare'en.

¹⁴ Tí'ij Jesús hua'use'ij a'ij mej ye'í rijcaa, a'íj pu huataniú'ucaca'a. Tí'ij jí ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Miche'e yéj huave'eré'eneijte'en mi tí'irí in-eetzi jemi. Matíj mena'a pua'amé í mej á'ujca'ane ti Dios tíhua'uta'aíjte'en, naíjmi'i mú miyen e'en

mat'ij i t'íríi. A'íj nu jín niyen tejá'amua'ixaate'e. Caxu huá'ijm'ijra.

¹⁵ Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Naa pu hua'ase mi t'íríi ti t'íhua'uta'aíjte'en í Dios. T'í pua'a ja'atí raxí'eve'e ti a'uteárute a'ujna a'u ti Dios te'áijta, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti ayén che'atá na'a t'í'iraxe'eve'e ti tiraata'aíjte'en í Dios t'íj seij pa'ari'i, mi ti yee seijre'e. Na'ari caí, capu ja'anáj a'uteáruti a'ujna a'íjna í ja'ati.

¹⁶ Aj pu i a'íin Jesús hua'ancuré'evi'ti í t'íríi. Seexu'ijmé'en pu ancaújtisteajxi í ru jetze. Ajta hua'avé'emuari'exi, aj pu'i raatéjhuau í Dios jemi t'í'ij a'íin huá'ucha'íin. T'í'ij jí á'uraa a'íjna í Jesús.

Temuaij ti chíjteaani pu tiu'utaxájtaca'a jamuan í Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ T'í'ij Jesús ari huiiramé'eca, seij pu ave'eré'ene, temua'a ti'éechijra'a. Aj pu i títunutaca'a vejl'i'ipuan í Jesús. T'í'ij jí ayén tiraata'íhua'uri'i t'íjín:

—Maestru, nee nu ramua'aree pej r'í'i t'í'itevij. ¿T'í'itájni a'íj tiú'ujxe'eve'e ti ayén tináaci'ti nej ruuri ná'ara'ani í Dios jemi t'íj na'a rusén jime'e mat'í'ij a'ítáçine á chuaata'a í mej meri huácuii?

¹⁸ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa t'íjín:

—¿A'íiné een jín piyen t'í'inexa yee nej r'í'i t'í'itevij? Seij pu'u seijre'e ti r'í'i t'í'itevij. A'ii pu a'íin pú'een í Dios.

¹⁹ Mú'ee pej peri rú'umua'aree a'íj ti tiu'uta'aíjtaca'a í Dios. Ayee pej éene'en: “Pecaj t'í'ixana'acire'e.” Ajtahua'a seij, ayén t'íjín: “Pecaj t'í'itecui'ica.” Ajtahua'a a'íjna ti ayén t'íjín: “Pecaj t'í'inahua'aj.” Ajta seij ti ayén t'íjín:

“Pecaj ja'atí hua'itzi jín ti'ixáate'e.” Ajta ayén tijín: “Pecaj ja'atí tzejrajmua'a.” Ajta ayén tijín: “Perá'atzaahuatelen a'atáàta, pajta a'anáàna.” A'ii pu a'ín pú'een í ti raata'aíjtaca'a í Dios.

²⁰ Aj pu a'ín ja'atí ayén tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, jíme'en í pej pauchén raataxájtaca'a, nain nu jín té'aste í niuucari netíj nena'a tiu'uvé'ese.

²¹ Tí'ij raaseíj, rí'í pu te'utaújmu'a í ru tzajta'a a'íjna í Jesús. Aj pu í ayén tiraata'ixaa tijín:

—Tí'ití pu auj muá'aturaate'e pej caí xí jín te'ará'aste. Aricu. Nain tiu'utuáa í pej tí'ijcha'í. Patá'aj hua'uré'e'a'ate'en í tumin í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. Tí pua'a piyen huá'ini, jeíhua pej ra'ancuré'asin a'ujna já'ahua'a u ta japua. Chíjteaani pej pu'éene'e pua'amé a'ujna tí'éseijre'e í Dios. Ajta patá'aj mú a'arájra'ani pej pi neetzi jamuan á'uche'ecane'en.

²² Tí'ij ráanamujri'i a'íjna í niuucari, tí'ij í utéevatzí í tzajta'an. Huataújxiemiste a'iné jeíhua pu tí'ijcha'íca'a. Tí'ij jí á'uraa a'íjna í ja'ati.

²³ Aj pu í Jesús ruhuárita'a a'anéereajraa. Ajta ayén tihua'utá'ixaa í mej jamuan á'ujujhua'ane'e tijín:

—Temua'a pu tihua'amuári'eriste'e mej a'uteárute a'ujna tí'éseijre'e í Dios í chíjteaani. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

²⁴ Aj pu í utéevatzí í huá'a tzajta'a a'íime í mej jamuan á'ujujhua'ane'e a'íjna jime'e a'ij tí'ij tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús. Ajtahua'a ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Niyaujmua'a, temua'a pu tihua'amuári'eriste'e í mej jeíhua tí'ijcha'í. Jeíhua

pu huá'a jetze ruxe'eve'e í mej caj tí'ijcha'íi. A'íj pu jín muári'eri mej me'aun a'uteárute a'ujna ti é'eseijre'e í Dios.

²⁵ Capu xaa ne'u ayén tí'imuarí'eri ti amuájra'ani cameeyu'u ti'ití pí'ise'e jetze, tíj ti pua'a chíjteaani tiu'utése'en ti rusej a'uteárute a'ájna ti é'eseijre'e í Dios.

²⁶ Mat'íj ráanamujri'i, jé'ecan mú a'ij tira'utánamujri'i. Aj mú mi ti'itiúrihua'uri'i rujámua'a. Míyen tíjín:

—Tí pua'a ayén ti'ayajna, ¿a'íi tá'uj na'a tí'iri'iri ti ja'atí a'uun a'uteáturan í Dios jemi? —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

²⁷ Ajtahua'a Jesús hua'usej. Ayen tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'íime jemi í teteca, capu xaa a'ij tí'iri'iri. Mí ajta, a'í pu raayí'iti í Dios. Nain jime'e pu jemin tí'iri'iri.

²⁸ Aj pu i a'ín Pedro a'utéjche ti raatá'ixaate'en. Ayen tíjín:

—¡Tavástara'a, me'ecui xaa!, nain tu teri tejá'urie í tej tí'ijcha'íica'a tej ti á'ujujhua'ane'en á'a jamuan. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Pedro.

²⁹⁻³⁰ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a ja'atí ti'itíj já'urieeni ineetzi jemi, na'ari jemin í niuucari ti jín huaujjéjcuare'en í Dios jemi, ti'ití ti na'a ti yá'urieeni, a'í pu che'atá na'a ancuré'asin tí'ij auj ruuri íiyen chaanaca japua. Tí pua'a sej na'a í ti yá'urie, ayee pu che'atá na'a ra'ancuré'asin a'achú cumu anxíte ti'ití ti a'ij, ti pua'a chí'ij, na'ari ruja'atzimuá na'ari rucu'utzimuá na'ari

rujúutzimua'a. Ajta ayén hua'ancuré'evili'ti í ruteítstemua'a, a'íime rutáàta na'ari runáàna nusu ru'íj, na'ari ruyaujmua'a. Ajta pu ra'ancuré'asin í chuej mej japuan vaujse í teite. Nain pu te'ancuré'asin. Ajta rajpuaíjtzi a'ame. Aru capu amín a'ij. Tí'ij a'ín a'uteárute a'ujna Dios ti é'eseijre'e, Dios pu raatá'asin ti ruuri á'ara'ani jemin tíj na'a rusén jime'e.

³¹ Ajta ayén ti jíme'en yee:

—Memu'íi í mej vivejme'en jín títetateí íjii, a'íi mú cǎlieene'en jín títetate'e muá'aju'un. Majta mu'íití í mej cǎlieene'en jín títetateí íjii, a'íi mú vivejme'en jín títetate'e muá'aju'un. Ayej xaa ne'u té'eme. —Ayej pu tihua'utá'ixaa.

*Jesús pu ajtahua'a raataxájtaca'a ti nu'u huámi'ini
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

³² Tí'ij jí á'uraa í Jesús, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'e. An mú a'ucí já'ahua'a Jerusalén. Ajta a'ín í Jesús, a'íi pu amuacá huamé'ecaa. Jeíhua mú ritemua'ave'eca í seica. Majta tí'itziíine'eca'a í mej huá'a cujta'a huajú'ucaa.

Tí'ij jí ajtahua'a Jesús hua'utajé rujímua'a. Aj pu i a'utéjche ti tihua'utá'ixaate'en a'ij ti ti'itíj raru-uren.

³³ Ayej pu tihua'utá'ixaa tíjín:

—Casi'i, xáanamujri'i mú'een. Tu'uri á'uju'un a'ánna Jerusalén. Seíj pu tiu'utátuiire'esin í nejíme'e, i nej neajta teáata'a jetze airáne a'íimej jemi í mej tíhua'u'ájte'e teyujta'a, ajta a'íimej jemi í mej té'eyu'uxaca. A'íi mú tiu'utá'asin mej neejé'ica. Aj mú mi me'ín tiu'utátuiire'esin a'íimej jemi í mej seij chuéjra'a japua é'eme'ecan.

34 Matí'ij mi na'axieehuásti'ira muá'aju'un, majta naatévajxi'isin. Majta naatetzí'ijmua'axi'isin í ne jetze. Majta neejé'ícatan. Netí'ij hui huámí'ini, huaíca xicaj tzajta'a nu neajtahua'a á a'itaméj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

A'í mú raatéjhuau a'ij mej tí'ijxe'eve'e a'ijna í Jacobo, ajta a'ijna í Juan

(Mt. 20:20-28)

35 Aj mú mi ajteáxiireca'a Jesús jemi a'ijna í Jacobo, ajta a'ijna í Juan. A'ii mú me'ín pú'een yaújmua'ame'en a'ijna í Zebedeo. Matí'ij mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Maeestru, ayée tu tí'ijxe'eve'e pej piyen huárini a'ij tej ye'í timuaatáhuaviira. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

36 Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿A'iné setí'ijxe'eve'e nej niyen huárini mú'ejmi jime'e? —Yee pu tiu'utaxájtaca'a.

37 Aj mú mi miyen tiraata'ixaa tíjín:

—Ahuii, ayée tu tí'ijxe'eve'e a'ijna xicájra'a jetze patí'ij yatanéjsin pej titaata'aíjte'en íiyen chaanaca japua. Patá'aj taatá'an tej uhuará'asixi'ín se'ij a'ari'irínta'a, ajta se'ij á'utata'a. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

38 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een, caxu ramua'aree a'ij sei ti'tíj éene'e huauhuau. ¿Ni siyen rá'aviicua'i sej rajpuaíjtzi xá'ara'ani netíj inee tirajpuaíjtzi na'ame? ¿Na'ari secáí rá'aviicua'i í teite mej a'ij pua'a amuáaruuren mú'ejmi matíj majta a'ij pua'a tí'ineruure ineetzi? —Yee pu tihua'utá'ixaa a'ijna í í Jesus.

39 Aj mú mi miyen tíjín:

—Néti'ijta ne'u, ayée tu tirá'aviicua'iran.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Mú'een xu rajpuaíjtzi xá'aju'un netíj tirajpuaíjtzi na'ame inee. Ajta, mú'ejmi, aítze'e mú a'ij pua'a amuáaruuren matíj a'ij pua'a tí'ineruuren ineetzi.

⁴⁰ Mí ajta, canu ne'íjna jín antínmua'aree nej amuaatá'an sej uhuará'asixi'in seíj nejri'irínta'a, ajta seíj ne'úutata'a. A'ímej pu'u ci'iti í mej ayén huaújxi'epi'intari'ira'a.

⁴¹ Matí'ij mi ráamua'areeri'i í seica í mej tamuáamuata'a mej ará'ase a'ij mej ye'í tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. Aj mú mi tiníniu'ucacuca'a a'ímej jemi í mej hua'apua.

⁴² Aj pu i Jesús hua'utajé naíjmi'ica. Aye pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Xu'uri ramua'aree, mú'een, a'ij mej ye'í rici í mej tí'ita'aijte'e nain chuéjra'a japua. Ca'anín mú jín tihua'u'aíjte'e í teíte. A'íme í mej vivéjme jín títetateí, a'í mú hua'u'aíjte'e a'ij mej ye'í huárini í seica.

⁴³ Mí ajta, capu ayén té'eme mú'ejmi jemi. Tí pua'a ja'atí raxí'eve'e ti ve'ecán jín tí'itevéé á'ara'ani, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'ín ciliéene'e jín tí'itevéé á'ara'ani.

⁴⁴ Ajta ti pua'a ja'atí raxí'eve'e ti a'ín pu'éene'en í ti jaítze'e ruxe'eve'e, ayée pu tiú'ujxe'eve'e ti a'ín hua'utévaire'en naíjmi'ica í seica.

⁴⁵ Ayej che'atá na'a tí'een ineetzi jemi, inee i nej neajta teáata'a jetze airáne. Canu ne'íjna jín yé uvé'ene mej mi naatévaire'en ineetzi, sino neatá'aj hua'utévaire'en mu'iicáca í teíte. Aye nu xaa een

jín yé uvé'ene nexí'evi'ira'a jime'e neatá'aj huá'a japua huániuuni, ne'a'ijna jime'e nej huámi'ini huá'a jetze me'ecan. Netiraatanájchite'en í Dios í ti jín a'ín huá'ajjive'e í mej jín á'apua'aren í teite.

Jesús pu tiráhuuaa a'ijna í Bartimeo ti arácuunica'a (Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Matí'ij mi me'uun a'ará'a a'ájna já'ahua'a ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Jericó. Matí'ij mi huiráaci me'újna. Pu'uri huiiramé'eca a'ijna í Jesús, majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, majta mu'iití í teite. A'uu pu sejí je'itécatii vejli'i juye jetze. Ayee pu ántehuaaca'a tijín Bartimeo. Yaujra'an pu pú'eene'en a'ijna í Timeo. Ajta arácuunica'a a'ijna í Bartimeo. A'ij pu va'ri'ira huá'ahuaviiraca'a.

⁴⁷ Tí'ij i huá'unamuajri'i mej á vejli'i e'evé'uju'uca'a. Jíme'en pu'u huá'unamuajri'i, tí'ij jí a'ín ta'arácun a'utéjche ti huajíjhua. Ayen tijín:

—Jesús, mi pej í'huaacixa'ara'an a'ijna í taj-tuhuan teecan í David, ná'ancu'uvajxi'i ineetzi.
—Ayee pu tiraatajé.

⁴⁸ Majta me'ín í teite, temua'a mú tira'ajteá'ajxi. Meraatá'ijmíijri'i tí'ij caí ayén tí'ijijhua. Ajta a'ín, jaítze'e pu ca'anín jín huajíjhuaaca'a, ayén tijín:

—Mí pej í'huaacixa'ara'an a'ijna í David teecan, ná'ancu'uvajxi'i ineetzi.

⁴⁹ Aj pu i Jesús a'utéechaxi. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu, se'utáje.

Aj mú mi ya'utajé. Ayee mú tiraata'ixaa tijín:

—Huaté'aca'ane í á'a tzajta'a. Ájchesi. A'í pu muachu'eve'e í Jesús. —Yee mú tiraata'ixaa.

50 Aj pu i a'íin aireújchuiriri'í í rucixu ca'anín jime'e. Tí'ij jí ájtzucu. Aj pu i e'iré'ene í Jesús jemi.

51 Aj pu i a'íin Jesús ayén tiraata'íhua'uri'í tijín:

—¿A'iné petí'ijxe'eve'e nej ti'títí a'ij huáruuren mú'eetzi jemi?

Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa a'íjna í ti arácun tijín:

—Maeestru, ayée nu tí'ijxe'eve'e nej atáneere.

52 Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Pu'uri pejá'ura'ani mú'ee. Peté'atzaahuate'e nej inee timuáahuaate'en. A'íj pej jín peri huarúj.

Jíme'en pu'u ayén tiraata'ixaa í Jesús, a'íjna í ti arácun, aj pu i atáneereca'a. Tí'ij jí, a'í pu í Jesús jamuan á'uche'ecane'e já'araa, a'u ti na'a ti huáye'icaa.

11

*Jesús pu a'uun a'uteájrupi u Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

1 Mat'íj meri vejli'í me'ánna autenéesime'ecaa u Jerusalén, a'úu mú a'atanéj a'u ti chájta'ajme ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Betfagé, ajta Betania. A'uu pu é'echajta'a jirí jetze ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Aceituunajemi. Tí'ij jí Jesús hua'apuaca huata'áiteca'a.

2 Ayen tijín:

—Sericu, setá'aj se'uun a'atanén a'ájna vejli'í chajta'a ti é'esejre'e. Tí pua'a seri e'ará'asti, a'úu xu puuru'u é'eteuni ti caí xi ja'anáj ja'atí japuan avé'eca. A'uu pu a'ijtápi'ihuá a'ame. Setá'aj rá'ijxijta, seajta mú ye'erájan.

3 Tí pua'a ja'atí ayén tejámuaata'íhua'u yee: “¿A'iné een jín será'ijxijta mi puuru'u?”, ayée

xu tiraata'ixaate'en yee: “A'í pu ra'ucupadu í tavástar'a”, seajta siyen tiraata'ixaate'en yee: “Seajtahua'a xu ca'anacan seraatátuiire'esin í ti racii.”

⁴ Mat'íj mi u á'uju'u. A mú pua'acivé caaye jetze yá'uteu me'íjna í puuru'u. A'uu pu a'íjtápi'ihuaca'a puéerta jetze. Mat'íj mi ra'íjxíjtaca'a.

⁵ Seica mú me'uun a'uté'uuca'a a'ujna. A'í mú tihua'uta'íhua'uri'i tíjín:

—¿Tí'itájni a'íj seruure? ¿A'iné een jín será'íjxíjta mi puuru'u?

⁶ Ayeé mú tihua'utá'ixaa a'íj ti ye'í Jesús tihua'utá'ixaa. Majta me'ín í seica, a'í mú hua'utá'a mej ra'anján.

⁷ Mat'íj mi ya'ujáj í Jesús jemi a'íjna í puuru'u. Metira'ité'itajte rucíixu jime'e. T'íj jí avé'eyeijxi í Jesús í puuru'u japua.

⁸ Majta me'ín í teite, jeíhua mú cíxuri te'epíjraa juye jetze. Majta seica pí'ista te'entiveíchixi'i, a'íj mú majta a'upíjraa a'ájna juye jetze.

⁹ Majta me'ín mej amuaaté'ee muaajú'ucca, a'í mú autéjhuii mej huajíjhua, majta me'ín í mej huajú'ucca cujta'an a'íjna í Jesús. Yee mú tí'íjihuaca'a tíjín:

—Pu'uri i'í x'í'epi'ín. Ché'e Dios ráave'esi a'íjna ti yevé'eme niuucajtze'en í tavástar'a.

¹⁰ Pu'uri i'í x'í'epi'ín. Ché'e Dios ráave'esi temua'a naa, a'íjna ti á yevé'eme tí'íj tiu'uta'aíjta tíj ajm'íi tiu'uta'aíjtaca'a í tahuácaxa'a, a'íjna í David teecan. Ajta hui me'ín í mej tí'ivaire'e u ta japua, miché'e miyen tiraataxáj yee temua'a pu

í'ixi'epi'ín. —Yee mú mi tiu'utaxájtaca'a, a'ujna caaye jetze.

¹¹ Tí'ij i Jesús a'uteájrupi a'ánna Jerusalén. Ajta á'iyen a'a'uteájrupi a'ujna teyujta'a. Tí'ij tiu'uséij nainjapua, tí'ijí á'uraa, majta í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Pu'uri téchuijxarijme'eca, matí'ij mi me'uun a'ará'a a'ájna Betania.

Jesús pu a'ij pua'a tiraateájtuaa í huaréj ti cai taca'a

(Mt. 21:18-19)

¹² Yee ruijmua'a yee majta u e'eráaci a'ujna Betania. Pu'uri í'icuataca'a a'ájna í Jesús.

¹³ Tí'ij i a'ín huaréj pi'ista huasej ti a'imúa a'atáveeca'a. Jeíhua pu téxamua'i. Tí'ij jí u á'ume tí'ij raasej ti pua'a taca'a. Mí ajtá'i caí, capu taca'aca. A'í pu'u, xamua'ira'an seijre'eca'a a'iné capu a'ájna pí'tí'irijcaa tíj pua'a taaca.

¹⁴ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa a'ájna í huaréj, tíjín:

—Capu ché'e ja'atí mú a'uvé'emé'e a'ame ti ráacua'ani mi á'ataca'i. —Yee pu tiraata'ixaa.

Majta me'ín í mej á'ujujhua'ane'e í Jesús jaman, a'áj mú ráanajmuajri'í a'ij ti tiu'utaxájtaca'a. Matí'ijtá mi a'ucj.

Jesús pu raajéjcuare í teyuu ti seijre'eca'a

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ A'uun mú a'ará'a a'ánna Jerusalén. Tí'ijta'i a'ín Jesús a'a'uteájrupi a'ujna teyujta'a. Ajta a'utéjche ti hua'irámuarite'en í mej me'uun te'utu'aca, ajta í mej me'uun tite'unanáave. Temua'a pu tel'ijhuá'axijxi í tihuá'ameesa í mej

tumin jetzen tihuá'apuata'ati'iraca, ajta a'u mej cucui'ise e'letu'aracare'e.

¹⁶ Ajta caí hua'utá'a ti ja'ati ti'ití aútisime'en á já'ita'a teyujta'a.

¹⁷ Ajta á'iyen tihuá'amua'ateajraa, ayén tijín:

—¿Ni caí ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti ayén tiraataxájtaca'a í Dios tijín: “Ayee pu nu'u teja'arajtehuaá a'ame í chi'ira'an tijín chi'ij mej tzajta'an rí'í tiratá'aca í Dios í mej curé'eci'ica nain japua í chuej ti seijre'e”? Mí ajta, capu a'íjna jín tí'ivaire'e. Ayee xu ráaruu í chi'ij tíj teásta'a a'u mej a'iráatei í nahua'ari. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

¹⁸ Majta me'ín í teite, naíjmi'i mú a'ij tira'utaseíj a'íjna jime'e a'ij ti ye'í tihuá'amua'ate. Majta me'ín í mej te'áijta teyujta'a, majta a'íime í mej té'eyu'uxaca, a'íí mú rátziine'eca'a mat'íij ráanamujri'i a'ij ti ye'í tihua'umuá'ate. Aj mú mi ráahuau a'ij mej ye'í huárini mej mi raajé'ica me'íjna í Jesús.

¹⁹ Ajta a'íin í Jesús, tí'ij huatética'are'eca'a, aj pu'i huirájraa a'ujna chajta'a, majta í mej jamuan á'ujjuhua'ane'en.

Huateáhuua a'íjna í huaréj

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yee ruijmua'ate'e yee, tí'ij huateapuá'areca'a, a'úu mú a'uré'ene a'utí a'atáveeca'a a'íjna í huaréj. Pu'uri temua'a tí'ihuachica'a nainjapua, ajta téte'imua í runáana'a jetze huateáhuua.

²¹ Tí'ij jí a'íin í Pedro ra'utámua'areeri'i a'ij ti een jín huateáhuua. Aj pu i ayén tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín:

—Maeestru, casi'i. Pu'uri temua'a ti'ihuáchi mi huaréj pej a'ij pua'a tiraateájtuaa.

²² Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeé pu tiú'ujxe'eve'e sej rá'atzaahuaté'en í Dios.

²³ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeé nu xaa ne'u tejá'amua'ixaate'e. Ayej ti'ayajna ti pua'a ja'atí té'atzaahuaté'e í ru tzajta'a ti ayén te'ará'asti a'ij ti a'ín tirá'amitíejte'e, ayée pu té'eme. Na'ari, ti pua'a a'íjna í ja'ati ayén tiraata'aíjte'en a'íjna í jírí tijín: “Tíchesi, ateáruti mé jaata'a a'ájna já'ahua'a el mar”, ayée pu'i rini, ri'irí. Na'ari caí, ti pua'a utévatziiin í tzajta'an a'íjna i muá'ariira'a tijín: “Ayej ne'ase capu a'ij tí'iri'iri”, capu ayén té'eme ti ayén huárini.

²⁴ 'A'ij nu jín, niyen tejá'amua'ixaate'e. A'ij sej ye'í tiraatáhuacu í Dios jemi, ti pua'a siyen té'atzaahuaté'e sej si ra'ancuré'asin, ayée pu té'eme, ti'ití sej a'ij tiu'utáhuausin.

²⁵ Ajta, patí'ij raatéjhuauni í Dios jemi, ti pua'a ja'atí auteáturan mú'etzi jemi, ayée pu tiú'ujxe'eve'e pej tiraatá'uuni'i. Tí pua'a piyen huárini, a'ín í ayá'upua ti a'uun é'eseijre'e u ta japua, a'í pu tímuaatá'uuni'ira mú'etzi nain jime'e í pej jín auteájturaa í jemin.

²⁶ Na'ari ti pua'a pej caí tiraatá'uuni'i í ti á jemin auteájturaa, capu ajta tímuaatá'uuni'ira í Dios í pej jín auteájturaa í jemin. —Yee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

Matí'ij mi a'ucíj.

*Jíme'en í ti jín antiújmua'aree a'íjna í Jesús
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)*

27 Aj mú mi majtáhua'a u Jerusalén á'uju'un. Aj pu i Jesús a'uun vejli'i á'uche'ecane'eca'a teyujta'a matí'ij seica á e'iré'ene. A'í mú pú'een í mej te'áijta teyujta'a, majta í mej té'eyu'uxaca, majta seica vaujsi.

28 Aj mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ti'itájni jín peti'itéjvee pej pi piyen rici? ¿A'ataani ayén tímuaata'áij pej pi piyen rijca?

29 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Neajta nu inee seij tejámuaata'íhua'ura. Tí pua'a senaatá'ixaate'en se'íjna, aj nu ni amuaatá'ixaate'esin ti'ití í nej jín ti'itéjvee nej ni niyen rici.

30 ¿A'ataani raatá'a a'íjna í Juan tí'ij huá'umuaí'ihua í teite? ¿Ni Dios, ca'ín mi teteca? Xaatániuuchi.

31 Matí'ij mi a'uteájhui mej rujímua'a ti'ihuaúrihua'u. Miyen tijín:

—Tí pua'a tiyen tiraata'ixaate'en yee: “Dios pu ya'uta'íteca'a”, ayée pu titaatá'ixaate'esin yee: “¿A'iné een jín tecaí rá'atzaahuat'e a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna?”

32 Mí ajta, capu hui ri'irí tej tiyen tiraata'ixaate'en yee: “Teteca mú ya'uta'íteca'a.”

Yee mú tiu'utaxájtaca'a a'íime, a'iné mu'uri ramua'areereca'a mej naíjmi'i miyen rá'atzaahuat'e'eca'a ti a'ín í Juan tí'ixaxa'ata'a í Dios jetze me'ecan. A'íj mú jín huá'atzi'ne'eca'a í teite.

33 A'íj mú mi jín miyen tiraata'ixaa me'íjna í Jesús tijín:

—Catu hui ramua'aree.

Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu neajta nee tejámuaatá'ixaate'esin í nej jín ti'itéjvee nej ni niyen rici. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

12

Jíme'en í mej tí'imijhuaca, í mej majta a'ij pua'a huaríj

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Ajta á'iyen a'utéjche í Jesús ti tihua'utá'ixaate'en seij jíme'e í niuucari. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—A'atí ti yee ráahuii í uuva ciye'e. Tejcuáa pu nu'u jín raaré'ana. Aj pu i ti'ití huatétaahuaca'a ti jín raajá'ara'ape'en í uuva. Ajta ti'ití ájtaahuaca'a ájteevi'i, í mej japuan utiúu hua'íxi'ere'en í mej tí'imijhuaca.

Tí'ij jí ayén huaríj, seica pu huatániijte í chuej mej mi tiraanájchite'en cíj caj. Aj pu i á'uraa a'ijna í ja'ati seica chuéjra'a japua.

² Tí'ij nu'u a'ájna teja'uré'ene ja'anáj mej pua'a raju'uraca a'ijna í uuva, seij pu huata'áiteca'a ti i hua'utáhuavii a'achú ti rací'icipua a'ijna í ja'ati.

³ Majta me'ín í mej tí'imijhuaca, a'íj mú yeehui rajví'i a'ijna ti tiu'uta'aíjti'ire. Temua'a mú tiraatéevajxi. Ayee mu'u tiraata'íteca'a. Camu ti'ití raatá'a.

⁴ Ajta a'ín ti á'are'ara'an pú'een í chuej, ajtahua'a pu seij huata'áiteca'a. Majta mú me'ín huateátu'asixi tetej jíme'e. Matí'ij mi temua'a tira'avá'atu'a í mu'úura'an jetze. Majta temua'a a'ij pua'a tira'ajteá'ajxi.

⁵ Ajtahua'a nu'u seij huata'áiteca'a. Majta mú amín temua'a tiu'ujé'ica. A'atzu ayée teumé'eca.

Ajtahua'a seica huata'áiteca'a. Seica mú hu-atéevajxi, majta seica huácuui. Ayeé mú huá'uruu a'íime í mej tí'imijhuaca.

⁶ 'Aúche'e pu yeehui seíj turaaca'a. Yaujra'an nu'u a'íjna í ja'ati. Jeíhua pu huápi'i raxí'eve'eca'a. Ayeé pu tí'imua'atzejca'a ayén tíjín: “Ayej ne'ase yeehui merá'antzaahuate'esin, me'íjna.” Tí'ij jí a'íjn huata'áiteca'a.

⁷ 'Mí ajta, capu ayén te'irájraa. Ayeé mú tí'ihuaú'ixaa a'íime í mej tí'imijhuaca. Miyen tíjín: “A'i pu a'íjn pú'een í ti nain tí'ijci'iti. Che'eré, tiché'e yeehui raajé'ica, tí'ij téjmi ta'áa á'ara'ani.” Ayeé mú tiu'utaxájtaca'a.

⁸ Aj mú mi rajví'i a'íjna í yaujra'an. Matí'ij mi raajé'ica. Aj mú mi ru'irájrie á pua'acíe a'íjna í mej raajé'ica. Yee pu tihua'uruu. Antipua'areca'a icu.

⁹ Aj pu i Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'íjna i niuucarijra'a jetze tíjín:

—¿A'iné tejamuá'amitiejte'e? ¿A'iné tí'itíj ru-uren a'íjna í ja'ati ti á'are'ara'an pu'eene'e í uuva? Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. A'í pu mú a'uvé'emé'e a'ame. Tí'ij jí huá'acuí'ini í mej tí'imijhuacare'e a'ájna. Ajta a'íjn í chuej, a'í pu seica huata-puaíjve'esin. Ayej xaa ne'u té'eme.

¹⁰ ¿Ni secaí ja'anáj ra'ujíjve í yu'uxari jetze se'íjna i niuucari ti ayén a'íjna jín rá'axa? Ayen tíjín:

A'íjna í tetej í mej ayaúuhua'axi
 í mej chí'ij ta'ahuaca,
 ayée pu te'irájraa ti a'íjn pu'éene'e já'araa
 ti i'i esquineero.

¹¹ Ayeé pu ráaruu í tavástara'a,
 í ti jaítze'e í'ixi'epi'in.
 Rí'i pu te'utéevatzi í tatzajta'a.

12 Majta me'ín í teite í mej te'ájta u teyu-jta'a, majta í seica, a'ij pu pua'a huá'uruu a'ij ti tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús ti ayén hua'aj jime'e tiu'utaxájtaca'a a'íjna jime'e í niuucari. Aj mú mi raatatése mej raatéevi'i, mej mi ra'iteáanan. Mí majta, camu miyen ráaruu. Mehuá'atziihne'eca'a í teite. A'íj mú jín raatátuaa. Mat'íj mi a'ucij.

Jíme'en í mej huá'aji'ive'ecaa
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Mat'íj mi seica huata'áiteca'a mej mi tiu'uxáj jamuan a'íjna í Jesús. Fariseo mú pírici, majta seica í mej jetzen ajtéme'ecan a'íjna í Heródes. A'í mú raatatése mej ca'aníjra'a raatá'an t'íj a'ín auté'itzen niuucari jime'e ti tiu'utaxáj, mej mi raatéhua'ita.

14 Mat'íj mi e'iré'ene, miyen tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, a'ij tu mua'aree pej tzáahuati'ira'a jime'e tí'ixaxa'a. Capu á jetze ruxe'eve'e a'ij mej ye'í tí'ixaxa'a í teite. Mú'ee pej caí tite'ajáahuate'e sino ayée pej tí'imua'ata puá'aye'i tzáahuati'ira'a jime'e a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. Tiché'e seij muaata'íhua'u. ¿Ni qui x'íepi'ín tej tiu'unajchitáa a'ij ti ye'í tí'itajijve'e a'íjna ti tí'ita'ajjte'e ti ayén ántehuaa tijín César? ¿Ni qui tetiu'unájchitáa ca'ín tecai? —Yee mú tiraata'íhua'uri'i.

15 Mí ajta, a'íjna í Jesús, a'íi pu ramua'areereca'a mej caí jé'iyecan jín tí'ira'íhua'uraca'a. A'íj pu jín ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—¿A'iné sej si siyen tí'inetese'e sej naateevi'i niuucari jime'e? Seij mi tumin mé seneje'eve'í'ite'e. Niché'e ra'useíj.

16 Matí'ij mi ye'leve'í'ite. Tí'ij ra'usej, tí'ij jí ayén tiu'utaxájtaca'a tijín:

—¿A'ataani néerime'ara'an a'aseijre'e? ¿A'iné ántehuaa í ti á'ayu'usi'i?

Aj mú mi miyen tiu'utaniú tijín:

—A'íjna í ti tí'ita'aijte'e, a'íjna ti ayén ántehuaa tijín César.

17 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Aye xú se'íjna jín huárini. Setá'aj raatá'an se'íjna ti tí'ita'aijte'e tí'tíj ti rac'ícipua. Seajta siyen tiraatá'an í Dios tí'tí ti ajta ayén tí'ijcipua. —Aye pu tihua'utá'ixaa.

Majta me'ín, temua'a mú titeeteújtzaahua me'íjna jime'e a'ij ti ye'í tiu'utaxájtaca'a.

Jíme'en a'íjna xicájra'a mej jetzen huatarún í mi'ichite

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Matí'ij mi seica á e'iré'ene í mej miyen ánte'arua tijín Saduceo. A'ii mú miyen tí'ixaxa'a mej nu'u caí ché'e huatarújsin í mej meri huácuii. Seij mú jín niucari tiraata'íhua'uri'i me'íjna í Jesús.

19 Miyen tijín:

—Maestru, ayé pu tira'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés. Tí pua'a nu'u ja'atí neiche, ti pua'a a'í caí tí'tí'iríjmua'a huámí'ini, ruxe'eve'e nu'u ti ihuáare'ara'an ra'ancuré'evi'iti a'íjna ti ratévi'ítine'e í ti huamí'i. Ajta ayén ruxe'eve'e ti a'ín tiyaúumua'a á'ara'ani a'íjna jetze me'ecan í ti huamí'i.

20 'Aye pu'u nu'u tiuju'uríj. Mua'aráhua'apua mú ará'aseca'a a'íme í mej ru'ihuaamua'a. Tí'ij

jí a'ín ti vásta'a huaténe'icheca'a. Capúu xi títi'iríjmua'a huamí'i a'íjna ti i'ivasta'a.

21 Tí'ij jí a'ín ti ra'ité'ase, a'íi pu ra'ancuré'evi'iti a'íjna ti ratévi'itíné'e a'íjna ti huamí'i. Ajta a'íjna juutzeájra'an ajta pu huamí'i. Capu ajta títi'iríjmua'a já'araa. Ajtahua'a seíj juutzeájra'an ra'ancuré'evi'iti a'íjna í 'íita'a. Ayee pu che'atá na'a huaríj. Ajta pu huamí'i. Capu ajta títi'iríjmua'a já'araa.

22 'Ayee pu che'atá na'a tihua'uruu naíjmi'ica í mej aráhua'apua ará'aseca'a í ru'ihuaamua'a. Capu ja'atí títi'iríjmua'a já'araa. Tí'ijta'i nu'u huamí'i í 'íita'a.

23 ¿A'iquí té'eme matí'ij a'itáciine a'u mej e'evé'enami'i í mej huácuii? Naíjmi'i mú huácuii í mej ratévi'itine'e. ¿A'ataani íra'ara'an pu'éene'e a'ame a'íjna xicájra'a jetze matí'ij huatarún?

24 Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Mú'een xu caí ramua'aree a'ij ti té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze. Seajta caí ramua'aree a'ij ti rici í Dios í rumuári'eri'ire'ara'an jime'e. A'íj xu jín, mú'een sete'uteújxua jeíhua huápi'i.

25 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Matí'ij huatarún í mej huácuii, camu ché'e néjne'iche muá'aju'un. Majta í 'uuca, camu majta víche muá'aju'u. Ayee mu'u éene'e muá'aju'u matíj e'en í xiéjniu'ucari í mej tí'ivaire'e a'ujna ta japua.

26 'A'íjna jetze í xicájra'a mej jetzen a'itajú'un í mej huácuii, ayée nu a'atzu tejá'amua'ixaate'e. ¿Ni secaí ja'anáj ra'ujíjve a'íjna yu'uxari jetze ti ra'uyú'uxaca'a a'íjna í Moisés teecan a'ij ti té'axa í niuucari tí'ij a'ín Moisés tu'upi huaseíj ti vivéj,

ti ajta teátaasime'e? Aí pu jetzen Dios raatajé. Ayen tijín: “Nee nu naúche'e huá'a Dios pú'een í mej á'amuyaaxustemua'a, a'íjna í Abraham, ajta a'íjna í Isaac, ajta a'íjna í Jacobo.”

²⁷ 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Ayee pu tiu'utaxájtaca'a í Dios a'ímej jime'e í mej meri huácuii. Tihuaú'ixaa cumu mej mauj ruuri. Tí pua'a mecaí ché'e rúuricajche'e jemin í Dios, capu huá'a Dios á'ame'enche'e. —Ayee pu Jesús tihua'utá'ixaa.

Jíme'en í niuucari í mej jín te'áijta ti jaítze'e ruxe'eve'e

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Seíj pu ajta a'ará'a í ti té'eyu'uxaca yu'uxari jetze. Hua'unamuajri'i a'ij mej ye'í tí'iruixaate'eca'a. Ra'aranájcheca'a a'ij ti ye'í tiu'uxájtaca'a í Jesús. Aj pu i ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ti'itáani niuucarijra'a jaítze'e ruxe'eve'e í ti raaxájtaca'a a'íjna í Moisés teecan? —Yee pu'u tiu'utaxájtaca'a a'íjna ti té'eyu'uxaca í yu'uxari jetze.

²⁹ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—A'i pu a'ín pú'een í niuucari ti jaítze'e ruxe'eve'e caí méèj seíj í niuucari, ti ayén een: “Xaanamuajri'i mi sej íiyen huachéjme a'íjna chuéjra'a japua yú Israel. A'íjna ti ta'ivástar'a, í Dios, a'í pu seíj na'a pú'een.

³⁰ Ayee pu nu'u tiú'ujxe'eve'e pej rí'i tiraateájtuaani a'atzajta'a í Dios jemi, nain pej jín rí'i tiraateájtuaani, á'axe'evi'ira'a jime'e, pajta á'amua'areere'e jime'e, pajta nain í a'aca'aníjra'a,

pajta í á'axiejniu'uca jime'e." A'ii pu a'íin pú'een í niuucari ti jaítze'e ruxe'eve'e.

³¹ Ajta í niuucari ti ra'ité'ase, ayej che'atá na'a tén een. A'ii pu a'íin píríci ti jime'en raxa yee: “Patá'aj piyen che'atá pena'a rí'i tirájcha'íi í axí'ej tevi patíj aseíj.” Capu méèj niuucari ti ayén jaítze'e tiú'ujxe'eve'e caí a'íjna i niuucari í ti tí'ihua'apua.

³² Aj pu i a'íin í ti té'eyu'uxaca ayén tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru, temua'a pej naa xí'epi'in tiraataxájtaca'a. Ayej xaa ne'u ti'ayajna patíj pauchén tiraataxájtaca'a. Seíj pu'u i Dios. Camu mu'íi.

³³ Ajta pu tí'ivaire'e ti pua'a rí'i petiraateájtuaani í Dios jemi nain jime'e í a'atzajta'a, pajta í á'axe'evi'ira'a jime'e, pajta á'amua'areere'e jime'en.

'Ayen che'atá na'a tí'ivaire'e pej rí'i tirájcha'íi axí'ej tevi patíj aseíj. Jeíhua pu hui tí'ivaire'e í Dios jemi ti pua'a ja'atí te'ará'asten a'íjna jime'e í niuucari ti tí'ihua'apua. Jaítze'e pu tí'ivaire'e í Dios jemi a'íjna caí ti ja'atí te'ará'asten nain jime'e í muai'ivéjri mej tí'itecui'ica na'ari nain jime'e a'u mej huaja'ata'iraca í ye'emuaate.

³⁴ Tí'ij Jesús ráamua'areeri'i a'ij ti ye'í tiu'utaniú a'íjna í ti té'eyu'uxaca, a'ij ti a'íin tiu'utaxájtaca'a ehauritéecan jime'e, aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Pepu'uri tímua'a á'aca'ane ti huataseíjre'en mi a'atzajta'a nain a'ij ti tí'ijxe'eve'e í Dios. —Ayee pu tiraata'ixaa.

Aj pu xaa caí ché'e ja'atí a'ujca'anée já'araa ti ayén tiraa'íhua'u.

¿A'ataani yaujra'an pú'een í Círíistu'u?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Ajtahua'a pu a'a'uteájrupi í Jesús a'ujna teyu-jta'a. Tihua'uhuamuá'ate. Ayen tijín:

—Ayee mú tí'ixaxa'a í mej té'eyu'uxaca ti a'íin í Círíistu'u ti nu'u a'íin pú'een í huácaxa'ara'an a'íjna í David teecan.

³⁶ Mí ajta, a'íin Xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'íi pu ca'aníjra'a raatá'a a'íjna í David teecan ti ayén tiu'utaxáj tijín:

Tavástarara'a pu ayén tiraata'ixaa

a'íjna í nevástarara'a tijín:

“Antiyeíjxi'í í ipuari japua, íiye neri'írínta'a.

Paúche'e antícatii a'ajtá necaí hua'utémuaitin

í mej muájcha'íire'e.”

Ayee pu'u tiu'utaxájtaca'a a'íjna í David teecan.

³⁷ 'A'ijna í mej miyen ratamuá'amua tijín Círíistu'u, a'íi pu a'íin pú'een ti avá'ujya'upuate'eca'a í David teecan ayén tijín: “Nevástarara'a.” Hua'apua pu jín raatámua'atzi David teecan a'íjna í Círíistu'u. A'íj nu jín niyen tejá'amua'ihua'u, ¿a'iquí ti ayén hua'apuaca jín raatamuá'a a'íjna í David teecan? ¿A'iquí huataújmua'a ti a'íin Círíistu'u ti jetzen airáane a'íjna í David teecan, ayée pu ajta tijí'ivastare'ara'an?

Majta me'ín teite í mej ráanamujri'i, jeíhua mú a'uté'uuca'a. Hua'aránajcheca'a jeíhua a'ij ti ye'í tiu'utaxájtaca'a.

Jesús pu huá'a jetze te'ujpuá'ajte a'íime í mej tí'imua'atacare'e í niuucari í mej jín te'ájta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Ajta Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijn:

—Rí'i xu'u a'imej jemi í mej té'eyu'uxaca. Hua'aránajche mej tí'itechejca í síicu'uri jime'e ti tí'i'ijme mej mi huataújsejrata mé jéjre'e. Ajta hua'aránajche mej huá'ajtzaahuati'ire'e í teite jeíhua mej mi me'ín teite hua'utateújte'en a'u ti na'a caaye jetze.

39 'Majta me'íjna í mej té'eyu'uxaca, mat'íj teyujta'a uteáru'ipiche'e, aj mú mi rahuau a'u mej je'ecáara'ase í mej ve'ecán jín títetateí. Na'ari ti pua'a met'iyeste já'ahua'a chí'ita, a'íi mú rahuau a'u ti a'ín a'ujcá'a í ti tihuá'amicua mej mi tiú'ucua'ani meesa japua á vejli'i jemin.

40 'A'í mú hui majta tihuá'ari'iracare'e nain a'achú mej caj tí'ijcha'íi í mej antiujsejttacare'e í ucarijse. Ayee mú me'íjna jín huárini, majta me'uun a'uteáru'ipiche'e u teyujta'a. Majta á'ateeren mej téniuusime'e muá'aju'un í Dios jemi. Ayee mú tiú'ujsejrata mej caí ti'itij jín auté'itzen. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e, jaítze'e mú rajpuaíjtzi muá'aju'u a'ime í mej té'eyu'uxaca caí méej ja'atí. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í Jesús.

T'íj jí á'uraa.

Jíme'en í ti raatámua'i'ivajtaca'a a'íjna í ucarij ti caí a'ij tí'ijviicua'iraca'a

(Lc. 21:1-4)

41 Ajtahua'a, Jesús pu a'uun a'utéveeca'a teyujta'a, a'ájna vejli'i cajun jetze a'u mej tumin tzajta'an aucájhua'anaa muá'aye'i. Jesús pu huá'asejiraca'a í teite mej ru'ucáhua'anaa í tumin í cajun jetze. Majta me'ín chíjteaani mej mu'íicáa, jeíhua mú tumin ucahua'anáa.

42 Matí'ij tumin ucahua'anáa, aj pu'i ucarij e'iré'ene ti rusej'taca'a. Tí'ij jí a'ín hua'apuaca ucáahua'axi í tumin ti c'j arástime.

43 Tí'ij raasej' í Jesús, a'í pu hua'utajé a'ímej í mej jamuan á'ujuhua'ane'e. Ayeé pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. Ayej ti'ayajna. Jaitze'e pu tí'ivaire'e í Dios jemi a'achú ti caj tiu'utá'a amíjna mi ucarij caí nain í mej caj tiu'utá'a í seica mi chíjteaani.

44 Amíme chíjteaani, a'í mu'u u'ucájhua'anáa í tumin ti hua'avé'eturaate. Mí ajta amíjna mi ucarij, ayéé pu caj éene'e ti caí a'ij tí'ijviicua'i, nain pu caj te'ucáahua'axi tíj na'a ti caj tí'ituaave'eca'a.

13

Jesús pu tiu'utaxájtaca'a ti nu'u teyuu huaté'uuni'ihua'a
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Matí'ij mi huiráaci a'ujna teyujta'a. Pu'uri huiramé'eca a'íjna í Jesús, tí'ij jí sej' ti jamuan á'uche'ecane'e ayén tiraata'ixaa tijín:

—Maestru, casi'i. Huasej'. Temua'a pu ti'ivivéjme mi tetej ti ticaíjme íyey jaxu'u jetze. Ajta mi chí'ij, naa pu een.

2 Aj pu i ayén tiu'utaniú a'íjna í Jesús tijín:

—Casi'i, mú'een. Xaasej'. Naíjmi'i ti vivejme'e huavéjme í chí'ij, nain pu huaté'uuni'ihua'a ti aré'evee í chí'ij. Capu ché'e seíre'e a'ame í jaxu'u jetze í tetej ti rujapua ticaíjme.

Jíme'en í mej jín ráamua'aree ti ari tímua'a nain te'entipúa'ari

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Matí'ij mi a'ucíj. A'uun mú a'ará'a a'ájna teyuu ti jé'ejnee jirí jetze ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Aceituunajemi. Tí'ij jí á a'ujyeíjxi a'ájna í Jesús, majta seica, a'ájna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta í Juan, ajta í Andrés. A'ii mú avíitzi jín miyen tirájhuaviiri'i tijín:

⁴—Patá'aj titaatá'ixaate'en ja'anáj ti ayén tí'irini. ¿Ti'itájni a'ij tí'iseijre'en tí'ij a'ájna pí teja'uré'enen ti te'ará'asten nain patíj peri tiu'utaxájtaca'a?

⁵ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Rí'i xu'u mú'een, tí'ij caí ja'atí amuaacuana-muan.

⁶ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Mu'iití mú huataseíjre'esin mej nu'u neniucca jíme'e ti'ixáata muá'aju'un. Miyen tijín: “Nee nu Ciriístu'u pírici.” Jeíhua mú huá'acuanamuan í teite.

⁷ Tí pua'a seri siyen títamujra mej nu'u ne'use'en á já'ahua'a, na'ari mej nu'u meri tímua'a autéhuijsin mej ne'use'en, caxu tí'itziíne'e. Capu amín a'ij. Ayee pu tiú'ujxe'eve'e ti ayén teja'uré'enen. Caxí pu a'ájna teja'uré'enejsin a'ájna xicájra'a jetze ti jetzen te'ará'asti nain jíme'e.

⁸ Ayee pu té'eme. Seica mú teitejra'a, majta seica teitejra'a, a'íí mú naíjmi'i huateújne'usi'ite'esin. Majta í mej seica chuéjra'a japua a'uchéjme, majta mej seij chuéjra'a japua a'uchéjme, a'íí mú naíjmi'i huateújne'usi'ite'esin. Ajta huateújca'atzíjxi'isin í chuej pua'amecié íiyen chaanaca japua. Mu'iití mú majta huatatiéjcu. A'ii pu a'íin pú'een í ta'amujca í mej jín rajpuaíjtzí muá'aju'u.

9 'Sehuaújcha'in mú'een, a'iné mejamuá'anvi'itín huá'a jemi í mej te'áijta. Majta teyujta'a mú amua'atévajxi'isin. Mejamuaatájeevi sej si tiu'uxáj jamuan í tajtuhuan, seajta jamuan í rey. Mejamuaatájeevi me'íjna jime'e í neniúucajtze'e ineetzi. Ayee mú me'íjna jín rini, mú'een xu neetzi jetze me'ecan tihua'utá'ixaate'esin.

10 Amuacá, a'ii pu ruxe'eve'e sej tihua'utá'ixaate'en nainjapua í chuéra'a a'ij ti een jín Dios tihua'utá'uuni'ira. Ayee xu se'íjna jín huarín, aj pu xaa te'entipúa'ari nain.

11 'Tí pua'a seica mejamuá'anvi'itín a'ímej jemi í mej tí'ita'ajjte'e, caxu siyen tí'imua'ajca a'ij sej ye'í tihua'utá'ixaate'esin. Ayee xu'u huárini a'íjna xicáira'a jetze. A'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, a'í pu amuaatá'asin a'ij sej ye'í tiu'utaxáj. A'í pu jín, a'ij ti tejamuaatámitiejte'esin, a'í xu'u hua'utá'ixaate'en. A'ii pu a'ín pú'een ti tí'ixa a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios.

12 'Ayee pu ajta té'eme a'íjna xicáira'a jetze. Seica mú rujúutzimua'a á'avi'itín a'íjme jemi í mej te'áijta mej mi huá'ucui'ini. Ayee mú che'atá mena'a huá'aruuren í ruja'atzimuá. Majta seica ayén che'atá mena'a huá'aruuren í ruyaujmua'a. Majta me'ín yaújmu'a'ame'en, a'í mú hua'uténe'usi'ite'esin í ruvaújsimua'a. A'í mú majta tiu'utá'asin mej seica huá'ucui'ini.

13 Naíjmi'i í teite, mú'ejmi jemi camu já'amuaxe'eve'e muá'aju'u a'íjna jime'e sej ineetzi jetze ajtéme'ecan; a'í mú naími'i amujcha'íre'e muá'aju'u. Ajta a'ín í ja'ati ti ayén te'utáviicua'ira

a'ajta cá huámi'ini, Dios pu ra'ancuré'evi'iti a'ájna ti tejé'ajta.

14 'A'ájna xicájra'a jetze ti'itáj xu seijran ti a'ij pua'a een, ti xána'avi'ire'e, ti tziñni'ire'e. A'uu mú raatéchajta a'u ti cá ayén tiraavíjte'e. (A'í pu yaú'itiée a'ame ti ra'ajíjve'en a'ájna jetze i yu'uxari.)

'Setí'ij raseijran, ayée xu huárini. A'í í mej Judea huachéjme, miché'e me'ín a'ucíjxi'ín ca'anacan a'u ti á'ujírime.

15 Tí pua'a a'ájna xicájra'a jetze, ja'atí án á'ujcatii í ruchi'i japua ta'avé'enami'i, ché'e a'ín ca'anacan acájra'ani. Ajta cá ayén rijca, ti ti'itáj huirá'vecare'en í ruchi'itá.

16 Na'ari ti pua'a seij tejé'emuari'e í ruví'ira'ata'a, ché'e cá a'uré'enine'ica'an í ruche tí'ij rucixu huiráapin.

17 'Cui'i xaa a'íime, í mej rajpuaíjtzi muá'aju'u a'ájna xicájra'a jetze a'íime í 'uuca í mej a'utájucájme, majta a'íime í mej huá'atzi'ite í ruyaujmua'a.

18 Mú'een xu siyen tí'ijhuaviira í Dios tí'ij cá ayén a'ájna teja'uré'enen tí'ij huáseevi'in.

19 'Ayee nu tejá'amua'ixaate'e ti ayén té'eme a'ájna xicájra'a jetze. Jaítze'e mú rajpuaíjtzi muá'aju'u mecaí í mej meri rajpuaíjtzi muá'araa ti yú e'iré'ene. Capu ajta ché'e ayén teja'uré'enejsin seij xicájra'a jetze tíj a'ájna.

20 Ajta ti pua'a a'ín tavástar'a cá a'ín ayén raruuren tí'ij cá ché'e ayén á'ateevi'in ti teu-umé'en a'achú pua'an xica, capu ja'atí ruuri á'ame'enche'e. Mí ajta, huá'a jime'e í teite ti Dios ari hua'antíhuau í jéjcuá imuá, a'í pu ari ayén raru-ure tí'ij cá ché'e ayén á'ateevi'in.

21 'Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e, a'íjna xicájra'a jetze, ayéé pu té'eme. A'atí pu ayén tejámuaatá'ixaate'esin yee: "Casi'i, íiye pu já'ita'a een a'íjna í Ciríistu'u", na'ari seíj ayén yee: "A'acuí, áa pu já'ita'a een." Tí pua'a miyen tejámuaatá'ixaate'en a'íjna xicájra'a jetze, caxu rá'atzaahuat'e.

22 Seica mú yé uvé'enejsin í mej tí'ihua'itaca. Miyen tijín: "Nee nu ne'ín pú'een í Ciríistu'u." Majta seica miyen tijín: "Neti'itéjvee ne'íjna jime'e niuucajtze'en í Dios." A'ii mú hua'utaseíjrate'esin í teite a'ij mej ye'í ti'itíj tiu'uy'íiti mej mi huá'ucuanamuan, ti pua'a huatári'iristare mej huá'ucuanamuan í teite ti Dios ari hua'antíhuau ruseíj.

23 'Aru, xáanamujri'i temua'a naa. Caxu xaa ne'u yá'uhua'anan nej amuacái neri amuá'ixaa nain jime'e í niuucari.

A'í pu ajtahua'a yé ve'ecánejsin a'íjna ti ajta jetzen airáne í teáata'a

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24 'Ajta hui a'íjna xicájra'a jetze, a'ájna mej rapuaíjtzi muá'aju'un, capu ché'e airáxiri í xicaj. Ajta í máxcira'i jime'e, capu ché'e ajta huanéeri'icí a'ame.

25 Majta í mej tátatzavi'i í ta japua, a'íi mú huateújca'atzíjsin. Aj mú mi cávatzíjxi'isín í xu'ura'ave a'ujna í ta japua.

26 Aj xu xaa si neseijran ineetzi, i nej neajta jetzen airáne í teáata'a. Yé nu ve'ecánejsin jaitíri tzajta'a. Naa pu temua'a tiu'unéeri'icíj a'ame. Nain nu jín antínmua'areere na'ame a'íjna xicájra'a jetze.

27 'Matí'ij mi hua'aré'e'itixi'isin í mej nevaire'e mej mi huá'ajseire'en naíjmi'ica í teite ti Dios ari hua'antíhuau í jéjcuá imuá. A'u ti na'a mú hua'uré'eseire'esin íiyen chaanaca japua a'u mej a'ucaíjmeé í teite.

28 'Sej si jaítze'e yaú'itiée xá'ara'ani a'ij nej tejá'amua'ixaate'e, a'ij xu jetze huaruitiejte'en í pi'ista a'íjna í huaréj. Tí'ij antícuá'atíjme'eni ánimua ti antipí'istáre'ejmeé, ajta tí'ij ajtaxámua'itaxi'in, ayée xu éeni'ici'e ramua'aréeren ti ari vejli'i í víita'ari.

29 Ayeé pu che'atá na'a tí'iseijre'en ti ari tí'irici a'ij nej neuchén tejamuá'ixaa. Ayeé xu éeni'ici'e ramua'aréeren ti ari vejli'i a'íjna xicájra'a jetze ti jetzen te'entipua'ari naíjmi'i. Pu'uri xaa ne'u vejli'i tímua'a.

30 'Ayej xaa ne'u ti'ayajna, ayée nu tejá'amua'ixaate'e í mej mauj ruuri í teite mej íiyen seijre'e chaanaca japua, a'í mú caí cui'ini asta caí naíjmi'i ayén tiú'urini.

31 Naíjmi'i pu te'entipua'ari a'íjna i chaanaca japua, ajta í ta japua. Mí ajta, aúche'e te'araúastejsin a'íjna i nej neri tejamuá'ixaa.

32 'Jíme'en a'íjna xicájra'a ti jetzen te'entipua'ari naíjmi'i, capu ja'atí ramua'aree ja'anáj ti ayén té'eme. Capu ajta ja'atí ramua'aree a'atzaj ti pua'a ayén té'eme. A'í í mej tí'ivaire'e u ta japua, camu majta ramua'aree. Neajta inee, i nej í'iyaujra'an í Dios, canu neajta ramua'aree. A'í pu'u ramua'aree í niyá'upua í Dios.

33 'Mú'een, caxu seajta ramua'aree ja'anáj ti a'ájna teja'uré'enejsin. A'íj nu jín niyen

tejá'amua'ixaate'e. Rí'i xu'u huaújruren mú'een. Seuche'e xu atanéjne'ere. Seajta nejchú'eve'e.

³⁴ 'A'atí ti huápuaseaaruve'en á já'ahua'a ímuá. Amuacáí pu ruchí'i hua'íjcate'en í mej tí'imíjhuaca a'ujna chí'ita. A'í pu hua'íjcate'e seij ajta seij mej tiu'umuári'en tí'itíj ti seij huayí'iti. Ajta seij pu tí'ijcate'en a'íjna jime'e tí'tí'icha'íca'a á ta'iténinei.

³⁵ Ayee nu che'atá nena'a tejá'amua'íjcate'e mú'ejmi, setá'aj atanéjne'ere a'iné caxu ramua'aree ja'anáj nej uvé'enejsin, inee yé nej í'ichej. Capu a'ij ámuatámitiejte'esin ja'anáj nej uvé'enejsin, tí pua'a huatechuíxaren, na'ari tí já'ita'a tíca'a nusu matí'ij huajíjhuana í tecuaara'ise, na'ari a'atzaj tapuá'arijme'eca.

³⁶ 'Tí pua'a ca'anacan nu'uvé'enen, caxu taúra'acare'en nej amuáateuni secu'utzúca'a.

³⁷ A'íjna i nej já'amua'ixaate'e, a'ij nu neajta huá'a'ixaate'e naíjmi'ica í seica niyen tíjín: Seuche'e xu atanéjne'eri. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

14

Jíme'en í mej huaújmua'areereca'a mej mi raatéevi'i me'íjna í Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Pu'uri tén a'ájna teja'uré'enejsime'eca matí'ij pua'a tí'iyestehua'a me'íjna jime'e cáne'axí mej huá'acuí'ini, majta mej pan cua'aca tí caí levadura ranaxca. Ayee pu té'aturaaca'a hua'apua xicaj. Majta me'ín í mej tíhua'u'aíjte'e teyujta'a, majta a'íime í mej té'eyu'uxaca, a'íi mú tihuaúrixaa

a'ij mej ye'í avíitzi jín tiraatéevi'i í Jesús mej mi raajé'ica.

² Ayee mú tí'iruixaate'eca'a tijín:

—Ijii catu raatévi'ira. Aj tu ti tiyen rini matí'ij tiú'uyesten í teite. Tí pua'a tiyen huárini íjii, ayée tu hua'utájaaxiejte'esin í teite. Aj mú mi huataníniu'ucacu téjmi jemi. A'ij pu jín tamuári'eriste'e a'ame ti pua'a teraatéevi'i te'a'ájna. —Ayee mú tiu'utaxájtaca'a.

'Fita'a pu aceite án yá'ajtuaa í mu'úutze'en í Jesús (Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Meenti a'íin í Jesús, a'ujna a'utéveeca'a u Betania. A'uu pu a'utéveeca'a a'u ti é'eche a'íjna í ja'ati ti ayén ántehuaa tijín Simón. A'ii pu a'íin pú'een í mej miyen ratamuá'amua tijín Tí tineájxi huá'ire'ara'an jetze í atzaj.

Tí'ij a'íin Jesús huateca'íca meesa jetze, seij pu ave'eré'ene. 'Fita'a pu pú'een a'íjna. A'í pu limeeta huajásime'e rumuájca'a jetze. Huíjpítica'a a'íjna í tí'ití. Tetej limeetajra'a pu pu'eene'e. Ajta aceite pu avé'ejisti, nardu jetze ti me'ecan, tí'ití tu'upi. Naa pu teáarí'e a'íjna í aceite, ajta jeíhua tí'ijnajche.

Aj pu i a'íin í 'íita'a, ra'antítapua a'íjna í limeeta. Tí'ij jí án yá'ajtuaa a'íjna í aceite mu'úutze'en a'íjna í Jesús.

⁴ Aj mú mi seica í mej a'uté'uuca'a a'ujna, a'íi mú huataníniu'ucacuca'a me'íjna jemi í 'íita'a. Ayee mú tí'iruixaate'eca'a tijín:

—¿A'iné een jín huaújhuajcaca'a amíjna í aceite ti í'icáujmejra?

⁵ I'iri'iriistaca'a pu mej ráatuaanijche'en mej mi raamuá'itínche'e a'achú caj hua'íca cientos tumin

na'ari jaítze'e, tí'ij ii tiu'utévaire'enche'e í tumin mej hua'utévaire'en í mej caí a'ij tí'ijviicua'i. —Yee mú tiu'utaxájtaca'a.

Aj mú mi raatájaaxiejvi'iri'i a'íjna í 'íta'a.

⁶ Tí'ij jí Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjn:

—Xaatapuáajta sej níniu'ucacu. ¿A'iné een jín já'íta'a xu'uráninei? A'íjna tí jíme'en ayén náaruu mi 'íta'a, temua'a pu naa xí'epi'in huaríj.

⁷ Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e. A'íime í mej caí a'ij tí'ijviicua'i, a'íi mú mú'ejmi jemi seíre'e muá'aju'u tíj na'a rusén jíme'e. Ja'anáj tí na'a pu'i í'iri'iriista a'ame sej hua'utévaire'en tí pua'a siyen tí'ijxe'eve'e. Mí ajta inee, canu ché'e mú'ejmi jemi seíre'e na'ame.

⁸ 'A'ijna i 'íta'a, ayée pu huaríj a'achú tí caj tiu'utári'iristareca'a í jemin. Nej caí xi huam'íi, a'íi pu amuacáí necámeijri'i ineetzi matíj tí'ijri'ire tí pua'a ja'atí huámi'ini.

⁹ Ayej xaa ne'u ti'ayajna, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'u tí na'a mej ti-hua'utá'ixaaate'en í teite niuucajtze'en í Dios, naíjmi'ici'e íiyen chaanaca japua, a'íi mú majta huataxájta a'ij tí huaríj a'íjna i 'íta'a mej mi jeíhua ra'utámua'aree.

Judás pu raaxájtaca'a a'ij tí ye'í tiraatévi'i a'íjna í Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Ajta seíj ajtáaraa a'u mej a'uté'uuca'a í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Ayeé pu ántehuaa tíjn Judás Iscariotes. A'í pu a'íin pú'een a'íjna tí Jesús jetze ajtémecan. Ayeé pu een jín ajtáaraa tí i avíitzi jín tejá'uxa huá'a jamuan í

mej te'áijta teyujta'a. Raxí'eve'eca'a mej naíjmili raaxí'epi'intare'en a'ij mej ye'í huárini ti i a'ín hua'utátuiire'en í Jesús.

¹¹ Matí'ij me'ín huánamuajri'i, jé'ecan pu rí'i hua'utá'a. Aj mú mi te'ataújratziiri'i mej mi tiraanájchite'en a'íjna í Judás. Tí'ij jí á'uraa. Tí'ij ji raachú'eve ja'anáj ti í'iri'iri tí'ij hua'utátuiire'en a'íjna í Jesús.

Tavástar'a pu tihua'umí a'íime í mej jamuan á'ujuhua'ane'e

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² Tí'ij jí teja'uré'ene a'íjna xicájra'a jetze, í mej jetzen pan cua'aca ti caí cu'usti, ajta a'íjna xicájra'a mej jetzen mehuá'amuai'ivajtacare'e í cáne'axi. A'ii pu a'ín pú'een í ti á'amujca'a í mej tí'iyeste. Majta me'ín í mej jamuan á'ujuhua'ane'en, a'íi mú mi miyen tiraata'íhua'uri'i í í Jesús tíjín:

—¿A'uné jetze mua'aráanajche tej á'uju'un tej ti rí'i tejá'uruuren te'íjna jime'e í pan tej ráacua'ani, tej ti ra'utámua'aree a'ij ti titáacha'íi í Dios, a'íjna xicájra'a jetze ti huá'ucuii í huá'ayaujmua'a í mej amuáaté huanúnu'ihuaca'a?

¹³ Tí'ij jí hua'apuaca huata'íteca'a mej jamuan á'ujuhua'ane'en. Ayen tihúa'a'ixaate'e tíjín:

—Sericu a'ájna chajta'a. Aa xu ja'atí é'eteuni ti xa'ari huátisin, jaj tu'urájmuaa. Aj xu si jamuan á'uju'un.

¹⁴ A'u ti a'ín a'uteáruti, a'ájna xu ráahuauni chil'ira'an jetze í ja'ati. Aj xu si siyen tiraata'ixaate'en ayén tíjín: “Yee pu tí'ixa a'íjna í Maeestru yee: ¿A'uné ne'atá'aca nej tzajta'an

tiú'ucua'ani huá'a jamuan í neteíttestemua'a?" Seajta siyen: "Teta'aj ra'utámua'aree a'íjna xicá'ra'a jetze matí'ij huácui í huá'ayaujmu'a í mej amuáatée huanúnu'ihuaca'a." Ayee xu tiraatá'ixaate'esin.

¹⁵ Tí'ij jí a'íin hui amuaataseíjrate'esin ánimua ti rujapua tive'éjme cuaartu ti ve'ée. Pu'uri rí'i tiú'uruu temua'a naa. A'uu xu si rí'i te'uhuáruuren í tej ráacua'ani í pan. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁶ Matí'ij mi u á'uju'u í mej hua'apua. Ayee pu teja'uré'ene naíjmi'i ti tihua'utá'ixaa í Jesús. Aj mú mi rí'i ráaru í mej ráacua'ani mej mi ra'utámua'aree a'íjna xicá'ra'a jetze ti Dios huá'ucha'ij.

¹⁷ Tí'ij ari huachúmua'ancaa, aj pu i a'uteájrupi u chi'íta í Jesús, majta í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase.

¹⁸ Matí'ij meri tí'icua'acaa meesa japua, aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—Ayee nu xaa ne'u tejá'amua'ixaate'e. Seíj ti a'amua jetze ajtéme'ecan mú'een mi sej tí'icua'a ne jamuan, a'íjna í ja'ati, a'íi pu neetzi jime'e tiu'utátuiire'esin huá'a jemi í mej te'áijta teyujta'a. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

¹⁹ Tí'ij jí utéevatzí í huá'a tzajta'a. Aj mú mi autéjhui mej raata'íhua'u me'íjna í Jesús, seíj ajta seíj. Miyen tíjín:

—¿A'ataani pú'een? ¿Ni qui inee?

Ajtahua'a seíj ayén tíjín:

—¿A'ataani, ca'ín inee?

²⁰ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—A'ii pu a'íin pú'een, í seíj í sej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. A'ii pu pan cua'a a'íjna jetze i tuxa'a ne jamuan.

²¹ Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Aye'e pu teja'uré'enejsin ineetzi jemi nej neajta í teáata'a jetze airáane a'ij ti ye'í té'eyu'usi'í í yu'uxari jetze.

'Mí ajta, a'íjna ti nejíme'en tiu'utátuiire'esin huá'a jemi, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, a'ii pu huáp'i rajpuaíjzi a'ame. Jaítze'e pu raatévaire'enche'e ti caí nú'ihuaache'e. —Aye'e pu tihua'utá'ixaa.

²² Maúche'e mú tí'icua'acaa. Aj pu i Jesús pan tí'ij. Aj pu i rí'i tiu'utá'a í Dios jemi, ajta ra'antítaaraxi, a'í pu hua'uré'e'í'ipí'i. Aye'n tijín:

—Xáacua'a. A'ii pu a'íin pú'een i nehuá'ira'a.

²³ Ajta á'iyen vaasu tijáj. Ajta rí'i tiu'utá'a í Dios jemi, a'í pu ajta hua'uré'ijte. Naíjmi'i mú ra'anti'í í jaj í vaasu jetze.

²⁴ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ijna ti urajmuaa i vaasu tzajta'a, a'ii pu a'íin pú'een i nexuure'e í nej ra'iráxire'esin nej ni hua'utévaire'en mu'iicáca jemi, ajta ti ij Dios ra'antipua'ajte'en í ti jéjcuacan jín te'ataújratziiri'í ruseíj a'ímej jemi ti a'íin tihua'utá'uuni'í.

²⁵ 'Aye'e nu tejá'amua'ixaate'e. Ayej xaa ne'u ti'ayajna. Ijii, canu ché'e ra'anti'isin a'íjna i uuva já'ara'a. Mí ajta, a'íjna xicájra'a jetze tí'ij Dios avéura'ate'e nainjapua í chaanaca, a'ájna xicájra'a jetze nu xaa ra'anti'isin jéjcuacan jime'e í já'ara'ara'an í uuva. —Aye'e pu tihua'utá'ixaa.

Jesús pu raataxájtaca'a ti nu'u a'ñn Pedro ti'ihua'itáa a'ame, ti nu'u caí ramua'ate
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Matí'ij mi seij tiu'utáchuiicaca'a chuiicari í mej jín rí'i tiraatá'an í Dios. Matí'ij mi a'ucíj. Aj mú me'uun a'ará'a Aceituunajemi, jirí ti a'utacá'a.

²⁷ Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Aye pu té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti Dios ayén tiu'utaxájtaca'a tijín: “Nee nu i nej i'i Dios, a'íj nu jé'icatan í ti cáne'axi tiseíj. Majta a'ucíjxi'isin í cáne'axi.” Yee pu'u té'eyu'usi'i. Aye pu tí'ineruuren ineetzi. Seajta mú'een, setiu'utatévi'ira'ata ineetzi jemi. Aj xu si a'ucíjxi'isin cumu í cáne'axi ti caí ja'atí huá'ajye'emua.

²⁸ Mí neajta inee, netí'ij huatarún, áa nu a'umé'e na'ame a'ájna Galilea. Amuacaí nu ne'uun ará'aiixa. Seajta á'iyen mú'een. —Aye pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

²⁹ Aj pu i a'ñn Pedro ayén tiraata'ixaa tijín:

—Capu amín ti pua'a metiu'utatévi'ira'ata mi seica mú'etzi jemi. Canu niyen rini inee.

³⁰ Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Aye nu tí'imua'ixaate'e. Aye pu té'eme íjii tíca'a, ti caí xi huajíjhua'a í tecuaara'i, huaíca pej piyen tiu'itéhua'ita tijín pecáj nemua'ate.

³¹ Mí ajta a'ñn Pedro, ca'anín pu jín ayén tiraata'ixaa tijín:

—Tí pua'a ayén tiú'ujxe'eve'e nej huámí'ini á jamuan, canu cui'i niyen tihua'utá'ixaate'esin yee canu muamua'ate. —Yee pu'u tiu'utaxájtaca'a.

Majta í seica, ayé mú che'atá tí'ixajtaca'a seij ajta seij a'ij ti Pedro tí'ixajtaca'a.

*Jesús pu huatéjniuu a'ujna u Getsemaní
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)*

³² Matí'ij mi a'ucíj. Aa mú a'ará'a huastari tza-jta'a, cìyej ti e'eré'eevee ti ayén téja'arájtehuuaa tijín Getsemaní. Aj pu i Jesús ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Xa'ujrá'asi mú'een iyeecuí, meenti nee, ner-aatéhuauusin í Dios jemi.

³³ Tí'ij i á aúurupi. Alímej pu a'uví'ití a'íjna í Pedro, ajta í Jacobo, ajta a'íjna í Juan. Tí'ij jí a'ij pua'a ru'uhuatá'a í tzajta'an. Jé'ecan pu uhu-ateújxiemiste í ru tzajta'a.

³⁴ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—A'ij pu pua'a ne'ase, huápi'i. Xiee nej cuj mi'ini. Yee xu huateáturan mú'een íye. Seuche'e atanéjne'eri. —Ayee pu'u tihua'utá'ixaa.

³⁵ Tí'ij jí a'irájraa a'atzu 'á'ayee. Aj pu i aicaújtutzi á chuaata'a. Rájhuaviiri'i í Dios ti pua'a nu'u í'iri'iristan ti caí ayén teja'uré'enen a'íjna xicájra'a ti nu'u jetzen tirajpuaítzi á'ara'ani.

³⁶ Ayee pu a'ín tirájhuaviiri'i tijín:

—Dios, í pej niyá'upua pú'een. Najmi'i pu í'iri'iri mú'eetzi jemi. Tí pua'a peti'itá'acare'en ti caí náaci'ti a'íjna ti a'ij pua'a een nej jín rajpuaítzi na'ame. Aru ti pua'a í'iri'iristan, ché'e caí ayén teja'uré'enineica'an netíj tí'ijxe'eve'e inee, sino patíj mú'ee tí'ijxe'eve'e. —Yee pu'u.

³⁷ Aj pu ijtá'i u ya'uvé'eme. Aa pu a'ará'a a'u mej a'uté'uuca'a í mej jamuan á'ujujhua'ane'e. Mu'uri í'icu'utzuca'a. Aj pu i hua'ujíste a'íime. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa í Pedro tijín:

—Simón, ¿ni pecáj té'eviicua'i pej atáneere a'atzu caj sei hora?

38 Seuche'e atanéjne'eri. Seajta raatéjhuauni í Dios jemi ti ij caí tejamuáaci'iti ti'ití í sej jín auteáturan í Dios jemi. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e. Rí'í xu títe'uhuateújca'anen í ru tzajta'a. Mí ajta caí, capu á'amuaca'anisti'i sej atanéjne'eri. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

39 Ajtahua'a pu á'ume. Ayee pu che'atá na'a tirájhuaaviiri'i í Dios ti caí rajpuaíjtzi á'ara'ani.

40 Tí'ij jí u a'uvé'emej. Ajtahua'a pu huá'uteu mecu'utzúca'a a'iné cutzi pu hua'amua'itíjcíca'a jeíhua. Aj pu i Jesús hua'utajé. Capu a'ij huá'amitiejte'eca'a a'ij mej ye'í tiraata'ixaate'en.

41 Huaícaca tzajta'a, ajtahua'a pu á'ume. Ajtahua'a pí a'uré'eve ti pua'a meri'ijtáhua'a í'icu'utzu.

Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tíjín:

—¿Ni seuj í'icu'utzu? ¿Ni seújse'upe'e? Pu'uri aúche'e. Pu'uri a'ájna teja'uré'ene mej meri nejíme'en tiu'utátuiire'esin, i nej neajta í teáata'a jetze airáane, a'ímej jemi í mej a'ij pua'a tí'iteteite.

42 Xá'ajhuiixi'i. Che'eré ticu. Pu'uri e'evé'eme a'íjna ti tiu'utátuiire'esin ineetzi jíme'en a'ímej jemi í mej te'áijta.

*Mat'íj raatéevi'i í Jesús, majta ya'ujáj
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

43 Aúche'e pu ti'ixáataca'a a'íjna í Jesús, tí'ij seíj e'iré'ene ti a'ímej jetze ajtéme'ecan í mej tamuáamuata'a japuan hua'apua ará'ase. Judás pu ántehuaa. Jeíhua mú teite e'evé'eju'uca'a jamuan a'íjna í Judás. Huá'aniuucajtze'e mú jín huajú'ucaa me'íjna í mej te'áijta teyujta'a, majta me'íjna í mej té'eyu'uxaca, majta me'íjna í vaujsi.

44 A'íjna í Judás, ti hua'utátuiire'esin í Jesús, a'í pu te'ataújratiiri'i a'íjna jime'e ti ayén huárini mej mi ráamua'aree ja'atí ti píríci a'íjna í Jesús. Ayen tijín:

—A'íjna í nej ru'itépi'itze'e, ajta í nej raatateújte'esin, a'í pu a'ín píríci. Setá'aj raatévi'i, seajta ra'anján, amujá'íci'ihuacan temua'a naa. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Judás.

45 Jíme'en pu'u a'ará'a, aj pu i ajteáxiireca'a a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Jesús. Tí'ij jí ayén tiraata'ixaa tijín:

—Maeestru.

A'í pu ayén huataújsejrataca'a tíj í ti rajaahua a'íjna í Jesús. Ayen tijín:

—Maeestru.

Ajta ru'itépi'itze'e.

46 Majta me'ín í teite, a'í mú raatévi'i.

47 Sej pu ajta a'ájna huatéveeca'a. A'í pu ruchun huíjcupi. Aj pu i ra'ajtaveíjcheca'a í naxaira'an jetze í ti ravaíre'e a'íjna ti tihua'u'aíjte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a. A'í pu tiraapualj.

48 Tí'ij jí Jesús ayén tihua'uta'íhua'uri'i a'ímej í teite tijín:

—¿A'iné een jín yé sevé'uju'u? ¿A'iné sej si yé c'ijey tí'ivé'íisin, seajta tepúusti'i chuumira'a? ¿Ni qui nahua'ari nej pú'een sej si siyen tinaateví'ira?

49 Nain tújca'ari tzajta'a nu tejá'amua'atehua'a ná'aye'i a'ujna teyujta'a. Caxu ja'anáj naatevi'i a'ujna, a'iné ayée xu neruuren ti ij araurasten a'ij ti ye'í té'eyu'usí'i í yu'uxari jetze. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

50 Majta me'ín í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, a'íí mú huataúruu. Aa mú yaúurie naími'i.

Jíme'en í temuaij ti huataúruu

51 Ajta seíj pu raavárajme'e kujta'an í Jesús. Temuaij pu pú'een ti saavana jín a'iré'echejca'a ti jetzen a'iré'eca'ití cú'ucutzu. Seica í teite mú raatéevi'i a'íjna í temuaij.

52 Ajta a'ín, a'íí pu a'iréujchui. A yaúuhua'axi a'íjna í rucixu. Aj pu i mú a'ij huárupi. A'utiéchejraa mua'aví'i.

Meya'uví'ití í Jesús huá'a jemi í hua'ajueesi.

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Matí'ij mi ya'uví'ití a'íjna í Jesús a'íjna jemi í ti tíhua'u'aíjte'e naíjmi'ica í mej tí'imijhuaca u teyujta'a. Naíjmi'i mú tiújseij, í mej tí'imijhuaca u teyujta'a, majta í mej té'eyu'uxaca, majta í huá'avaujsimua'a.

54 Ajta a'ín í Pedro, á pu aumé'ecaa a'atzu imuá huá'acujta'an a'íime í mej ya'uví'ití í Jesús. Aa pu a'ará'a a'u ti é'eche a'íjna ti tíhua'u'aíjte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a. A'uu pu a'uteájrupi já'ita'a ti e'eráyaujta'a. Aj pu i a'ujyeíjxi huá'a jamuan í xantaaru'u. A pu a'utacái já'araa. A'ujpíste'e pu já'araa í taij jíme'e.

55 Majta me'ín í mej tíhua'u'aíjte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a, majta hua'ajueesi, a'íí mú tí'ihua'uca'a mej mi ráateuni tí'itíj í mej jín jetzen te'ujpuá'ajte'en, tí'itíj í mej jín raajé'ica a'íjna í Jesús. Camu tí'itíj huáteu.

56 A'ii mu'u huáteu: Mej jeíhua raahuá'itaca'a í teite. Mí ajta, camu ramua'areereca'a í seica, majta í seica, ti'itíj í mej xajtaca'a.

57 Seica mú huatéhuiixi. Hua'itzi mú jín tiu'utaxájtaca'a a'íjna jetze í Jesús. Miyen tijín:

58 —Ayee tu tiráanamujri'i ti ayén ti'ixa ti jíme'en yee: “Nee nu raaté'uuna a'íjna i teyuu teteca mej rá'ajtaahuaca'a. Huaica xicaj tzajta'a nu seij ájtaahua teyuu mej nu'u caí rá'ajtaahua í teteca.” Ayee pu yeehui tiu'utaxájtaca'a amíjna mi Jesús. —Ayee mú tí'ixajtaca'a me'íjna.

59 Mí ajta me'ín, camu ramua'areereca'a í seica, majta í seica, ti'itíj í mej xajtaca'a.

60 Aj pu i seij ájchee huá'a tzajta'a. A'ii pu a'ín pú'een í ti tíhua'u'aíjte'e najmí'ica í mej tí'imíjhuaca teyujta'a. Aj pu i a'ín ayén tiraata'íhua'uri'i a'íjna í Jesús tijín:

—¿Ni pecáj huatániuusin a'íjna jíme'e í mej mú'eetzi jetze tí'ijpua'ajte'e? ¿Tí'itájni jín pa'uteájturaa í Dios jemi mej mi miyen tí'imuahua'ita?

61 Ajta a'ín Jesús, capu ti'ití huataxájtaca'a. Á'atee a'atzu ti ayén caí te'evé'eniuuca'a. Aj pu ijta a'ín ti tíhua'u'aíjte'e í mej tí'imíjhuaca teyujta'a, ajtahua'a pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni mú'ee pe'ín pú'een í Ciríistu'u, í ti yau-jra'an pú'een í tej rí'i tiraatá'an iteen? —Yee pu tiraata'íhua'uri'i.

62 Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nee nu ne'ín pú'een. Ajta xu neseij i nej neajta teáata'a jetze airáne. An nu e'ecacáí na'ame rí'irínta'a í ti nain jín antiújmua'aree. Seajta,

mú'een xu neseijran netí'ij a'icaamé'en jaitiri tza-jta'a. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a.

⁶³ Tí'ij jí a'ín ti tíhua'u'aíjte'e í mej tí'imijhuaca teyujta'a, a'í pu ra'antisiújtza'an í rusiicu'u mej mi ráamua'aree tijín a'í pu huataniú'ucaca'a. Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Me'ecui xaa ne'u. ¿Ni caí ne'u icu? Capu ché'e ruxe'eve'e ti ja'ati jíme'en te'anxájta.

⁶⁴ Mú'een xu seri ráanamujri'i ti a'ij pua'a tiu'uxájtaca'a í Dios jemi. ¿A'iné tejamuá'amitiejte'e mú'ejmi? ¿Tí'itájni ayén tiraavíjte'e? —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

Aj mú mi naíjmi'i tiu'utá'a ti huámi'ini a'íjna í Jesús.

⁶⁵ Matí'ij mi seica autéjhuii mej ra'atétzjmua'axi'ín, majta ra'utanán. Majta ru'itéva'ara'a rumuájca'an jíme'e. Miyen tijín:

—Huataxáj, ¿a'atani mul'itéjvee? —Yee mú tiraata'ixaa.

Majta me'ín í xantaaru'u, a'í mú majta ru'itéevajxi.

Pedro pu tiu'utéhua'itaca'a ti nu'u caí raamuá'a í Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ajta a'ín Pedro, a'í pu u a'utéveeca'a a'ujna já'ita'a ti e'eráyaujta'a u chí'ita. Aj pu i seij a'uteájrupi ti ravaíre'e í ti tíhua'u'aíjte'e mej tí'imijhuaca u teyujta'a. 'íita'a pu pírici a'íjna.

⁶⁷ A'í pu a'uteájrupi a'u ti anú'ujcatii a'íjna í Pedro a'u ti á'ujpiste'eca'a í taij jetze. Tí'ij a'ín raaseíj, áa pu'u a'utéechaxi rajseíira'ajraa. Aj pu i ayén tiraata'ixaa tijín:

—Peajtá pej mú'ee á'uche'ecane'e jamuan Jesús ti Nazarét é'eme'ecan. —Ayee pu tiu'utaxájtaca'a a'íjna í 'íita'a.

⁶⁸ Aj pu i seicié tiraataxájtaca'a a'íjna í Pedro tijín:

—Canu ramua'ate. Canu neajta ramua'aree a'ij pej ye'í tí'ine'ixaate'e mú'ee.

Aj pu i a'íin huirájraa. Aa pu a'itéechaxi á ti e'iténine'i. Aj pu i tecuaara'i huajíjhuaca'a.

⁶⁹ T'íj i ajtahua'a a'íin 'íita'a raasej. Aj pu i ayén tihuá'itixaa a'ímej í mej e'eré'ete'ecaa a'ujna. Ayen tijín:

—Amíjna mi ja'ati, a'ii pu sej pú'een ti huá'a jetze ajtémecan í mej jamuan á'ujujhua'ane'e.

⁷⁰ Ajtahua'a seicié tiraata'ixaa a'íjna í Pedro. A'atzu á'ateevi'ica mat'íj e'eré'ete'ecaa, majtáhua'a miyen tiraata'ixaa tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna, mú'ee pe a'íin pú'een í Galilea pej é'eme'ecan. Ayee pej tí'ixaxa'a mat'j a'íime í mej a'uun a'uhuachéjme. —Yee mú tiraata'ixaa.

⁷¹ Aj pu i Pedro a'utéjche ti niuucajtze'en í Dios ayén tihuá'a'ixaate'en tijín capu ramua'ate. Ajta, ti pua'a nu'u caí ayén ti'ayájnaca'a, ché'e nu'u Dios raatá'an í puaíjtzi. Ayee pu tihua'utá'ixaa tijín:

—Canu a'atzu ramua'ate a'íjna í ja'ati sej raxa. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

⁷² Jíme'en pu'u ayén tiu'utaxájtaca'a, aj pu i hua'apuaca jetze huajíjhuaca'a í tecuaara'i. T'íj jí Pedro ra'utámua'areeri'i a'ij ti tiraata'ixaa a'íjna í Jesús tijín: “T'í caí xi hua'apuaca jetze huajíjhua í tecuaara'i, mú'ee pe huaícacajetze piyen tiraataxáj yee pecáj nemua'ate.” Ayee pu tiraatá'ixaate'eca'a

a'íjna. Aj pu i a'ij pua'a raatá'a, tiujyeínejraa huápi'i a'íjna í Pedro.

15

Meraatátui me'íjna í Jesús í Pilato jemi
(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Yee ruijmua'ate'e yee, tí'ij huatapuá'are, naíjmi'i mú tiújsej í mej tíhua'u'aíjte'e u teyujta'a, majta huá'avaujsimua'a, majta í mej té'eyu'uxaca, majta í seica í mej majta i'ijuéesi. Naíjmi'i mú tí'iruixaate'eca'a a'ij mej ye'í huárini. Aj mú mi ra'amuaáajlicie me'íjna í Jesús. Meye'ujáj. Mat'í'ij mi raatátui a'íjna í ja'ati ti ayén ántehuaa tijín Pilato.

² Aj pu i Pilato ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni mú'ee pe'ín pú'een í hua'atajtuhuan í mej Israél jetze ajtéme'ecan?

Aj pu i Jesús ayén tiraata'ixaa tijín:

—Nee nu ne'ín pú'een a'ij pej ye'í ti'ixa mú'ee.
—Yee pu'u tiraata'ixaa a'íjna í Jesús.

³ Majta me'ín í mej tíhua'u'aíjte'e u teyujta'a, jeíhua mú tiraaxájtzi'iri'i.

⁴ Ajta a'ín Pilato, ajtahua'a pu ayén tiraata'íhua'uri'i tijín:

—¿Ni pecáj naatá'ixaate'e pe'íjna jime'e? Pepu'uri huá'unamuajri'i mej jeíhua ti'imuaxájtzi'i. —Ayee pu tiraata'ixaa a'íjna í Pilato.

⁵ Mí ajta a'ín Jesús, capu ti'itíj xajtaca'a. A'íj pu jín, caí a'ij rá'amitiejte'eca'a a'íjna í Pilato.

Pilato raatá'a a'íjna í Jesús ti huámi'ini
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

6 Ayee pu tí'ijri'irejca'a a'íjna í Pilato mat'íj me'ín tí'iyestehua'a. Tí pua'a meraatáhuavii í teite ti a'ín raatátuaani sej ti aiteánami'i, ja'atí ti na'a í mej raatáhuavii, aj pu i raateátuaasin.

7 A'ájna já'ahua'a seica mú aiteánami'ihuaca'a í mej né'use'eca'a í u'uviernu jemi. A'ii mú huá'ucuii í teite. Ajta sej a'ujna aiteánami'ihuaca'a ti ayén ántehuaa tijín Barrabás.

8 Aj mú mi e'iré'ene í teite í Pilato jemi. A'í mú autéjhuii mej raatáhuavii ti a'ín ayén huárini a'ímej jemi a'ij ti ye'í tí'ijri'ire.

9 Aj pu i ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné setí'ijxe'eve'e mú'een? ¿Ni qui neraatátuaani ne'íjna ti á'amuatajtuhuan pú'een, mú'een mi sej Israél jetze ajtéme'ecan?

10 Ayee pu tihua'uta'íhua'uri'i a'iné a'í pu ráamua'areeri'i mej rá'achueere'ecaa í Jesús a'íme í mej tihua'u'aíjte'e u teyujta'a. A'íj mú jín raatátui me'íjna í Pilato.

11 Mí majta me'ín í mej tihua'u'aíjte'e u teyujta'a, a'í mú raatá'a í ca'aníjra'a jeíhua í teite mej mi raatáhuavii a'íjna í Pilato ti a'ín huatátuaani a'íjna í Barrabás jetzen me'ecan í Jesús.

12 Ajtahua'a ayén tihua'uta'íhua'uri'i tijín:

—¿A'iné náarini nemájna jemi, mi ti á'amuatajtuhuan pú'een, mi sej Israél jetze ajtéme'ecan?

13 Aj mú mi ca'anín jín huajíjhuaca'a. Miyen tijín:

—Patá'aj rá'utatan cúruu jetze.

14 Aj pu i Pilato ayén tijín:

—¿A'iné een jime'e? ¿Ti'itájni a'ij pua'a huáruu?

Matí'ij ráanamujri'i, jaítze'e mú ca'anín jín huajíjhuaca'a. Miyen tijín:

—Aútataichi cúruu jetze. —Yee mu'u titeejíjhuaca'a.

¹⁵ Ajta a'ín Pilato, a'í pu raxí'eve'eca'a ti rí'i tihua'utá'an í teite. A'íj pu jín raatátuaa a'íjna í Barrabás. Ajta raata'aíjtaca'a mej ra'iré'avajxi'in a'íjna í Jesús. Aj pu ijtá'i hua'utátuii mej mi rá'utatan í cúruu jetze.

¹⁶ Matí'ij mi me'ín xantaaru'u ya'ujáj a'ájna ti te'áijta ti é'eche. A'uu mú ya'uteárujte já'ita'a ti u e'eráyaujta'a. Aj mú mi naíjmi'ica tisej í seica, xantaaru'u.

¹⁷ Síicu'uri mú ru'ucáachejte ti pá'uvi'in jín, raxú'umuavi'ime'ecaa. Majta curuun raateátaave ti tzicare'e jime'e cistíjhuaca'a. A'íj mú ra'avé'erujti'iri'i.

¹⁸ Matí'ij mi autéjhuii mej raatejíivajra, yee cumu rí'i mú tiraatá'a. Miyen tijín:

—Ayajna ne'u. Temua'a pu í'ixi'epi'in. Ché'e a'ateevi'i ti ruuri amíjna ti hua'atajtuhuan pú'een í mej Israel jetze ajtéme'ecan. —Ayeé mú tirá'uxieehuari'iri'i.

¹⁹ Majta ra'avé'evajxi án mu'úutze'en itzj jime'e. Majta ra'atétzizmua'axi. Majta mú títunutaxi. Ayeé cumu rí'i mú tiratá'acare'e.

²⁰ Matí'ij rá'uxieehuari'ira'a, aj mú mi rú'ijchuiiri'i a'íjna í síicu'uri ti pá'uvi'in jín, raxú'umuavi'ime'ecaa. Matí'ijta mi ru'ucáachejte í síicu'ure'ara'an. Aj mú mi ya'ujáj mej mi rá'utatan í cúruu jetze.

*Matí'ij rá'utatai í Jesús í cúruu jetze
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

21 A'ájna, seij pu hua'antinájcheca'a a'ujna a'u mej ye'evé'ejajsime'e a'íjna í Jesús. Ayee pu ántehuaa a'íjna í ja'atí tijín Simón. A'uu pu é'eme'ecan ti ayén téja'arájtehuaa tijín Cirene. A'ii pu ya'upuáara'an a'íjna í Alejandro, ajtahua'a seij í Rufo. A'uu pu e'erájraa a'ájna já'ahua'a a'u ti caí ja'atí á'a é'eche. Tí'íj a'íjn Simón hua'antinájcheca'a, a'íj mú huata'áij ti a'íjn rá'anchueni cúrujra'an í Jesús.

22 A'uu mú ya'ujáj a'íjna í Jesús, a'ájna já'ahua'a, jirí jetze ti ayén téja'arájtehuaa hua'aniuuca jime'e tijín Gólgota. Gólgota, ayée pu huataújmu'a tijín Mí'ichí na'a jemi.

23 Matí'ij mi raatanéste ti'ití nahuáj, cuaane'e ti ranaxca. Ayee mú ratamuá'amua a'íjna í cuaane'e tijín mirra. Ajta a'íjn Jesús, capu ra'anti'í a'íjna í nahuáj.

24 Matí'ij mi rú'ijchuiiri'i í sícu'ure'ara'an. Ma-jta tiraacá'ari'iri'i í tí'icixure'ara'an. Matí'ijta mi rá'utatai í cúruu jetze. Aj mú mi ti'ihuaújmu'a'ití tetej jime'e mej mi ráamua'aree ja'atí ti rací'iti í cixure'ara'an í Jesús seij ajta seij. Ayee mú titeeré'ujpijite a'íjna í tí'icixure'ara'an.

25 Pu'uri já'ita'a ujme'eca í xica matí'ij rá'utatai í cúruu jetze.

26 Majta ti'ití taabla aúutatai cúruu japua. Ayee pu té'eyu'usi'ihuaca'a a'íjna jetze í taabla í mej ti'itíj jín jetzen te'ujpuá'ajte tijín: “Hua'atajtuhuan í mej Israél jetze ajtéme'ecan.”

27 Majta jamuan í Jesús, mehuá'utátaixi cúruu jetze hua'apuaca í nahua'ari mej pú'een. Seij

mú a'utéjche í cúruu ri'írínta'a pújme'en, majta sei
á'utata'a pújme'en.

²⁸ Ayee pu'u éene'ecan jín araúrate a'íjna í niuu-
cari ti té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze. Ayen tijín: “Yee
mú yá'umua'arejca'a tíj a'ij pua'a tí'itevijca'a.”

²⁹ Majta me'ín í mej á a'atánineica'a,
mat'íj raaseíj, a'íí mú aicámu'uvajra mej caí
rá'acu'uvejca'a. Ayee mú a'ij pua'a tí'ixajtaca'a
tijín:

—¿Ni caí icu, mú'ee pe a'ín pú'een í pej nu'u
raaté'uuna í teyuu, pajta nu'u huaíca xíca jetze
rá'ajtaahua?

³⁰ Ijii mú'ee aseíj á japua huániuuchi pej pi caí
huámi'ini. Acájra'a yeehui amíjna jetze mi cúruu.
—Ayee mú tirá'axieehuasti'iraca'a.

³¹ A'í majta í mej tíhua'u'aíjte'e u teyujta'a,
majta í mej té'eyu'uxaca, a'íí mú naijmi'i
rá'axieehuasti'iraca'a. Miyen tí'iruixaate'eca'a
rujímua'a tijín:

—Amí pu ari huá'a japua huaniú í seica. Mí ajta,
capu raayí'iti ti ruseíj rujapua huániuuni.

³² Amíjna ti nu'u i'i Círíistu'u ti nu'u tataj-
tuhuan i tej Israel jetze ajtéme'ecan, ché'e amín
acájra'ani amíjna jetze mi cúruu tej ti raaseíj, tetá'aj
té'antzaahuate'en. —Ayee mú tí'iruixaate'eca'a.

Majta me'ín í mej jamuan huá'utatai í cúruu
jetze, a'íí mú majta rá'uxieehuasti'iraca'a.

Jíme'en t'íj Jesús huamí'i

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tí'ij a'ájna teja'uré'ene a'atzaj tacuarixpua, aj
pu i huateática'areca'a nainjapua í chuej a'uun ti

huatacá'a u Israél. Ajta á'atee ti ayén huatíca'a já'ita'a tacuarixpua.

³⁴ Jíme'en pu'u teja'ur'é'ene a'ájna já'ita'a tacuarixpua, aj pu i Jesús ca'anín jín huajíjhuaca'a runiúucajtze'en. Ayen tijín:

—¿Eloi, eloi, lama sabactani? —Ayee pu tiu'ujíjhuaca'a.

A'ájna i niuucari, ayée pu huataújmu'a'a tijín: “Niya'upua, ¿a'iné een jín peneja'uhuá'axi mú'ee, pej ní'ya'upua?” Ayee pu huataújmu'a'a a'ájna i niuucari.

³⁵ Seica í mej me'uun a'uté'uuca'a meráanamujri'i. Mat'íj mi miyen tiu'utaxájtaca'a tijín:

—Xaanamujri'i, a'íj pu huatajé a'ájna í Elías ti ajmí'i ti'itéveeca'a í Dios jemi.

³⁶ Aj pu i seij e'iré'ene rutiéchijmé'en. Ti'itíj pu autí ti u'urájtati. A'íj pu huateáru'une nahuáj jime'e ti antzíjvi'i. T'íj jí ra'antij'í'ici'e ciyej jetze. Aj pu i a'ín rá'ajchui t'íj Jesús ra'antiyé'en a'ájna jetze í ti'ití. T'íj ayén huaríj, aj pu'i ayén tihua'utá'ixaa a'ájna í ja'ati tijín:

—Xaachú'eve'e. Tí pua'a yatanéjsin a'ájna í Elías ti ij ra'acájtuaani. —Ayee pu tihua'utá'ixaa.

³⁷ Aj pu i Jesús ca'anín jín huajíjhuaca'a. T'íj jí huamí'i.

³⁸ A'ájna teyujta'a, ti'ití pu huatáviviijme'eca cáxuri ti itzíjhua. Jíme'en pu'u huamí'i í Jesús, aj pu i já'ita'a acásiujtza'an a'ájna í cáxuri.

³⁹ Ajta a'ín í hua'acapítan í xantaaru'u í mej anxíte ará'ase, áa pu a'utéveeca'a a'ájna vejli'i ta'avé'enee a'ájna í Jesús. A'í pu ráanamujri'i a'íj ti ye'í tiu'ujíjhuaca'a í Jesús. Ajta raaseíj a'íj ti

ye'í tiu'umí'i. Aj pu i ayén tiu'utaxájtaca'a a'íjna í capitán tijín:

—Ayej xaa ne'u ti'ayajna. A'ii pu a'íin pú'eene'en í yaujra'an í Dios.

⁴⁰ Majta seica, á mu'u imuá a'uté'uu mejeíiraca'a a'íime mej 'uuca. Seij pu ayén ántehuaaca'a tijín María, ti Magdala é'eme'ecan. Ajta, seij ti ajta ayén ántehuaaca'a tijín María. Hua'anaana a'íjna í Jacobo ti cílieen, ajta a'íjna í José. Ajtahua'a seij 'íta'a huá'a jamuan pu a'utéveeca'a ti ayén ántehuaaca'a tijín Salomé.

⁴¹ A'ii mú á'ujjhua'ane'eca'a í Jesús jamuan. Majta raatévaire'eca'a tí'ij a'íin a'utéveeca'a a'ujna já'ahua'a Galilea. Mé mu'ití mú majta a'uté'uuca'a í mej jamuan a'ujnéj a'ánna Jerusalén.

Mara'avá'ana me'íjna í Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Tí'ij huateáchumua'areca'a, pu'uri teja'uré'ene a'íjna xicájra'a jetze matí'ij rí'i huaújruuren. Yee ruijmua'a yee pu teja'uré'enejsin a'íjna xicájra'a mej jetzen ruse'upi.

⁴³ Aj pu i ja'atí a'uré'ene jemin a'íjna í Pilato. Ayee pu ántehuaaca'a a'íjna í ja'atí tijín José. A'uu pu já'ahua'a é'eme'ecantaca'a ti ayén téja'arájtehuaa tijín Arimatea. A'í pu ajta huá'a jetze ajtémecan a'íime í mej i'ijjuési. Jé'ecan pu ve'ecán jín ti'itéveeca'a a'íjna í José. A'í pu ajta rachú'eve'eca'a a'íjna xicájra'a jetze tí'ij Dios autéjcheni ti tiu'uta'aíjta nainjapua íiyen chaanaca japua. A'í pu uhuateújca'ane í ru tzajta'a. A'uu pu a a'uteájrupi a'u ti a'utéveeca'a a'íjna í Pilato. Aj pu

i rájhuaviiri'i ti a'ñin raatá'an ti ra'acájtini í Jesús, ti ari m'í'ichi.

⁴⁴ Ajta a'ñin í Pilato, jé'ecan pu a'ij te'utaseíj ti Jesús ari huam'í'i. Aj pu i raatajé í hua'acapítan í mej rá'utatai í cúruu jetze. Raata'íhua'uri'i ti pua'a ayén ti'ayájnaca'a ti ari huam'í'i.

⁴⁵ Aj pu'i a'ñin hua'acapítan ayén tiraata'ixaa ti ayén ti'ayájnaca'a. T'í'ij jí Pilato raatá'a a'íjna í José ti a'ñin ra'acájtini.

⁴⁶ T'í'ij jí á'uraa a'íjna í José ti c'íxuri á'unanan ti r'í'en, ti naa tí'licuaina. Aj pu i ra'acájchuii a'íjna í m'í'ichi. T'í'ij jí ra'iré'e'íjcataca'a a'íjna jime'e í c'íxuri. Ajta á'iyen a'uun ya'utéete a'ujna a'u mej ru'uré'ijche u téte'e í tetej tzajta'a. Ayee pu huar'íj, t'í'ij jí tetej aitéjmuuaa ti sic'írara'a.

⁴⁷ Majta me'ín í 'uuca, í María ti Magdala é'eme'ecan, ajta a'íjna María ti i'lnáànajra'an a'íjna í José, a'íi mú raaseíj a'u ti ye'etéete.

16

Jesús pu huatarúj huá'a tzajta'a í m'í'ichite

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ T'í'ij mú á'ume a'íjna xicájra'a mé jetzen ruse'upi, a'íime í 'uuca, a'íjna í María ti Magdala é'eme'ecan, ajta a'ñin María ti i'lnáànajra'an a'íjna í Jacobo, ajta a'ñin Salomé, a'íi mú ti'it'íj huánanai ti naa teáar'í'e, tu'upi a'ará'a. Mat'í'ij me'ín huánanai, aj mú mi á'uju'un mej mi ra'acáameijra a'íjna í m'í'ichi.

² Yee ruijmua'ate'e yee, t'í'ij auchén e'iré'eneesime'eca í xica, a'úu mú a'ará'a a'u ti e'evé'enami'ihuaca'a. A'ij pu jetze p'tí'irici i xica ta'amuájca í itieeri.

3 Ayee mú tiú'urihua'uraca'a tijín:

—¿A'ataqui seíjta'a ya'anxíra í tetej ti jín ujnámi'i í ti úucun tej ti uteárute?

4 Matí'ij mauj imuá e'evé'uju'uca'a meraaseíj ti pua'a a'ín tetej caí ché'e aitéjmuua. Temua'a pu ti'ive'ecaa a'íjna ti a'itémuuaca'a.

5 Aj mú mi a a'uteájrupi a'ájna ti aúucun matí'ij mi seij huaseíj ti anú'ujcatii ri'irínta'a. Temuaij pu pírici a'íjna. Tí'ti'ican pu te'ucáviiijcaa unú'ujcatii. Naa pu ti'icuínavi'i te'ucáviiijcaa a'íjna í temuaij. Matí'ij mi temua'a jeíhua tiu'utátziin.

6 Aj pu i a'ín ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Caxu tí'tziine'e. Mú'een xu yá'uhuaunen seíjna í Jesús ti Nazarét é'eme'ecan, í ti á'utataihuaca'a í cúruu jetze. Capu yu'u já'ahua'a. Pu'uri huatarúj. Casi'i. Xaaseíj íiyen mej ya'ujté.

7 Sericu, setá'aj hua'utá'ixaate'en í mej jamuan á'ujujhua'ane'e, seajta a'íjna í Pedro. Mú'een xu hua'utá'ixaate'en yee: “Tí nu'u a'ín amuacá a'umé'e a'ame a'ánna Galilea tí'ij hua'uchú'eve'en. Ayen che'atá na'a té'eme tíj a'ín ari tihua'utá'ixaa mej nu'u a'uun yé'eseijran.”
—Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í temuaij.

8 Majta me'ín í 'uuca, temua'a mú tiú'ujviveeca'a, majta mej a'ij tité'ujmuajca. Aj mú mi huiráruáachejraa. Camu majta ja'atí huatá'ixaa, a'iné metí'tziine'eca'a.

*Jesús pu huataseíjre a'íjna jemi María ti Magdala é'eme'ecan
(Jn. 20:11-18)*

9 Ayee pu tiuju'uríj a'íjna xicájra'a jetze í ta'amuájca í itieeri tí'ij a'ín Jesús huatarúj ti

tapuá'arijme'eca a'íjna xicaj jetze ti amuájca. Amuacaí pu huataseíjre a'íjna jemi í María ti Magdala é'eme'ecan. A'ii pu a'íjn pú'eene'en í mej tzajta'an seijre'eca'a í tiyáaru'use í mej aráhua'apua ará'axca ti hua'utamuári í Jesús.

¹⁰ Ajta a'íjn María, a'íi pu u á'ume ti tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej jamuan á'uujuhua'ane'eca'a í Jesús, í mej ruxieemijte'eca'a a'íjna jime'e ti Jesús huamí'i. Majta ruyeineca'a.

¹¹ Majta a'íime, matí'ij ráamua'areeri'i ti ari nu'u a'íjn María raaseíj a'íjna í Jesús, camu rá'atzaahuate'eca'a.

Jesús huataseíjre huá'a jemi í mej hua'apua, í mej jamuan á'uujuhua'ane'e

(Lc. 24:13-35)

¹² Tí'ij jí Jesús ajtahua'a huataseíjre hua'apuaca jemi matí'ij me'uun aujú'ucaa a'ájna já'ahua'a a'u ti caí á'uchajta'a. Capu ché'e a'íi pú'eene'en í mej amuacaí ramua'ajcaa. Mí ajta, a'ii pu pú'eene'en.

¹³ Matí'ij mi a'ucíj mej mi hua'utá'ixaate'en í seica. Camu majta huá'antzaahuate a'ímej í mej hua'apua.

Jíme'en í ti jín Jesús tihuau'íjca a'ímej í mej tiu'uta'ájtí'ire

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Tí'ij ari jaítze'e huachúmua'ancaa, matí'ij huatéte'eca'a í meesa jetze í mej tamuáamuata'a japuan seij ará'ase, ajtahua'a pu huataseíjre a'íjna í Jesús. Tí'ij jí hua'ajté'axi a'íjna jime'e mej ra'antánaamua í ruxíejniú'uca, ajta a'íjna jime'e mej caí té'atzaahuate'eca'a. Ajta hua'ajté'axi

a'íjna jime'e mej caí huá'atzaahuate'eca'a í mej raaseíj t'íj ari huatarúj.

¹⁵ Aj pu i ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Sericu mú'een. Se'ucíjxi'in nain japua í chaanaca. Setihua'utá'ixaate'e naíjmi'ica í teite a'íjna i niuucari ti jín hua'irátuaasin.

¹⁶ A'atí ti rá'atzaahuate'e a'íjna i niuucari, ajta huámuaí'ivijhua, Dios pu ru'irátuaasin. Mí ajta, ti pua'a ja'atí caí rá'atzaahuate'e í niuucari, a'íi pu rajpuaíjtzi a'ame. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

¹⁷ Ajta ayén tihua'utá'ixaa tijín:

—Ayee mú tiu'uyí'itihua'a muá'aju'u í mej té'atzaahuate'e. Neniúucajtze'e mú hua'utamuaríte'esin í tiyáaru'use í mej huá'a tzajta'a seijre'e í teite. Majta t'ixaxa'ata'a muá'aju'u seica jime'e í niuucari í mej caí xi raayí'iti.

¹⁸ Cu'ucu'use mú muarí'en í mej tiú'uche'evaca í rumuájca'a jime'e; me'ín cu'ucu'use camu a'ij huá'aruuren. Na'ari ti pua'a huá'ave'eri mua'antiyé'en, capu ajta a'ij huá'aruuren. Ajta ti pua'a me'ín hua'ajtamuarí'en a'ímej mej tí'icucui'i, majta mú rujni. —Ayee pu tihua'utá'ixaa a'íjna í Jesús.

Jesús pu antíraa í júte'e, u ta japua

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Jíme'en pu'u ayén tihua'utá'ixaa í tavástara'a, a'íjna í Jesús, aj pu i Dios ya'uví'iti u ta japua. An pu a'ujyeíjxi ri'iríinta'a a'íjna í Dios.

²⁰ Majta me'ín í mej Jesús jamuan á'ujjhua'ane'eca'a, mat'íj mi a'ucíjxi nain japua í

chaanaca. Metihúa'a'ixaa nain jime'e é niuucari ti jín Dios hua'irátuaasin. Ajta a'ín é tavástara'a, a'ín pu hua'atéva'irihua'a. Ayee pu'u a'ín hua'atá'acare'e mej jaítze'e raayí'itihua'an caí méèj ja'atí. A'íj mú jín ráamua'areeri'i é teite ti ayén ti'ayájnaca'a a'ij mej ye'í tí'ixajtaca'a me'íjna é mej Jesús jamuan á'ujujhua'ane'eca'a. Ayee pu upuá'araca'a é yu'uxari ti ayén ántehuaa tijín Marcos.

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa